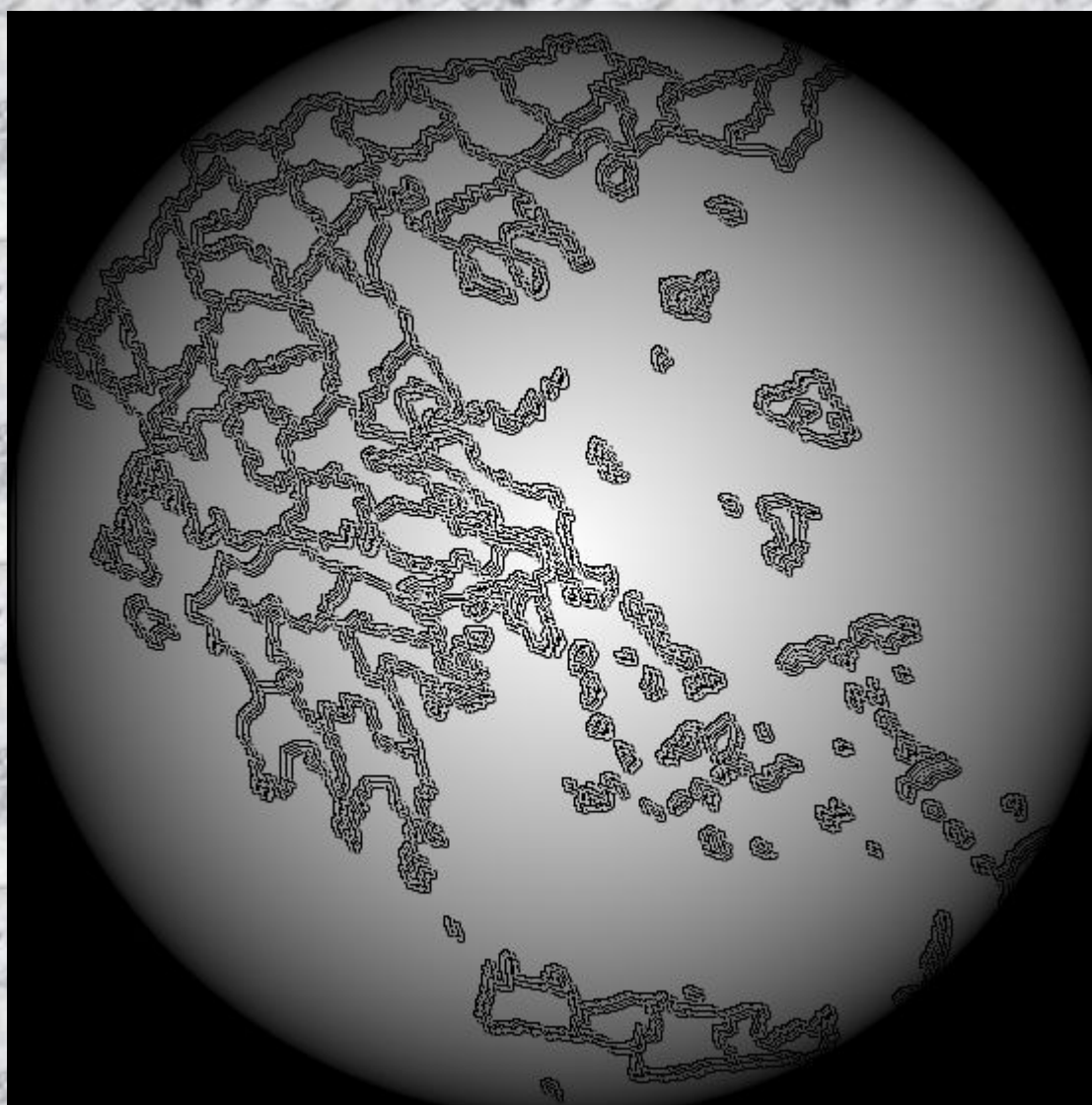

Τ.Ε.Ι. ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ: 'Επιπτώσεις που επιβάλλει το Νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας (Βασιλεία II) για τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, όσον αφορά τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και τον υπολογισμό της Κεφαλαιακής Επάρκειας.'

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
Κος ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ:
ΦΑΚΙΤΣΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΠΡΕΒΕΖΑ, ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2005-2006

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εκπόνησης είναι η παρουσίαση και συνοπτική καταγραφή των Νέων Προτάσεων του Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας – γνωστό ως Βασιλεία II – για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, μένοντας λίγο περισσότερο στον πιστωτικό κίνδυνο – ο οποίος είναι και θα παραμείνει βαρυσήμαντος για τα Πιστωτικά Ιδρύματα - , καθώς και στις τεχνικές μέτρησης και άμβλυνσης αυτού. Επιπρόσθετα, παρατίθενται – θεωρητικά, φυσικά – κάποιες από τις εκτιμήσεις των επιπτώσεων των νέων αυτών προτάσεων, τόσο στα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Οι τρεις αλληλένδετοι και συμπληρωματικοί Πυλώνες επιτρέπουν στις Εποπτικές Αρχές και τα Πιστωτικά Ιδρύματα να αξιολογούν επαρκώς τους κινδύνους που αναλαμβάνονται από τα τελευταία : (Πυλώνας I) επιβολή ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των κινδύνων, (Πυλώνας II) εποπτεία και διαδικασίες αξιολόγησης της Κεφαλαιακής Επάρκειας των τραπεζών, (Πυλώνας III) πειθαρχία της αγοράς μέσω δημοσιοποίησης στοιχείων και ενίσχυσης της διαφάνειας.

Στόχος του Νέου Πλαισίου είναι η προώθηση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος και η ενίσχυση των συνθηκών ίσου ανταγωνισμού. Το κίνητρο που δημιουργεί η Βασιλεία II είναι να ωθηθούν οι τράπεζες στην υιοθέτηση καλύτερων πρακτικών διαχείρισης των κινδύνων. Το χρειάζονται για να έχουν μικρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Έτσι, πετυχαίνουν και χαμηλότερη τιμολόγηση προϊόντος με μικρότερη δέσμευση κεφαλαίου. Συνδυασμός που τις καθιστά πιο ανταγωνιστικές και συμβάλλει στην κερδοφορία τους.

Η Βασιλεία II βγάζει τις τράπεζες από το καθεστώς των ομοιόμορφων απαιτήσεων. Το νέο σύστημα δίνει κίνητρα και οδηγεί σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Η εξέλιξη αυτή θα έχει επιπτώσεις, ανάλογα βέβαια και με τον τύπο του πιστωτικού ιδρύματος. Για τον υπολογισμό των επιπτώσεων έχουν γίνει αναλύσεις και το συμπέρασμα είναι πως γενικά οι τράπεζες θα βγουν μάλλον ωφελημένες, άλλες λιγότερο και άλλες περισσότερο. Είναι γεγονός ότι το υφιστάμενο σύστημα καθίσταται πιο εκλεπτυσμένο και οι πιστωτικοί κίνδυνοι καθώς και οι απαιτήσεις σε κεφάλαια διαφοροποιούνται.

Το γενικότερο συμπέρασμα είναι ότι οι Νέες Οδηγίες έχουν πολλαπλές επιπτώσεις στην κεφαλαιακή βάση των τραπεζών, στις δραστηριότητές τους, στις σχέσεις τους με τους πελάτες αλλά και με τους μετόχους, στην κερδοφορία τους και στις επενδυτικές τους αποφάσεις, οδηγώντας με αυτόν τον τρόπο το τραπεζικό σύστημα σε πρωτοφανείς αλλαγές.

I. ABSTRACT

The purpose of the present elaboration is the presentation and the concise record of the New Proposals of the Basel Committee's Accordance – known as Basel II – which concern banks' capital adequacy, standing more in the credit risk – which is essential for the Credit Institutions - , its calculating and reduction approaches, as well. Additionally, some of the New Proposals' impacts are followed below – in theory, of course – which concern Greek Credit Institutions as well as in international level, too.

The three interlinked and supplementary Pillars allow the Supervisory Authorities and the Banks to evaluate adequately the undertaken risks: (Pillar I) imposition of minimum capital requirements for the risk coverage, (Pillar II) supervisory and evaluation approaches of the banks' capital adequacy, (Pillar III) market discipline through disclosing information and enhancing transparency.

The New Framework's aim is the promotion of banking system's stability and the enhancement of health competition. The incentive created by Basel II for banks is to adopt practices of risk management. They need it in order to have minimum capital charges. By this way banks succeed lower products' pricing with smaller capital requirements. This is a combination which makes them more competitive and more profitable.

Basel II removes banks from the equable charges' status quo to the variability of the capital requirements, leading them in effectiveness. This evolution will have impacts up to the character of each credit institution. Impact studies have been conducted and the inference is that banks will benefit in general – some banks less and some more. It is true that the subordinate system is becoming more sophisticated while credit risks as well as capital requirements are diversified.

The general inference is that the New Directives have various impacts on the banks' capital basis, on their activities, on their relations with their customers or the shareholders, on their profitability and their investing decisions, leading, by this way, the banking system to unprecedented changes.

II. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Περίληψη</i>	σελ. I
<i>Abstract</i>	σελ. II
<i>Περιεχόμενα</i>	σελ. III
1. Οι νέες προτάσεις για την αναθεώρηση του Πλαισίου Κεφαλαιακής Επάρκειας	σελ. 1
1.1 Εισαγωγή	σελ. 2
1.2 Σύνθεση και νομική φύση της Επιτροπής της Βασιλείας	σελ. 5
1.2.1 Η ίδρυση και η σύνθεση της Επιτροπής της Βασιλείας	σελ. 5
1.2.2 Η νομική φύση της Επιτροπής της Βασιλείας	σελ. 7
1.2.3 Οι άξονες δραστηριότητας του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας	σελ. 7
1.2.4 Οι επικουρικοί άξονες δραστηριότητας	σελ. 8
1.3 Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας	σελ. 9
1.3.1 Διασυνοριακή συνεργασία εποπτικών αρχών	σελ. 9
1.3.2 Μέθοδοι προληπτικής εποπτείας	σελ. 9
1.3.3 Παροχή πληροφοριών από τις τράπεζες	σελ. 10
1.3.4 Λογιστική απεικόνιση τραπεζικών συναλλαγών	σελ. 11
1.3.5 Προληπτική εποπτεία σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων (financial conglomerates)	σελ. 11
1.3.6 Βασικές αρχές για την άσκηση προληπτικής εποπτείας	σελ. 11
1.3.7 Άλλα θέματα	σελ. 12
1.4 Το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο	σελ. 12
2. Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών	σελ. 15
2.1 Στόχοι και οι Πυλώνες	σελ. 16
2.2 Κατανομή των αρμοδιοτήτων	σελ. 21
3. Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων, Πυλώνας I (ο πιστωτικός κίνδυνος)	σελ. 24
3.1 Τυποποιημένη Μέθοδος	σελ. 25
3.1.1 Το πλαίσιο αναγνώρισης εξωτερικής αξιολόγησης	σελ. 25
3.1.2 Κατηγοριοποίηση και κατά τον κίνδυνο στάθμιση των Ανοιγμάτων	σελ. 28
3.1.3 Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για την Κάλυψη των Αναλαμβανόμενων Κινδύνων (Standardized Approach)	σελ. 37
3.2 Μέθοδοι Εσωτερικής Αξιολόγησης IRB	σελ. 40
3.2.1 Οι παράμετροι πιστωτικού κινδύνου	σελ. 41
3.2.2 Μετατροπή παραμέτρων σε κεφαλαιακή απαίτηση	σελ. 44
3.2.3 Μεταβατικές διατάξεις	σελ. 45
3.2.4 Ελάχιστες προϋποθέσεις	σελ. 46
3.2.5 Μέθοδοι εσωτερικών υποδειγμάτων ανά κατηγορία ανοίγματος	σελ. 50
3.2.6 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ανοίγματα	

έναντι επιχειρήσεων, κρατών και τραπεζών	σελ. 50
3.2.6.1 Παράμετροι κινδύνου	σελ. 51
3.2.6.2 Συνάρτηση Υπολογισμού Κεφαλαιακών Απαιτήσεων	σελ. 52
3.2.7 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής	σελ. 54
3.2.7.1 Παράμετροι κινδύνου	σελ. 54
3.2.7.2 Συνάρτηση Υπολογισμού Κεφαλαιακών Απαιτήσεων	σελ. 55
3.2.8 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις συμμετοχές του επενδυτικού χαρτοφυλακίου	σελ. 55
3.2.8.1 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων	σελ. 56
3.2.9 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις χρηματοδοτήσεις με εκχωρούμενες απαιτήσεις	σελ. 56
3.2.9.1 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων	σελ. 57
4. Τεχνικές Μείωσης Πιστωτικού Κινδύνου	σελ. 59
5. Το πλαίσιο για την Τιτλοποίηση των Απαιτήσεων	σελ. 64
5.1 Προϋποθέσεις απόσχισης κεφαλαιακών επιβαρύνσεων για τιτλοποιημένες απαιτήσεις και δικαίωμα αγοράς τίτλων ή/ και επαναγοράς απαιτήσεων(clean up call)	σελ. 65
5.2 Μεταχείριση των πιστωτικών ενισχύσεων (credit enhancement)	σελ. 66
5.3 Μεταχείριση ταμειακών διευκολύνσεων (liquidity facilities)	σελ. 66
5.4 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων	σελ. 66
5.4.1 Τυποποιημένη μέθοδος	σελ. 66
5.4.2 IRB Μέθοδος	σελ. 67
6. Ορισμένες πολιτικές που καλούνται να υιοθετήσουν οι τράπεζες	σελ. 69
6.1 Απόψεις για την ενίσχυση του πλαισίου που διέπει την ανάπτυξη του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου στα πιστωτικά ιδρύματα – Αναθεώρηση της ΠΔ/ΤΕ 2438/1998	σελ.69
6.2 Τέσσερις αρχές που διέπουν το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου και αφορούν τη διαδικασία ελέγχου από τις Εποπτικές Αρχές των μηχανισμών που εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα για τη μέτρηση, διαχείριση και άμβλυση των κινδύνων που αναλαμβάνουν	σελ. 75
7. Επιπτώσεις	σελ. 81
7.1 QIS 3	
Περίληψη του τρίτου Ευρωπαϊκού QIS (Quantitative Impact Study)	σελ. 81
7.2 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης	σελ. 83
7.3 Επιπτώσεις στα Ελληνικά Πιστωτικά Ιδρύματα	σελ. 87
7.3.1 Επιπτώσεις ανά τομέα δραστηριότητας	σελ. 88
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ. 92
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 95
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	σελ. 97

**1.ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ**

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ισχύοντες κανόνες για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων (Π) και των εταιριών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (ΕΠΕΥ) θεσπίστηκαν το 1988 και στη συνέχεια τροποποιήθηκαν ή συμπληρώθηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (ΕΒ), αποσκοπώντας στην εξασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, στη δημιουργία συνθηκών ίσου ανταγωνισμού και στον έλεγχο των αναλαμβανόμενων από τα Π κινδύνων.

Ειδικότερα, το 1988 η Επιτροπή της Βασιλείας εισήγαγε ένα σύστημα κεφαλαιακής μέτρησης, το οποίο έγινε ευρύτερα γνωστό ως Συμφωνία της Βασιλείας (Basel Capital Accord) ή εν συντομία <<Βασιλεία Ι>>¹. Το σύστημα αυτό εισήγαγε την εφαρμογή ενός πλαισίου μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων του ενεργητικού (σταθμισμένο ενεργητικό), θέτοντας ταυτόχρονα ένα ελάχιστο όριο απαιτούμενων εποπτικών κεφαλαίων ίσο με 8% του σταθμισμένου ενεργητικού. Η αρχική Συμφωνία της Βασιλείας συμπληρώθηκε με την ενσωμάτωση των κινδύνων αγοράς (Ιανουάριος 1996) και εμπλουτίστηκε περαιτέρω με την εισαγωγή εναλλακτικών μεθόδων μέτρησης των εν λόγω κινδύνων.

Η εισαγωγή της Βασιλείας Ι επηρέασε άμεσα τη συμπεριφορά των Π. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή συντελεστών στάθμισης του κινδύνου σε διαφορετικές κατηγορίες στοιχείων του ενεργητικού οδήγησε τα Π να αναζητήσουν, αφενός περιουσιακά στοιχεία υψηλότερου ή χαμηλότερου κινδύνου και αφετέρου, μεθόδους αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (regulatory capital arbitrage). Ως παραδείγματα αυτής της συμπεριφοράς μπορούν να αναφερθούν:

- η ενίσχυση του ενδιαφέροντος των Π για την αγορά στεγαστικών δανείων (η μοναδική κατηγορία εμπορικών δανείων με συντελεστή στάθμισης πιστωτικού κινδύνου χαμηλότερο του 100 %)
- η αναζήτηση εταιρικού χρέους χαμηλής πιστωτικής ποιότητας (όπου η απόδοση είναι υψηλότερη αλλά η κεφαλαιακή απαίτηση είναι ίδια με αυτή του χρέους υψηλής πιστωτικής ποιότητας)
- η παροχή δανείων προς χαμηλής πιστωτικής ποιότητας Π και κράτη του ΟΟΣΑ² (π.χ. η Τουρκία), όπου η απόδοση είναι υψηλότερη αλλά η κεφαλαιακή απαίτηση είναι ίδια με αυτή του χρέους των υψηλής πιστωτικής ποιότητας κρατών μελών του ΟΟΣΑ.

¹ Μιχαήλ Π. Χαραλαμπίδης, "Το Νέο Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον-Τάσεις και Προοπτικές" Ιανουάριος 2004, Εκδόσεις Σάκκουλα

² Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανασυγκρότησης

- η ραγδαία ανάπτυξη της αγοράς των πιστωτικών παραγώγων (credit derivatives) τα οποία αποτέλεσαν το βασικό μοχλό αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζοντας ότι η <<Βασιλεία I>> έχει πλέον καταστεί παρωχημένη και ανεπαρκής στην αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων στο χρηματοπιστωτικό χώρο διεθνώς, ξεκίνησε τη διαδικασία διαβούλευσης για την αναθεώρησή της, με τη δημοσιοποίηση του πρώτου Συμβουλευτικού Κειμένου (Ιούνιος 1999). Τα τρία Συμβουλευτικά Κείμενα (δεύτερο-Ιανουάριος 2001, τρίτο-Απρίλιος 2003), οι τέσσερις Ποσοτικές Μελέτες Επίπτωσης (Quantitative Impact Studies), καθώς και οι δημοσιευμένες μελέτες των συναφών εξειδικευμένων ομάδων εργασίας, αποτελούν το πολύπλοκο και εκτενέστατο πλέγμα των νέων προτάσεων αναθεώρησης του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας, ευρύτερα γνωστού ως <<Βασιλεία II>>. Οι νέες προτάσεις βασίζονται σε τρεις αλληλένδετους και συμπληρωματικούς πυλώνες, οι οποίοι συμβάλλουν στην ασφάλεια και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος:

- Πυλώνας I: επιβολή ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των αναλαμβανόμενων κινδύνων,
- Πυλώνας II: εποπτικές διαδικασίες ανασκόπησης και αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των ΠΙ,
- Πυλώνας III: πειθαρχία της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης στοιχείων σχετικά με τη διάρθρωση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας των ΠΙ.

Βασικοί στόχοι του νέου εποπτικού πλαισίου παραμένουν η προώθηση της ασφάλειας και της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και η ενίσχυση των συνθηκών ίσου ανταγωνισμού. Επιπλέον επιδιωκόμενοι στόχοι αποτελούν η περιεκτικότερη προσέγγιση αντιμετώπισης των αναλαμβανόμενων κινδύνων, η καλύτερη εναρμόνιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους τραπεζικούς κινδύνους και η εξάλειψη των κινήτρων αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων από τα ΠΙ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε (Ιούλιος 2003) το τρίτο συμβουλευτικό κείμενο εργασίας σχετικά με την αναθεώρηση του πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας των ΠΙ και των ΕΠΕΥ, το οποίο εναρμονίζεται σε σημαντικό βαθμό με το νέο πλαίσιο προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας.

Ένας από τους βασικότερους στόχους της <<Βασιλείας I>> ήταν η δημιουργία συνθηκών ίσου ανταγωνισμού μεταξύ των ΠΙ λόγω των διαφορετικών εποπτικών καθεστώτων που ίσχυαν διεθνώς. Για το λόγο αυτό επέβαλε, σε μεγάλο βαθμό, ομοιόμορφους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας για όλα τα ΠΙ. Η προτεινόμενη <<Βασιλεία II>> απομακρύνεται από την ιδέα ότι οι εποπτικοί κανόνες πρέπει να είναι ίδιοι για όλους (<<one size fits all>>) και αναγνωρίζει ότι όσο πιο εξελεγμένο και αποτελεσματικό είναι ένα ΠΙ στην εκτίμηση και διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων, τόσο λιγότερο κεφάλαιο θα πρέπει να διακρατά για μια συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Από εποπτικής άποψης το <<κεφάλαιο >> αποτελεί την τελευταία <<γραμμή άμυνας>> του ΠΙ για την απορρόφηση των ενδεχόμενων ζημιών όταν τα διάφορα αποθεματικά έχουν εξαντληθεί και η διαχείριση κινδύνων είναι ανεπαρκής. Ωστόσο, σε περίπτωση εξάντλησης του <<κεφαλαίου >> το

ΠΙ είναι πιθανό να οδηγηθεί σε πτώχευση υποχρεώνοντας τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων και τους φορολογούμενους πολίτες να επωμιστούν το βάρος της αποζημίωσης των καταθετών.

Από στρατηγικής άποψης το <<κεφάλαιο>> καθορίζει με πολλούς τρόπους οποιαδήποτε δραστηριότητα ή ενέργεια ενός ΠΙ. Για παράδειγμα, καθορίζει την ικανότητα <<μόχλευσης>> του ΠΙ δηλαδή να αυξάνει το ενεργητικό του και συνεπακόλουθα την κερδοφορία του (π.χ. παρέχοντας δάνεια, επενδύοντας σε εμπορεύσιμα περιουσιακά στοιχεία), να μεγεθύνεται (π.χ. εξαγορές) και να ανταμείβει τους μετόχους (π.χ. μερίσματα, προγράμματα επαναγοράς ιδίων μετοχών).

Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο για τους μετόχους ενός ΠΙ αποτελεί η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων, η οποία συνίσταται από το επίπεδο των κερδών και την κεφαλαιακή βάση που απαιτείται για την επίτευξη των κερδών αυτών. Αυτό είναι το κομβικό σημείο όπου οι κανόνες της κεφαλαιακής επάρκειας επηρεάζουν άμεσα τη διαδικασία λήψης αποφάσεων καθορίζοντας το ελάχιστο ύψος του απασχολούμενου κεφαλαίου και συνεπώς την αποδοτικότητά του. Επομένως, μεταβάλλοντας τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας μεταβάλλεται, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, η επιχειρηματική συμπεριφορά του ΠΙ. Είναι φανερό ότι οι εποπτικά καθοριζόμενες κεφαλαιακές απαιτήσεις συμβάλλουν στη διαμόρφωση του επιχειρηματικού <<μίγματος>> του ΠΙ, καθιστώντας κάποιες επιχειρηματικές δραστηριότητες ελκυστικότερες από κάποιες άλλες.

1.2 ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

1.2.1 Η ίδρυση και η σύνθεση της Επιτροπής της Βασιλείας³

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basle Committee on Banking Supervision, στη συνέχεια η 'Επιτροπή της Βασιλείας') συστάθηκε το 1974 από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών – μελών της «Ομάδας των 10» (Group of Ten, γνωστής με το ακρωνύμιο 'G-10'). Μέλη της είναι οι κεντρικές τράπεζες και οι λοιπές τραπεζικές εποπτικές αρχές από τα κράτη μέλη του G-10, την Ελβετία, το Λουξεμβούργο και την Ισπανία. Έτσι :

(α) σε ορισμένες χώρες η κεντρική τράπεζα είναι αρμόδια και για την άσκηση προληπτικής εποπτείας στις τράπεζες. Αυτό ισχύει στην περίπτωση της Ισπανίας, Ιταλίας και της Ολλανδίας.

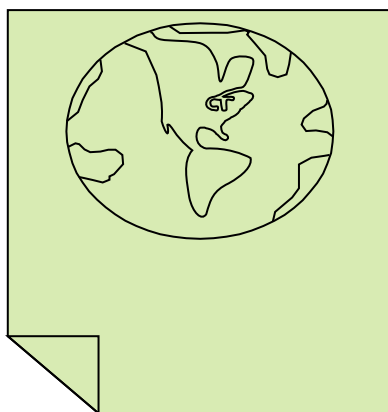
(β) στις υπόλοιπες χώρες η προληπτική εποπτεία των τραπεζών ανήκει στην αρμοδιότητα διοικητικών αρχών εκτός της κεντρικής τράπεζας.

(γ) ειδικά στις ΗΠΑ εποπτικές αρμοδιότητες στον τραπεζικό τομέα έχουν αφ' ενός μεν η κεντρική τράπεζα, αφ' ετέρου δε το Υπουργείο Οικονομικών (Office of the Controller of Currency) και ο φορέας διαχείρισης του συστήματος εγγύησης καταθέσεων (Federal Deposit Insurance Corporation).

Η Επιτροπή της Βασιλείας λειτουργεί και επεξεργάζεται τις θέσεις που αποτυπώνονται στο έργο της μέσω διαφόρων τεχνικών επιτροπών και ομάδων εργασίας, όπως το Capital Group, το Risk Management Group, το Transparency Group, το Electronic Banking Group, το Working Group on Cross-border Banking, το Highly Leveraged Institutions Working Group, το Models Task Force, και το Task Force on Accounting Issues.

³ Χρήστος Γκόρτσος, Δελτίο ΕΕΤ (Β-Γ Τρίμηνο 2001), Συνολική Θεώρηση του Ισχύοντος Πλαισίου εποπτείας της Κεφαλαιακής Επάρκειας και η Επερχόμενη Αναθεώρησή του.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας	
Βέλγιο	National Bank of Belgium Banking and Finance Commission
Καναδάς	Bank of Canada Office of the Superintendent
Γαλλία	Bank of France Banking Commission
Γερμανία	Deutsche Bundesbank Federal Banking Supervisory Office
Ιαπωνία	Bank of Japan Financial Supervisory Agency
Ισπανία	Bank of Spain
Ιταλία	Bank of Italy
Λουξεμβούργο	Central Bank of Luxembourg Surveillance Commission for the Financial Sector
Ολλανδία	The Netherlands Bank
Σουηδία	Sveriges Riksbank The Swedish Financial Supervisory Authority
Ελβετία	Swiss National Bank Swiss Federal Banking Commission
Ηνωμένο Βασίλειο	Bank of England Financial Services Authority
ΗΠΑ	Federal Reserve Board Federal Reserve Bank of New York Office of the Comptroller of the Currency Federal Deposit Insurance Corporation

1.2.2 Η νομική φύση της Επιτροπής της Βασιλείας ⁴

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν είναι διεθνής διακυβερνητικός οργανισμός αλλά μια de facto οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί στο πλαίσιο της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (η οποία της παρέχει και γραμματειακή υποστήριξη). Δεν είναι ούτε εποπτική αρχή, καθώς δεν έχει αρμοδιότητα να ασκεί προληπτική εποπτεία στις τράπεζες που είναι εγκατεστημένες στην επικράτεια των κρατών που εκπροσωπούνται σε αυτή. Επισημαίνεται σχετικά ότι σύμφωνα με το ισχύον διεθνές οικονομικό δίκαιο (περιλαμβανομένου και του κοινοτικού), σε κανένα διεθνή οργανισμό ή υπερεθνικό όργανο δεν έχει εκχωρηθεί μέχρι σήμερα η εξουσία της λειτουργίας ως διεθνούς εποπτικής αρχής των τραπεζών.

1.2.3 Οι άξονες δραστηριότητας του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας ⁵

Η Επιτροπή της Βασιλείας ξεκίνησε να λειτουργεί ως ένα άτυπο forum για την ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα στα μέλη της αναφορικά με τη σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Η έναρξη λειτουργίας των εργασιών της χρονολογείται σε μια περίοδο κατά την οποία η κατάργηση του διεθνούς συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods συνέβαλε στην έξαρση της μεταβλητότητας των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών και των επιτοκίων των νομισμάτων στις ανεπτυγμένες οικονομίες. Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα να καταστούν οι τράπεζες ιδιαίτερα ευάλωτες στο συναλλαγματικό κίνδυνο και τον κίνδυνο από τη μεταβολή των ονομαστικών επιτοκίων.

Η ανησυχία, λοιπόν, των νομισματικών και εποπτικών αρχών – μελών της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με τη φερεγγυότητα των τραπεζών που λειτουργούσαν στην επικράτεια άσκησης της δικαιοδοσίας τους σε ένα περιβάλλον έντονης αστάθειας βασικών μακροοικονομικών μεγεθών, σε συνδυασμό μάλιστα και με τη ραγδαία διεθνοποίηση της τραπεζικής δραστηριότητας, ανέδειξαν ως απαραίτητη την προσφυγή στη διεθνή συνεργασία, ώστε:

- αφ' ενός να κατανοηθεί το νέο περιβάλλον λειτουργίας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, και
- αφ' ετέρου να προωθηθεί η υιοθέτηση από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές εποπτικών κανόνων και των προτύπων που να είναι κατάλληλα για την πρόληψη γενικευμένων κρίσεων και τη διασφάλιση της συστηματικής σταθερότητας.

⁴ Χρήστος Γκόρτσος, Δελτίο EET (Β-Γ Τρίμηνο 2001), Συνολική Θεώρηση του Ισχύοντος Πλαισίου εποπτείας της Κεφαλαιακής Επάρκειας και η Επερχόμενη Αναθεώρησή του.

⁵ Χρήστος Γκόρτσος, Δελτίο EET (Β-Γ Τρίμηνο 2001), Συνολική Θεώρηση του Ισχύοντος Πλαισίου εποπτείας της Κεφαλαιακής Επάρκειας και η Επερχόμενη Αναθεώρησή του.

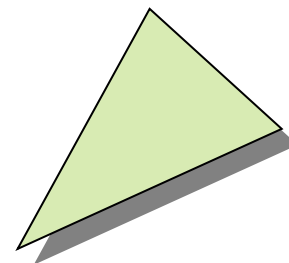
Μολονότι προϊόντος του χρόνου το εύρος της δραστηριότητας της Επιτροπής της Βασιλείας αυξήθηκε σημαντικά, κεντρικός της άξονας παραμένει η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι διατάξεις που περιέχονται στις εκθέσεις της αφορούν, κατά κανόνα, μόνο στις τράπεζες με σημαντική διεθνή δραστηριότητα και όχι εν γένει στις τραπεζικές επιχειρήσεις που ενδέχεται να έχουν μόνο τοπική παρουσία. Πάντως η Επιτροπή έχει εκφράσει ρητά⁶ τη θέση ότι δεν άπτεται του ρόλου των κεντρικών τραπεζών ως τελικών αναχρηματοδοτικών δανειστών (lenders of last resort), καθώς οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών που είναι μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας δεν επιθυμούν να διευρύνουν a priori σχετική αρμοδιότητά τους και ως προς τις αλλοδαπές θυγατρικές τραπεζικές επιχειρήσεις των τραπεζών με καταστατική έδρα στην επικράτεια άσκησης της δικαιοδοσίας τους.

1.2.4 Οι επικουρικοί άξονες δραστηριότητας

- (α) Ανταγωνιστική ισότητα μεταξύ διεθνών τραπεζών
- (β) Ανταγωνιστική ισότητα μεταξύ διεθνών τραπεζών και άλλων επιχειρήσεων που εκτίθενται σε παρεμφερείς κινδύνους
- (γ) Εποπτεία διεθνών σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων
- (δ) Προώθηση της εφαρμογής του Έργου της Επιτροπής της Βασιλείας σε ευρύτερα διεθνές επίπεδο

⁶ Η θέση αυτή έχει εκφραστεί ρητά στο «Αναθεωρημένο Κοινοκείμενο της Βασιλείας» του 1983

1.3 Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας

1.3.1 Διασυνοριακή συνεργασία εποπτικών αρχών

(α) Κατανομή αρμοδιοτήτων, συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τραπεζικών εποπτικών αρχών

Η (από χρονική άποψη) πρώτη θεματική ενότητα είναι εκείνη που αφορά στην κατανομή αρμοδιοτήτων και τη διασυνοριακή συνεργασία (περιλαμβανομένης και της ανταλλαγής πληροφοριών) μεταξύ των εποπτικών αρχών των κρατών όπου λειτουργούν διεθνείς τράπεζες, τράπεζες δηλαδή που έχουν την καταστατική τους έδρα σε ένα κράτος και έχουν ιδρύσει τραπεζικές θυγατρικές επιχειρήσεις ή/και υποκαταστήματα σε άλλο κράτος.

(β) Συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τραπεζικών εποπτικών αρχών που εποπτεύουν Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών

Συναφής με την προηγούμενη ενότητα είναι και εκείνη που αφορά στη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών και των αρχών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.

1.3.2 Μέθοδοι προληπτικής εποπτείας και ελέγχου τραπεζών

(α) Κεφαλαιακή Επάρκεια

Το βασικότερο αντικείμενο δραστηριότητας της Επιτροπής της Βασιλείας από το 1987 υπήρξε – και συνεχίζει αναμφίβολα να είναι – ο διεθνής συντονισμός των εθνικών διατάξεων που διέπουν μία ιδιαίτερα σημαντική πτυχή της προληπτικής τραπεζικής εποπτείας : την εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών.

(β) Μια άλλη θεματική ενότητα η οποία απασχολεί ιδιαίτερα την Επιτροπή, είναι εκείνη που άπτεται του ζητήματος της διαχείρισης των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες στο πλαίσιο της δραστηριότητάς τους. Στην ενότητα αυτή εμπίπτει ένα σύνολο εκθέσεων, που περιέχουν συστάσεις και κατευθυντήριες αρχές αναφορικά τόσο με την μέτρηση και τη διαχείριση από τις ίδιες τις τράπεζες όσο και με την αξιολόγηση από τις εποπτικές αρχές της επάρκειας των μεθόδων που χρησιμοποιούν οι τράπεζες για τη μέτρηση και τη διαχείριση:

- του πιστωτικού κινδύνου
- του κινδύνου χώρας
- του κινδύνου από μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα
- του κινδύνου που απορρέει από τις σχέσεις τραπεζών με επιχειρήσεις υψηλού βαθμού μόχλευσης
- του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων

- του κινδύνου διακανονισμού από συναλλαγές σε συνάλλαγμα
- των κινδύνων που απορρέουν από συναλλαγές εκτός ισολογισμού και ειδικότερα από συναλλαγές σε έξω-χρηματοπιστηριακά παράγωγα μέσα
- του κινδύνου ρευστότητας
- του λειτουργικού κινδύνου και ειδικότερα του λειτουργικού κινδύνου από συστήματα πληροφορικής και τηλεπικοινωνίες, και
- των κινδύνων από την ηλεκτρονική τραπεζική

(γ) Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος τραπεζών

Με βάση την εμπειρία που αντλήθηκε από τις εποπτικές αρχές από την υπόθεση της πτώχευσης της βρετανικής διεθνούς τράπεζας Barings Bank, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει επιληφθεί και του ζητήματος που αφορά και στην επάρκεια του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου των τραπεζών. Στο πλαίσιο αυτής της θεματικής ενότητας έχουν εκδοθεί δύο εκθέσεις:

(αα) Η πρώτη έκθεση⁷ περιέχει συστάσεις προς τις τράπεζες και τις εποπτικές τους αρχές αναφορικά με:

- τα συστατικά στοιχεία της διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου που πρέπει να ακολουθούν οι τράπεζες ,
- τα κριτήρια βάσει των οποίων οι τραπεζικές εποπτικές αρχές πρέπει να αξιολογούν την επάρκεια αυτών των συστημάτων, και
- το ρόλο και τις υποχρεώσεις των εξωτερικών ελεγκτών.

(ββ) Με τη δεύτερη έκθεση⁸ καθιερώθηκαν συγκεκριμένες κατευθυντήριες αρχές που πρέπει να διέπουν τις σχέσεις των τραπεζικών εποπτικών αρχών τόσο με τους εσωτερικούς όσο και με τους εξωτερικούς ελεγκτές των τραπεζών.

1.3.3 Παροχή πληροφοριών από τις τράπεζες

(α) Υποβολή στοιχείων στις εποπτικές αρχές

(β) Διαφάνεια συναλλαγών – Εταιρική διακυβέρνηση⁹

Το ζήτημα της ενίσχυσης της πειθαρχίας της αγοράς, ως εναλλακτικού μηχανισμού για τον περιορισμό της έκθεσης των τραπεζών σε αφερεγγυότητα, έχει απασχολήσει επίσης, την Επιτροπή της Βασιλείας. Η ενίσχυση αυτής της πειθαρχίας επιδιώκεται με τη διασφάλιση υψηλού βαθμού διαφάνειας των συναλλαγών που πραγματοποιούν οι τράπεζες και των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται από αυτές. Οι συστάσεις καλής πρακτικής που περιέχονται στις σχετικές εκθέσεις αφορούν στο περιεχόμενο των στοιχείων που πρέπει να δημοσιεύουν οι τράπεζες στις ετήσιες ή άλλες εκθέσεις τους αναφορικά με:

- τις συναλλαγές τους σε έξω-χρηματοπιστηριακά παράγωγα και άλλα επενδυτικά μέσα
- την έκθεση τους στον πιστωτικό κίνδυνο, και

⁷ Framework for internal control systems in banking organizations, September 1998 (No 40)

⁸ Internal audit in banks and the supervisor's relationship with auditors, August 2001 (No 84)

⁹ Enhancing corporate governance in banking organizations, September 1999 (No 56)

- τη συνολική τους δραστηριότητα και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν.

1.3.4 Λογιστική απεικόνιση τραπεζικών συναλλαγών

Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει αρχίσει να μελετά και το ζήτημα της λογιστικής απεικόνισης των τραπεζικών συναλλαγών. Ειδικότερα :

- (α) Έχει εκδώσει έκθεση στην οποία διατυπώνονται συστάσεις προς τις τράπεζες αναφορικά με τη λογιστική απεικόνιση των δανείων που χορηγούν και τις προβλέψεις που πρέπει να κάνουν για τυχόν επισφάλειες.¹⁰
- (β) Έχει υποβάλλει κείμενο θέσεων¹¹ στο οποίο διατυπώνονται οι απόψεις των μελών της αναφορικά με το περιεχόμενο ορισμένων από τα διεθνή λογιστικά πρότυπα που έχει υιοθετήσει ή επεξεργάζεται η International Accounting Standards Committee.

1.3.5 Προληπτική εποπτεία σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων (financial conglomerates)¹²

Το ζήτημα της προληπτικής εποπτείας των σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων, στη σύνθεση των οποίων μετέχουν τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες και επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, εντάσσεται, επίσης, στις βασικές προτεραιότητες του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας.

1.3.6 Βασικές αρχές για την άσκηση προληπτικής εποπτείας¹³

Οι βασικές αρχές που περιέχονται στην έκθεση του 1996 δεν απευθύνονται στις εποπτικές αρχές που συμμετέχουν στη σύνθεση της Επιτροπής της Βασιλείας, αλλά στις τραπεζικές εποπτικές αρχές τρίτων κρατών. Στην πλειοψηφία τους, οι αρχές αυτές απορρέουν από τις συστάσεις και τις κατευθυντήριες αρχές που περιέχονται στο προαναφερθέν έργο της Επιτροπής, και αφορούν στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

- τις μακροοικονομικές και θεσμικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν, ώστε να είναι εφικτή η άσκηση αποτελεσματικής τραπεζικής εποπτείας από τις αρχές,
- τους όρους για τη χορήγηση από τις εποπτικές αρχές σε μια τράπεζα άδειας λειτουργίας, καθώς και για την έγκριση μεταβολών στο ιδιοκτησιακό της καθεστώς,
- το κανονιστικό πλαίσιο βάσει του οποίου πρέπει να ασκείται από τις αρχές η τραπεζική εποπτεία,
- τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιούν οι εποπτικές αρχές, σε συνεργασία με εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές, για τον έλεγχο των τραπεζών τις οποίες εποπτεύουν,

¹⁰ Sound practices for loan accounting and disclosure, July 1999 (No 55)

¹¹ Basel Committee review of international accounting standards, April 2000 (No 70)

¹² The supervision of financial conglomerates, July 1995 (No 20)

¹³ Core Principles (1997), Foreword, παρ. 6

- το φάσμα των πληροφοριών, τις οποίες οι τράπεζες πρέπει να υποβάλλουν στις εποπτικές αρχές, ώστε να είναι σε θέση να ασκούν αποτελεσματικά τις αρμοδιότητές τους, και
- τη διασυννοριακή συνεργασία των εποπτικών αρχών αναφορικά με την εποπτεία διεθνών τραπεζών.

1.3.7 Άλλα θέματα

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει κατά καιρούς επιληφθεί και διαφόρων άλλων πτυχών που αφορούν στη σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, όπως:

- η πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες,¹⁴ και
- η αντιμετώπιση του μηχανογραφικού προβλήματος των τραπεζών του έτους 2000.¹⁵

Έχει, επίσης, εκδώσει δύο εκθέσεις αναφορικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εποπτικές αρχές κατά την εκκαθάριση διεθνών τραπεζών, και τα συστήματα εγγύησης τραπεζικών καταθέσεων που έχουν καθιερωθεί στα κράτη που εκπροσωπούνται στην Επιτροπή.

1.4 Το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο

Το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basle Capital Accord, 1988)

Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με τη διεθνή σύγκλιση του περιεχομένου των κανόνων ουσιαστικού δικαίου που αφορούν στην προληπτική εποπτεία των διεθνών τραπεζών έχει επικεντρωθεί στους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας. Βάση αυτού του ρυθμιστικού πλαισίου αποτελεί το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια του 1988 (Basle Capital Accord). Οι ρυθμίσεις του αναφέρονται σε δύο συναφή θέματα:

- ✚ στη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για κάλυψη έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο (και τον κίνδυνο χώρας) από στοιχεία ενεργητικού και εκτός ισολογισμού,
- ✚ στον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα οποία οι τράπεζες έχουν δικαίωμα να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και, κατά κανόνα, των κινδύνων αγοράς.

¹⁴ Prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money-laundering, December 1988 και Customer due diligence for banks, October 2001

¹⁵ The year 2000: A challenge for financial institutions and bank supervisors, September 1999

Τροποποιήσεις του Συμφώνου της Βασιλείας

- Το 1991, οι διατάξεις του Συμφώνου του 1988 που αφορούν στα ίδια κεφάλαια τροποποιήθηκαν, με σκοπό τον καθορισμό των προϋποθέσεων κάτω από τις οποίες οι προβλέψεις των τραπεζών για γενικούς (άρα μη συγκεκριμενοποιημένους ανά πελάτη) κινδύνους επιτρέπεται να περιλαμβάνονται στα εποπτικά ίδια κεφάλαια.¹⁶
- Δύο άλλες τροποποιήσεις, το 1994¹⁷ και 1995¹⁸, αφορούσαν στον ακριβή καθορισμό των προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν ώστε, κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών για την κάλυψη από συναλλαγές σε έξω-χρηματοστηριακά παράγωγα μέσα, να λαμβάνονται υπόψη οι διμερείς συμφωνίες συμψηφισμού που καταρτίζουν με αντισυμβαλλόμενους τους.
- Τον Απρίλιο του 1998¹⁹ το Σύμφωνο τροποποιήθηκε, ώστε να μειωθούν οι συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου για απαιτήσεις έναντι Επιχειρήσεων Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών οι οποίες υπόκεινται σε κρατική εποπτεία, εφόσον πληρούνται και ορισμένες επιπλέον προϋποθέσεις.
- Η τροποποίηση του 2003 αφορά νέες προτάσεις ώστε να αναγνωρίζουν ένα ευρύ φάσμα τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες γενικές προϋποθέσεις.²⁰
- Τον Νοέμβριο του 2005 η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε το τελικό Πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο οι νέες βελτιωμένες προτάσεις αντικαθιστούν τις αρχικές.²¹(το λεγόμενο και ως 'Βασιλεία II')

¹⁶ Amendment of the Basel Capital Accord in respect of the inclusion of general provisions/general loan – loss reserves in capital, November 1991

¹⁷ Basel Capital Accord: treatment of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items, July 1994

¹⁸ Basel Capital Accord: treatment of potential exposure for off-balance-sheet items, April 1995

¹⁹ Amendment to the Basel Capital Accord of July 1988, April 1998

²⁰ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003

²¹ International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, November 2005

**ΤΟ ΝΕΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ
ΒΑΣΙΛΕΙΑ II**

**International Convergence of Capital Measurement
and Capital Standards:**

**A Revised Framework
(November 2005)**

2. ΤΟ ΝΕΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ²²

Το σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια του 1988, όπως τροποποιήθηκε το 1996 για να συμπεριληφθούν και οι κίνδυνοι αγοράς, αποτέλεσε κατά το παρελθόν αντικείμενο έντονης κριτικής τόσο από την ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και από τον επιχειρηματικό κόσμο. Βασικά σημεία της εν λόγω κριτικής αποτελούν τα εξής :

- η αυθαίρετη - κατά πολλούς - κατηγοριοποίηση των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου, και η μη ευαισθησία τους έναντι του πραγματικού κινδύνου,
- η μη σύγκλιση του εποπτικού με το οικονομικό κεφάλαιο,
- η μη καθολική αναγνώριση των αποτελεσμάτων των τεχνικών μείωσης των κινδύνων,
- η μη αναγνώριση των αποτελεσμάτων της διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου,
- η απουσία κεφαλαιακών απαιτήσεων για άλλους κινδύνους, και
- η παροχή δυνατότητας αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (regulatory capital arbitrage).

Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζοντας την ανάγκη τροποποίησης των διατάξεων του συμφώνου προκειμένου να εναρμονισθεί με τις τρέχουσες πρακτικές των τραπεζών προχώρησε το 1999 στη δημοσίευση κειμένων διαβούλευσης για την τροποποίηση του Συμφώνου του 1988. Το ιστορικό διαβούλευσης έχει ως εξής:

▪ 1^ο Κείμενο διαβούλευσης (CP1)	Ιούνιος 1999
- QIS1	Ιούλιος 2000
▪ 2^ο Κείμενο διαβούλευσης (CP2)	Ιανουάριος 2001
-QIS 2	Απρίλιος 2001
-QIS 2.5	Νοέμβριος 2001
-QIS 3	Οκτώβριος 2002
▪ 3^ο Κείμενο διαβούλευσης (CP3)	Μάρτιος 2003
▪ Νέος γύρος διαβούλευσης	Οκτώβριος 2003
▪ Ολοκλήρωση του Συμφώνου	Ιούνιος 2004

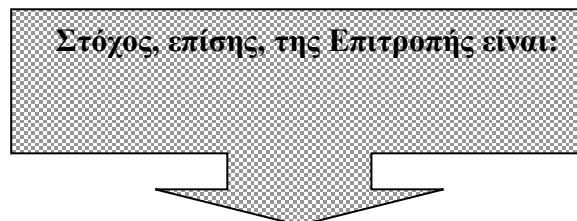
²² Τασάκου Κωνσταντίνου, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, ΕΤΙ(Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005

Με το τελικό κείμενο παρατείνεται κατά ένα έτος (τέλη 2007) η ημερομηνία έναρξης εφαρμογής των προηγμένων μεθόδων για τον πιστωτικό και λειτουργικό κίνδυνο και τροποποιούνται μερικώς τα ελάχιστα όρια του ύψους των ιδίων κεφαλαίων κατά τα τρία πρώτα έτη εφαρμογής του Συμφώνου.

2.1 Στόχοι και οι Πυλώνες

Οι στόχοι του νέου Συμφώνου παραμένουν ταυτόσημοι με τους διακηρυγμένους στόχους της Επιτροπής της Βασιλείας, οι οποίοι είναι:

- η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, και
- η διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού κυρίως σε διεθνές επίπεδο:
 - μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών, και
 - μεταξύ των τραπεζών και επενδυτικών εταιριών.

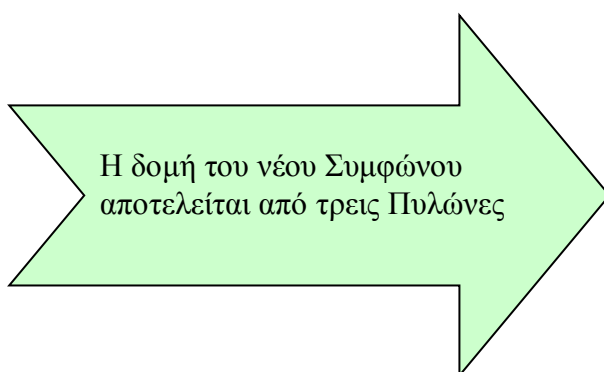

‘η επιδίωξη στενής παρακολούθησης και ενσωμάτωσης στις εποπτικές μεθόδους των εξελίξεων της αγοράς προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο των μεθόδων υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων’

Σε κάθε περίπτωση η Επιτροπή της Βασιλείας αποβλέπει στην αυξημένη ευαισθησία των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πραγματικού οικονομικού κινδύνου που αναλαμβάνουν οι τράπεζες. Η ευαισθησία αυτή, όμως δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων αλλά την ορθότερη ανακατανομή τους. Άλλωστε και η όποια μείωση κεφαλαιακών υποχρεώσεων αντισταθμίζεται από τη νέα απαίτηση για το λειτουργικό κίνδυνο.

Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας αφορούν σε τρεις θεματικές ενότητες:

- στην τροποποίηση του πλαισίου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου – με την προσθήκη απαιτήσεων για κάλυψη έναντι και του λειτουργικού κινδύνου,
- στην καθιέρωση διαδικασιών για τον έλεγχο σε μόνιμη βάση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, και
- στην ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες μέσω της καθιέρωσης κανόνων δημοσίευσης οικονομικών και άλλων στοιχείων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2_Οι Τρεις Πυλώνες

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ²³

1. Παρακολούθηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές

2. Υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων

A. Κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό κίνδυνο στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο

- τροποποίηση τυποποιημένης μεθοδολογίας
- προσέγγιση που βασίζεται σε εσωτερική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας
- χρήση εσωτερικών μοντέλων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

B. Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κινδύνους αγοράς: ελάχιστες μεταβολές

Γ. Κεφαλαιακές απαιτήσεις για άλλους κινδύνους

- κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων
- λειτουργικός κίνδυνος

3. Πειθαρχία της αγοράς ως έμμεσος μηχανισμός ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών

²³ Χρήστος Γκόρτσος, Δελτίο ΕΕΤ, (Β' Τρίμηνο, 1999), Το Νέο Πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια: Προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας, σελ. 111

Ο πρώτος πυλώνας²⁴ του Νέου Συμφώνου αφορά τον καθορισμό ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των κινδύνων. Δεν επιχειρείται τροποποίηση του υφιστάμενου πλαισίου όσον αφορά τα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς. Τροποποιείται όμως ριζικά η εποπτική αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου και προστίθενται για πρώτη φορά ειδικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου.

Ο δεύτερος πυλώνας του Νέου Συμφώνου αφορά την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και τη θέσπιση γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν τη διαδικασία αυτή. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα ίδια κεφάλαια, που ικανοποιούν τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις του πρώτου πυλώνα, δεν προσφέρουν επαρκές περιθώριο ασφαλείας, ιδίως σε ένα ευμετάβλητο οικονομικό περιβάλλον. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει τότε να έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας υψηλότερο του ελαχίστου. Κατά συνέπεια, οι τράπεζες που θα ακολουθήσουν τυποποιημένες μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων και έχουν τοποθετήσει σχετικά υψηλό κίνδυνο, θα χρειαστεί σαφώς να αυξήσουν τα κεφάλαια τους. Η προσθήκη εξάλλου των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο δεν αντισταθμίζεται από ενδεχόμενες μειώσεις από τις λοιπές κατηγορίες κινδύνων. Αντίθετα, τράπεζες που θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν πιο εξελιγμένες μεθόδους εσωτερικών διαβαθμίσεων, θα πετύχουν τελικά σημαντική κεφαλαιακή μείωση μέσω ενός ποιοτικού χαρτοφυλακίου τοποθετήσεων. Αυτό άλλωστε επεδίωξε η Επιτροπή της Βασιλείας, προκειμένου να υπάρξει κίνητρο για τις τράπεζες να μεταπηδήσουν σταδιακά από απλές σε πιο εξελιγμένες μεθόδους υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Ο τρίτος πυλώνας στοχεύει στην ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων. Με τον τρόπο αυτό αξιολογείται η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών σε συνάρτηση με το είδος και το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων όπως και η αποτελεσματικότητα των συστημάτων διαχείρισής τους. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, προσδιορίζεται το κόστος δανεισμού των τραπεζών και κατά συνέπεια η επιτοκιακή πολιτική έναντι των πελατών.

²⁴ Φλώρας Ρούσσου, Δελτίο EET, (Γ' Τρίμηνο, 2005), Μεθοδολογία RAROC στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα: Το επόμενο βήμα μετά το Νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας

Οι τρεις αυτοί πυλώνες – κατά το κοινώς λεγόμενο – του νέου Συμφώνου είναι ή πρέπει να είναι αμοιβαίως αλληλοενισχυόμενοι. Αναμφίβολα, η αποτελεσματικότητα του πρώτου πυλώνα εξαρτάται εν πολλοίς από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να επιβάλλουν την εφαρμογή του (πυλώνας II). Επίσης, οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του τρίτου πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Στην Ελλάδα η ενσωμάτωση του νέου Συμφώνου θα πραγματοποιηθεί μέσω της σχετικής κοινοτικής Οδηγίας. Οι βασικές διαφοροποιήσεις του κοινοτικού κανονιστικού πλαισίου σε σχέση με την Επιτροπή της Βασιλείας απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3_ Νομική Φύση της Επιτροπής²⁵

	ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
Νομική Φύση	Ήπιο δίκαιο Συμφωνία μεταξύ εποπτικών αρχών	Αυστηρό δίκαιο Οδηγία Ευελιξία και δυνατότητα προσαρμογής στις εξελίξεις Συναπόφαση για υιοθέτηση αλλά επικαιροποίηση Παραρτημάτων με επιτροπολογία
Πεδίο εφαρμογής	Πιστωτικά ιδρύματα	Πιστωτικά ιδρύματα ΕΠΕΥ
Επιμέρους διαφοροποιήσεις	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Μεταχείριση ΕΠΕΥ για λόγους λειτουργικού κινδύνου ▪ Partial use ▪ Συντελεστές μεθόδου προκαθορισμένων κατηγοριών εξειδικευμένης χρηματοδότησης ▪ Συντελεστές απλής μεθόδου για μετοχές επενδυτικού χαρτοφυλακίου 	

²⁵ Τασάκου Κωνσταντίνου, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, ΕΤΙ(Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005

2.2 Κατανομή Αρμοδιοτήτων²⁶

Θεμελιώδεις αρχές για την κατανομή αρμοδιοτήτων και τη συνεργασία των αρμόδιων αρχών κατά την εφαρμογή του νέου Συμφώνου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια.

Στις 18 Αυγούστου η ειδική ομάδα εργασίας της Επιτροπής της Βασιλείας (Accord Implementation Group) δημοσίευσε έκθεση αναφορικά με τις θεμελιώδεις αρχές για την κατανομή αρμοδιοτήτων και τη συνεργασία των ενεχόμενων εποπτικών αρχών κατά τη διασυννοριακή εφαρμογή του Νέου Συμφώνου Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Το νέο Σύμφωνο δεν μεταβάλλει την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των εποπτικών αρχών σύμφωνα με το υφιστάμενο πλαίσιο της επιτροπής της Βασιλείας για την άσκηση εποπτείας σε ενοποιημένη βάση επί των τραπεζικών ομίλων.

Οι διατάξεις της εν λόγω έκθεσης μπορούν να χωρισθούν σε αφορώσες: τις αρμοδιότητες των εποπτικών αρχών

- (α) της χώρας καταγωγής
- (β) της χώρας υποδοχής
- (γ) τη συνεργασία αυτών

(α) Η εποπτική αρχή της χώρας καταγωγής είναι αρμόδια για τον έλεγχο της εφαρμογής του Συμφώνου σε ενοποιημένη βάση από έναν τραπεζικό όμιλο.

Σε περίπτωση διάστασης των προσεγγίσεων μεταξύ των χωρών καταγωγής και υποδοχής την τελική αρμοδιότητα σε θέματα εποπτείας σε ενοποιημένη βάση έχει η αρμόδια αρχή της χώρας καταγωγής.

Η αρμόδια αρχή της χώρας καταγωγής έχει την ευθύνη εφαρμογής των διατάξεων του Πυλώνα II. Οι αρχές της χώρας υποδοχής παρέχουν κάθε αναγκαίο πληροφοριακό υλικό στις αρχές της χώρας καταγωγής για τη διενέργεια της εποπτείας σε ενοποιημένη βάση.

(β) Οι αρχές της χώρας υποδοχής διατηρούν εποπτικές αρμοδιότητες επί των δραστηριοποιούμενων στο έδαφός τους αλλοδαπών τραπεζών με τη μορφή θυγατρικής επιχείρησης.

(γ) Η τέταρτη αρχή αποβλέπει στη βελτίωση του πλαισίου συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ενεχόμενων εποπτικών αρχών ενώ θεωρεί ότι οι αρχές της χώρας καταγωγής θα πρέπει να προΐστανται της εν λόγω προσπάθειας.

Επίσης, οι εποπτικές αρχές δυνάμει της εν λόγω αρχής πρέπει να αποφεύγουν τις επικαλύψεις του περιεχομένου του έργου της εποπτικής αναγνώρισης και έγκρισης των εσωτερικών προηγμένων συστημάτων διαχείρισης του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου.

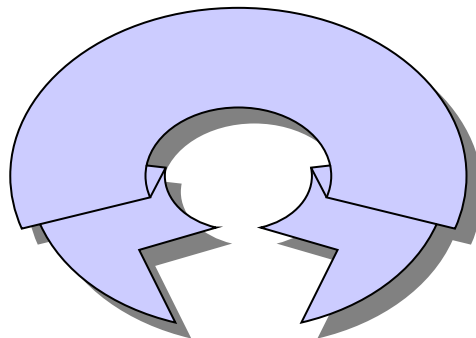
²⁶ Τασάκου Κωνσταντίνου, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, ETI (Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005

Οι αρμόδιες αρχές των χωρών καταγωγής και υποδοχής οφείλουν να κοινοποιούν στη διοίκηση του διεθνώς δραστηριοποιούμενου τραπεζικού ομίλου με το πιο διαφανή τρόπο την έκταση και το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων εκάστης.

Το Ιανουάριο του 2004 η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε κείμενο με τίτλο 'Αρχές για τη συνεργασία των ενεχόμενων εποπτικών αρχών στην εποπτική αναγνώριση των εξελιγμένων προσεγγίσεων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου για τις διασυνοριακά δραστηριοποιούμενες τράπεζες'.

Με το εν λόγω κείμενο η Επιτροπή της Βασιλείας αποβλέπει στη διαμόρφωση μιας υβριδικής προσέγγισης κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου για διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή οι διεθνώς δραστηριοποιούμενοι τραπεζικοί όμιλοι θα μπορούν να συνδυάζουν την εκπλήρωση των σχετικών κεφαλαιακών απαιτήσεων σε ατομική βάση για κάποιες σημαντικές από τις θυγατρικές αλλοδαπές εγκαταστάσεις ενώ για τις άλλες θυγατρικές η εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα επιτυγχάνεται σε επίπεδο ομίλου. Προς τούτο η Επιτροπή εκπόνησε τις εξής βασικές αρχές:

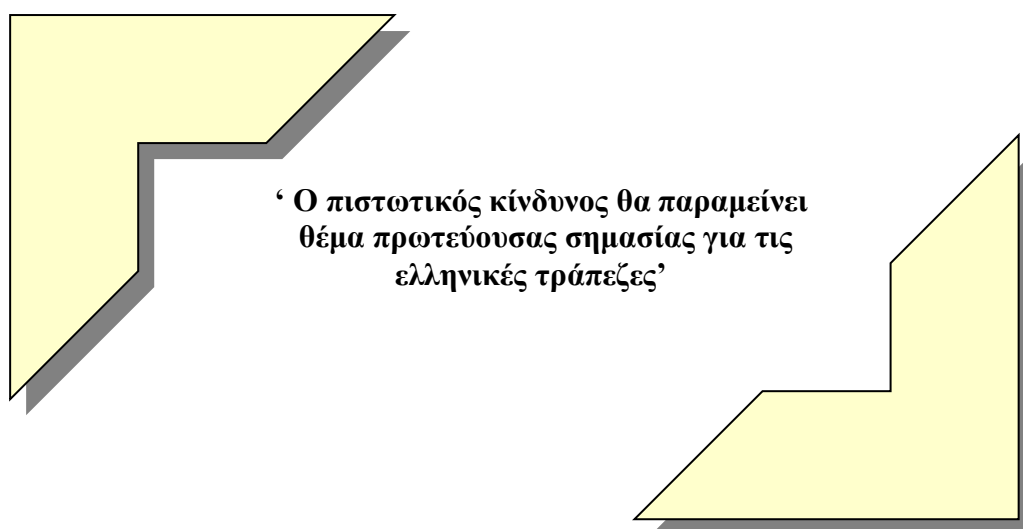
- Ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου για τις διασυνοριακά δραστηριοποιούμενες τράπεζες θα πραγματοποιείται σε συμμόρφωση με το πρόσφατο κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας <<Θεμελιώδεις αρχές για τη διασυνοριακή εφαρμογή του νέου Συμφώνου>>.
- Το διοικητικό συμβούλιο και τα διευθυντικά στελέχη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ορθότητα των διαδικασιών διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου και την συναφή κεφαλαιακή επάρκεια σε όλα τα επίπεδα ενός ομίλου.
- Κάθε θυγατρική επιχείρηση θα πρέπει σε ατομική βάση να εξασφαλίζει την κεφαλαιακή ευρωστία της.
- Στο μέτρο του δυνατού οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν την εφαρμογή των ανωτέρω αρχών με το ελάχιστο δυνατό κόστος τόσο για τους εποπτευόμενους τραπεζικούς ομίλους όσο και για τις ίδιες.

3. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΠΥΛΩΝΑΣ Ι

Ο ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Ο πιστωτικός κίνδυνος²⁷ είναι άμεσα συνδεδεμένος με τη φύση των δραστηριοτήτων μιας τράπεζας και ορίζεται ως ο κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων των πιστούχων της. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει σημαντικές ζημιές και επιδείνωση των οικονομικών της μεγεθών και, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, να διακυβευθεί η ίδια η ύπαρξή της. Το παράδοξο όμως είναι ότι ο πιο θεμελιώδης κίνδυνος της τραπεζικής λειτουργίας είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί επαρκώς. Στη διεθνή βιβλιογραφία τα τελευταία χρόνια άρχισαν να εμφανίζονται ολοκληρωμένα υποδείγματα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου. Η εξειδίκευση και η μεθοδολογία ανάπτυξής τους έχει χαρακτηριστεί ως η μεγάλη πρόκληση της επόμενης δεκαετίας.

²⁷ Φαίδωνος Καλφάογλου, ‘Υποδείγματα μέτρησης πιστωτικού κινδύνου’, Δελτίο EET (Α΄ Τρίμηνο 1999)

3.1 Τυποποιημένη Μέθοδος²⁸

Η τυποποιημένη μέθοδος διατηρεί τη λογική της υφιστάμενης μεθόδου με την απόδοση προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Εντούτοις, επιτυγχάνει μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλόμενου. Η διαδικασία απαιτεί τρία διαδοχικά στάδια :

Πρώτον, τα ανοίγματα κατηγοριοποιούνται με δύο κριτήρια:

- Την ιδιότητα του αντισυμβαλλόμενου
- Το είδος της συναλλαγής

Σε δεύτερο λόγο, σε κάθε βαθμό πιστοληπτικής αξιολόγησης ενός ανοίγματος (ή αντισυμβαλλόμενου) αντιστοιχεί διαφορετικός συντελεστής κινδύνου.

Τέλος σε κάθε άνοιγμα σταθμίζεται με εκ των προτέρων καθορισμένο συντελεστή κινδύνου σύμφωνα με το βαθμό αξιολόγησής του.

3.1.1 Το πλαίσιο αναγνώρισης των εξωτερικών αξιολογήσεων

Κριτήρια αναγνώρισης των οίκων πιστοληπτικής αξιολόγησης

Οι εθνικές εποπτικές αρχές είναι αρμόδιες για την αναγνώριση της καταλληλότητας των αξιολογήσεων από τους οίκους διαβάθμισης. Η αναγνώριση μπορεί να είναι περιορισμένη (π.χ. να αφορά αποκλειστικά τις αξιολογήσεις μιας ορισμένης κατηγορίας ανοιγμάτων). Προκειμένου να αναγνωρισθούν από τις εποπτικές αρχές οι αξιολογήσεις των οίκων διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια που αφορούν:

- Την αντικειμενικότητα των αξιολογήσεων
- Την ανεξαρτησία του οίκου αξιολόγησης
- Τη διεθνή πρόσβαση στις αξιολογήσεις και την αναγκαία διαφάνεια
- Τη δημοσιοποίηση πληροφοριών ως προς τη λειτουργία του οίκου αξιολόγησης
- Την επάρκεια των αναγκαίων πόρων συλλογής στοιχείων, και
- Την αξιοπιστία των αξιολογήσεων

²⁸ Τασάκου Κωνσταντίνου, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, ΕΤΙ(Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005

Διαδικασία αντιστοίχισης εξωτερικών αξιολογήσεων και συντελεστών στάθμισης κινδύνου (mapping process)

Οι εθνικές εποπτικές αρχές είναι υπεύθυνες για την αντιστοίχιση των αξιολογήσεων της πιστοληπτικής ικανότητας με τους συντελεστές στάθμισης κινδύνου.

Κατά τη διενέργεια της αντιστοίχισης οι οικείες εποπτικές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τον αριθμό και το μέγεθος των επιχειρήσεων/εκδοτών που αξιολογούν οι οίκοι διαβάθμισης, το εύρος και το περιεχόμενο των αξιολογήσεων και τον ορισμό της ασυνέπειας (default) που χρησιμοποιείται.

Διαδικασία επιλογής αξιολογήσεων

Η διαδικασία επιλογής αξιολογήσεων αφορά τα εξής θέματα:

- Ύπαρξη περισσότερων αξιολογήσεων για το ίδιο άνοιγμα (α)
- Επιλογή μεταξύ αξιολόγησης της έκδοσης και του εκδότη (β)
- Χρήση βραχυχρόνιων αξιολογήσεων (γ)
- Χρήση αξιολογήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί χωρίς την προηγούμενη έγκριση του αξιολογούμενου (δ)

(α) Σε περίπτωση που υφίστανται δύο διαφορετικές αξιολογήσεις για το ίδιο άνοιγμα, συνεπώς και δύο διαφορετικοί συντελεστές στάθμισης κινδύνου, η τράπεζα οφείλει να επιλέγει τον υψηλότερο από τους δύο. Αν οι αξιολογήσεις είναι περισσότερες από δύο και διαφοροποιούνται μεταξύ τους θα επιλέγεται μεταξύ των δύο υψηλότερων εκείνη που αντιστοιχεί στο μεγαλύτερο συντελεστή κινδύνου.

Ρητά απαγορεύεται η χρήση αξιολόγησης μιας επιχείρησης ενός ομίλου για την αξιολόγηση ανοιγμάτων προς άλλη επιχείρηση του ίδιου ομίλου.

(β) Ειδικές διατάξεις ρυθμίζουν το θέμα της επιλογής μεταξύ αξιολόγησης:

- Της έκδοσης (I)
- Του εκδότη (II)

(I) σε περίπτωση που η τράπεζα έχει επενδύσει σε συγκεκριμένη έκδοση για την οποία υπάρχει ad hoc αξιολόγηση θα χρησιμοποιείται αυτή. Αν, όμως, η τράπεζα έχει επενδύσει σε μια συγκεκριμένη έκδοση για την οποία δεν υφίσταται ad hoc αξιολόγηση αλλά εντούτοις έχει αξιολογηθεί άλλη έκδοση του ίδιου εκδότη συντελεστής στάθμισης χαμηλότερος του 100 % θα χρησιμοποιείται στην μη αξιολογημένη έκδοση μόνο στην περίπτωση που το εν λόγω άνοιγμα είναι

ισοδύναμης τουλάχιστον εξοφλητικής προτεραιότητας με την αξιολογημένη έκδοση. Διαφορετικά θα λαμβάνει το συντελεστή του κινδύνου που αναλογεί στις μη αξιολογημένες απαιτήσεις.

(II) όταν υφίσταται αξιολόγηση του εκδότη αυτή θα αφορά κάθε άνοιγμα πρωτεύουσας εξοφλητικής προτεραιότητας. Οι λοιπές μη αξιολογημένες εκδόσεις του ίδιου εκδότη οι οποίες δεν απολαμβάνουν άμεσης εξοφλητικής προτεραιότητας θα σταθμίζονται με το συντελεστή που αντιστοιχεί στα μη αξιολογημένα ανοίγματα. Στην περίπτωση εκείνη που τόσο ο εκδότης όσο και η έκδοση λαμβάνουν συντελεστή κινδύνου ίσο ή μεγαλύτερο από 100 % ο ίδιος συντελεστής θα χρησιμοποιείται για τα μη αξιολογημένα ανοίγματα.

Εφόσον ένα μη αξιολογημένο άνοιγμα σταθμίζεται βάσει της αξιολόγησης ενός παρόμοιου ανοίγματος προς τον ίδιο εκδότη τότε θα πρέπει τα δυο ανοίγματα να είναι εκπεφρασμένα στο ίδιο νόμισμα.

Πίνακας σύνοψης επιλογής αξιολογήσεων

Υπάρχει αξιολόγηση έκδοσης

ΝΑΙ

Στάθμιση βάσει αυτής

ΟΧΙ

1. Στάθμιση βάσει άλλης αξιολογημένης έκδοσης εφόσον έχουν την ίδια εξοφλητική προτεραιότητα
2. Στάθμιση βάσει αξιολόγησης εκδότη εφόσον είναι πρωτεύουσας εξοφλητικής προτεραιότητας
3. Αν 1 και 2 δεν πληρούνται στάθμιση ως μη αξιολογημένο

(γ) οι βραχυχρόνιες αξιολογήσεις – αξιολογήσεις οι οποίες αφορούν συγκεκριμένες εκδόσεις – μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη στάθμιση μόνο των βραχυχρόνιων ανοιγμάτων έναντι τραπεζών και επιχειρήσεων.

Αν ένα βραχυχρόνιο άνοιγμα έχει συντελεστή κινδύνου 50 % τότε τα μη αξιολογημένα βραχυπρόθεσμα ανοίγματα δεν μπορούν να λαμβάνουν συντελεστή χαμηλότερο του 100 %. Στην περίπτωση που ένα βραχυχρόνιο άνοιγμα έχει συντελεστή κινδύνου 150 % όλα τα μη αξιολογημένα ανοίγματα λαμβάνουν παρόμοια συντελεστή ανεξάρτητα από το αν είναι βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα.

(δ) γενικά θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αξιολογήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί κατόπιν σχετικού αιτήματος του αξιολογούμενου (solicited ratings). Εντούτοις παρέχεται η ευχέρεια στις εθνικές εποπτικές αρχές να αναγνωρίσουν τη χρήση αξιολογήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί χωρίς την προηγούμενη έγκριση του αξιολογούμενου.

Τέλος, οι τράπεζες οφείλουν να χρησιμοποιούν τις αξιολογήσεις με συνεπή και σταθερό τρόπο για κάθε κατηγορία ανοίγματος, ενώ ρητώς απαγορεύεται η οπισθόβουλη επιλογή αξιολογήσεων(cherry picking).

3.1.2 Κατηγοριοποίηση και κατά τον κίνδυνο στάθμιση των ανοιγμάτων

Τα ανοίγματα των τραπεζών διακρίνονται σε (i) στοιχεία εντός και (ii) στοιχεία εκτός ισολογισμού.

Τα εντός ισολογισμού ταξινομούνται στις εξής κατηγορίες:

- Χρέος κεντρικής κυβέρνησης και κεντρικών τραπεζών,
- Χρέος λοιπών ΝΠΠΔ και επιχειρήσεων του δημοσίου τομέα,
- Χρέος πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών,
- Δάνεια προς πιστωτικά ιδρύματα,
- Δάνεια προς επενδυτικές εταιρίες,
- Δάνεια προς επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα και ασφαλιστικές εταιρίες,
- Ανοίγματα χαρτοφυλακίου χαμηλής αξίας,
- Ενυπόθηκα δάνεια για αγορά κατοικίας από φυσικά πρόσωπα,
- Ενυπόθηκα δάνεια για εμπορικές επιχειρήσεις,
- Δάνεια σε καθυστέρηση,
- Ανοίγματα υψηλού κινδύνου, και
- Λοιπά ανοίγματα.

(α) Χρέος κεντρικής κυβέρνησης και κεντρικών τραπεζών

Για την κατά τον πιστωτικό κίνδυνο στάθμιση των ανοιγμάτων έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών παρέχονται δύο μέθοδοι ανάλογα με την προέλευση της διαβάθμισης των αντισυμβαλλόμενων:

- Στάθμιση απαιτήσεων ανάλογα με τη βαθμολόγηση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, (i)
- Στάθμιση απαιτήσεων ανάλογα με τη βαθμολόγηση οργανισμών ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων, (ii)

(i) Σύμφωνα με την πρώτη μέθοδο οι συντελεστές στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου για ανοίγματα έναντι κρατών και των κεντρικών τραπεζών τους προσδιορίζονται βάσει του **Πίνακα_4**

Πίνακας 4 Συντελεστες Στάθμισης

Χρέος της κεντρικής κυβέρνησης και κεντρικών τραπεζών						
Αξιολόγηση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	κάτω από B-	Μη αξιολογημένες
Στάθμιση	0%	20%	50%	100%	150%	100%

Παρέχεται, όμως, η ευχέρεια ευνοϊκότερης στάθμισης για ανοίγματα έναντι του κράτους που είναι εγκατεστημένα τα πιστωτικά ιδρύματα εφόσον είναι εκπεφρασμένα στο εγχώριο νόμισμα και χρηματοδοτούμενα από στοιχεία του παθητικού ομοίως εκπεφρασμένα. Εφόσον υιοθετηθεί παρόμοια ευνοϊκότερη στάθμιση μπορεί να αναγνωρισθεί και από άλλες εποπτικές αρχές για ανοίγματα ημεδαπών τραπεζών προς την πρώτη χώρα.

(ii) Αναφορικά με την εναλλακτική δυνατότητα στάθμισης απαιτήσεων ανάλογα με τη βαθμολόγηση οργανισμών ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων προϋπόθεση αποτελεί οι εν λόγω οργανισμοί :

- να δημοσιοποιούν τις διαβαθμίσεις κινδύνου, και
- να έχουν υιοθετήσει τη μεθοδολογία του ΟΟΣΑ.

Η αντιστοιχία των αξιολογήσεων που προβλέπει η μεθοδολογία του ΟΟΣΑ με τους συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου είναι η εξής :

Πίνακας 5 Συντελεστές Στάθμισης

Αξιολόγηση	1	2	3	4-6	7
Στάθμιση	0%	20%	50%	100%	150%

Τέλος, μηδενικός συντελεστής στάθμισης προβλέπεται, για τις απαιτήσεις έναντι των ακόλουθων διεθνών οργανισμών:

- της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών
- του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου
- της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
- της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

(β) Λοιπά ΝΠΔΔ και επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα.

Τα ανοίγματα έναντι ΝΠΔΔ και επιχειρήσεων του δημοσίου τομέα μπορούν κατά την ευχέρεια της εθνικής εποπτικής αρχής να σταθμισθούν είτε ως χρέος κεντρικής κυβέρνησης, είτε ως διατραπεζικό χρέος.

Εφόσον ενεργοποιηθεί η ευχέρεια στάθμισης ως χρέος κεντρικής κυβέρνησης είναι δυνατό να υιοθετηθεί και από άλλες εποπτικές αρχές για τα ανοίγματα των υπό την εποπτεία τους τραπεζών προς τις εν λόγω οντότητες.

Στη δεύτερη περίπτωση, είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί οποιαδήποτε από τις δύο επιλογές που παρέχονται ανεξάρτητα από το αν έχει υιοθετηθεί η ίδια επιλογή για τα διατραπεζικά ανοίγματα. Εντούτοις, πρέπει να επισημανθεί ότι η ευνοϊκότερη στάθμιση των βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων δεν θα τυγχάνει εφαρμογής.

(γ) Πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες

Τα ανοίγματα έναντι των πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών θα σταθμίζονται σύμφωνα με τη δεύτερη μέθοδο για τα διατραπεζικά ανοίγματα αλλά χωρίς ευνοϊκή μεταχείριση βραχυχρόνιων ανοιγμάτων. Επιπλέον προβλέπεται μηδενικός συντελεστής για αναπτυξιακές τράπεζες που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια.

(δ) Πιστωτικά Ιδρύματα

Το νέο Σύμφωνο προβλέπει δύο μεθόδους στάθμισης των διατραπεζικών ανοιγμάτων:

- Σύμφωνα με την πρώτη μέθοδο οι συντελεστές στάθμισης θα είναι μια κατηγορία λιγότερο ευνοϊκή από τους αντίστοιχους για το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης της χώρας που είναι εγκατεστημένα τα πιστωτικά ιδρύματα, ενώ
- Η δεύτερη μέθοδος προβλέπει στάθμιση ανάλογη της εξωτερικής αξιολόγησης του πιστωτικού ιδρύματος με ευνοϊκότερη στάθμιση, όμως, των βραχυχρόνιων ανοιγμάτων.

Επισημαίνεται ότι τα ανοίγματα έναντι μη αξιολογημένων τραπεζών δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να λάβουν συντελεστή στάθμισης κινδύνου χαμηλότερο από εκείνο που αντιστοιχεί στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας εγκατάστασης.

Σύμφωνα με την πρώτη επιλογή τα διατραπεζικά ανοίγματα θα σταθμίζονται κατά μία κατηγορία λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που αντιστοιχεί στο χρέος κεντρικής κυβέρνησης της χώρας στην οποία είναι εγκατεστημένο το πιστωτικό ίδρυμα. Εντούτοις, στις χώρες που είναι είτε αξιολογημένες από BB+ ως B- είτε μη αξιολογημένες το ανώτατο όριο θα είναι το 100%.

Πίνακας 6 Συντελεστές Στάθμισης

Διατραπεζικά ανοίγματα 1 ^η επιλογή						
Αξιολόγηση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	κάτω από B-	Μη αξιολογημένες
Στάθμιση	20%	50%	100%	100%	150%	100%

Η δεύτερη μέθοδος αποδίδει συντελεστές στάθμισης κινδύνου ανάλογα με την αξιολόγηση του ίδιου του πιστωτικού ιδρύματος. Επίσης, επιφυλάσσεται ευνοϊκότερη στάθμιση στα βραχυπρόθεσμα ανοίγματα με ελάχιστο όριο το 20%. Της ευνοϊκότερης αυτής μεταχείρισης τυγχάνουν τα ανοίγματα έναντι τόσο αξιολογημένων όσο και μη αξιολογημένων τραπεζών με την εξαίρεση των τραπεζών με αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας χαμηλότερης του B-.

Η ευνοϊκότερη μεταχείριση των βραχυχρόνιων ανοιγμάτων αφορά ανοίγματα για τα οποία δεν υπάρχει ειδική βραχυπρόθεσμη αξιολόγηση.

Πίνακας 7 Συντελεστές Στάθμισης

Διατραπεζικά ανοίγματα 2 ^η επιλογή						
Αξιολόγηση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	κάτω από B-	Μη αξιολογημένες
Στάθμιση	20%	50%	50%	100%	150%	50%
Βραχ/νια	20%	20%	20%	50%	150%	20%

Στην ειδική περίπτωση που έχει υιοθετηθεί η ευχέρεια ευνοϊκότερης στάθμισης του χρέους κεντρικής κυβέρνησης τότε δύνανται να αποδώσουν και στις δύο μεθόδους στάθμιση μια κατηγορία λιγότερο ευνοϊκή από την προβλεπόμενη για το χρέος κεντρικής κυβέρνησης - με όριο 20% για τα βραχυπρόθεσμα διατραπεζικά ανοίγματα.

(ε) Επενδυτικές Επιχειρήσεις

Ο προσδιορισμός των συντελεστών στάθμισης κινδύνου των ανοιγμάτων έναντι επενδυτικών εταιριών μπορεί να πραγματοποιείται εναλλακτικά είτε βάσει των συντελεστών που προβλέπονται:

- ο Για τα διατραπεζικά ανοίγματα, είτε
- ο Για τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων.

Στην πρώτη περίπτωση προϋπόθεση αποτελεί οι εν λόγω επιχειρήσεις να υπόκεινται σε καθεστώς διακράτησης ιδίων κεφαλαίων για εποπτικούς λόγους ανάλογο του διέποντος τη λειτουργία των τραπεζών.

(στ) Επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα και ασφαλιστικές επιχειρήσεις

Αναφορικά με τα ανοίγματα προς επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα καθώς και τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις οι συντελεστές στάθμισης έχουν ως εξής:

Πίνακας 8 Συντελεστές Στάθμισης

Επιχειρήσεις					
Αξιολόγηση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BB-	κάτω από BB-	Μη αξιολογημένες
Στάθμιση	20%	50%	100%	150%	100%

Τα ανοίγματα έναντι μη αξιολογημένων επιχειρήσεων δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να λάβουν συντελεστή στάθμισης κινδύνου ευνοϊκότερο από εκείνο που αντιστοιχεί στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας εγκατάστασης.

Στο νέο Σύμφωνο προβλέπεται ευχέρεια επιβολής υψηλότερου συντελεστή στάθμισης :

- ο Για τις μη αξιολογημένες επιχειρήσεις, και
- ο Εφόσον το δικαιολογούν οι περιστάσεις σε όλα τα ανοίγματα προς επιχειρήσεις.

Τέλος, παρέχεται η δυνατότητα εφαρμογής συντελεστή 100% σε πάγια βάση ανεξάρτητα από την εξωτερική αξιολόγηση. Σε αυτή την περίπτωση και προκειμένου να αποτραπεί η οπισθόβουλη επιλογή αξιολογήσεων (cherry picking) είναι αναγκαία η προηγούμενη έγκριση της εποπτικής αρχής.

(ζ) Ανοίγματα χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής

Η μεταχείριση των ανοιγμάτων που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο λιανικής συμβάλλει στη μείωση των κεφαλαιακών υποχρεώσεων των τραπεζών. Βασικό στοιχείο αποτελεί εν προκειμένω ο προσδιορισμός του για κανονιστικούς λόγους χαρτοφυλακίου λιανικής. Τα κριτήρια συμπερίληψης ενός ανοίγματος στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής συνίστανται στα κάτωθι:

- ο Ιδιότητα του αντισυμβαλλόμενου
- ο Χαρακτηριστικά προϊόντος
- ο Διασπορά χαρτοφυλακίου (granularity)
- ο Ύψος ανοίγματος (δεν θα πρέπει να υπερβαίνει για κάθε μεμονωμένο άνοιγμα τα € 1 εκ.)

Όσον αφορά την ιδιότητα του αντισυμβαλλόμενου αυτός θα πρέπει να είναι φυσικό πρόσωπο ή μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Τα τραπεζικά προϊόντα που εμπίπτουν στο χαρτοφυλάκιο λιανικής περιλαμβάνουν πάσης μορφής προσωπικά και καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές

ευχέρειες, πιστωτικές κάρτες κτλ. Ρητά αποκλείονται από την εν λόγω κατηγορία τα στεγαστικά δάνεια, οι μετοχές και τα ομόλογα.

Το επόμενο κριτήριο επιδιώκει να εξασφαλίσει την ικανοποιητική διασπορά του εν λόγω χαρτοφυλακίου (granularity). Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει εν προκειμένω την επιβολή ενός ορίου που να εξασφαλίζει ότι κανένα σωρευτικό άνοιγμα σε ένα αντισυμβαλλόμενο δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 0,2% του συνολικού σχετικού χαρτοφυλακίου. Πρέπει να τονισθεί ότι ως σωρευτικό άνοιγμα νοείται το σύνολο των απαιτήσεων κάθε μορφής μη λαμβανομένου υπόψη τυχόν εξασφαλίσεων, ενώ στην έννοια του αντισυμβαλλόμενου μπορεί να περιληφθούν περισσότερες των δύο οντοτήτων εφόσον θεωρούνται ως ενιαίος αποδέκτης.

Τέλος το ύψος ανοίγματος δεν θα πρέπει να υπερβαίνει για κάθε μεμονωμένο άνοιγμα το € 1 εκ.

Εφόσον πληρούνται τα προαναφερθέντα κριτήρια ο συντελεστής στάθμισης προς τα ανοίγματα του χαρτοφυλακίου χαμηλής αξίας ορίζεται στο 75%. Πάντως ορίζεται ότι και εν προκειμένω παρέχεται ευχέρεια υψηλότερης στάθμισης.

(η) Ενυπόθηκα δάνεια για αγορά κατοικίας

Για τα ενυπόθηκα δάνεια για αγορά κατοικίας από φυσικά πρόσωπα ο συντελεστής στάθμισης ανέρχεται στο 35%. Η εφαρμογή του μειωμένου συντελεστή σε σχέση με το υφιστάμενο πλαίσιο προϋποθέτει ότι οι εποπτικές αρχές εξασφαλίζουν την προηγούμενη εκπλήρωση αυστηρών κριτηρίων προληπτικής εποπτείας όπως για παράδειγμα η ύπαρξη πρόσθετων εξασφαλίσεων βάσει αυστηρών κανόνων αποτίμησης της αξίας του ακινήτου.

Πάντως οι οικείες εποπτικές αρχές εξακολουθούν να διατηρούν ευχέρεια υψηλότερης στάθμισης των εν λόγω ανοιγμάτων.

(θ) Ενυπόθηκα δάνεια για εμπορικές επιχειρήσεις

Η Επιτροπή της Βασιλείας λαμβάνοντας υπόψη τις εκτεταμένες, κατά τα τελευταία χρόνια, επισφάλειες στην εν λόγω τραπεζική δραστηριότητα θεωρεί ότι ο συντελεστής στάθμισης για τα συγκεκριμένα ανοίγματα θα πρέπει να ανέρχεται στο 100%.

Ωστόσο προβλέπεται, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, ευνοϊκή στάθμιση 50% υπό όρους και για το μέρος του ανοίγματος που δεν ξεπερνά το μικρότερο από:

- Το 50% της αγοραίας, είτε
- Το 60% της ιστορικής αξίας (mortgage lending value)

(ι) Δάνεια σε καθυστέρηση

Σημαντική τροποποίηση επέρχεται με το Νέο Σύμφωνο στη μεταχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Το μέρος του δανείου για το οποίο δεν έχουν ληφθεί εξασφαλίσεις και το οποίο τελεί σε καθυστέρηση αποπληρωμής, θα σταθμίζεται με συντελεστή :

- 150% , αν οι ειδικές προβλέψεις είναι μικρότερες του 20% του υπολοίπου του δανείου, ή
- 100%, αν οι ειδικές προβλέψεις είναι μεγαλύτερες του 20% του υπολοίπου του δανείου,
- 50%, κατά τη διακριτική ευχέρεια των εποπτικών αρχών, εφόσον οι ειδικές προβλέψεις είναι μεγαλύτερες του 50% του υπολοίπου του δανείου.

Κατά τον προσδιορισμό του τμήματος του δανείου για το οποίο έχουν ληφθεί εξασφαλίσεις λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις του Συμφώνου για τις τεχνικές άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου. Αν παρέχεται πλήρης κάλυψη με μέσα που δεν αναγνωρίζονται από το πλαίσιο για τις τεχνικές άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου ο συντελεστής ανέρχεται στο 100% εφόσον οι προβλέψεις προσεγγίζουν το 15% του υπολοίπου του δανείου.

Τέλος, στην περίπτωση των ληξιπρόθεσμων ενυπόθηκων δανείων ο συντελεστής ορίζεται στο 100%. Αν τώρα έχουν σχηματισθεί ειδικές προβλέψεις που υπερβαίνουν το 50% του υπολοίπου του δανείου το εναπομένον τμήμα του δανείου μπορεί να σταθμιστεί με συντελεστή 50%.

(κ) Ανοίγματα υψηλού κινδύνου

Συντελεστής στάθμισης πιστωτικού κινδύνου ύψους 150% ή υψηλότερος εφαρμόζεται στα ανοίγματα προς:

- Κράτος, κρατικές επιχειρήσεις, τράπεζες και επενδυτικές επιχειρήσεις με αξιολόγηση χαμηλότερη B-,
- Εμπορικές επιχειρήσεις με αξιολόγηση χαμηλότερη από BB-,
- Δάνεια σε καθυστέρηση, και
- Τιτλοποιημένες απαιτήσεις αξιολογημένες μεταξύ BB+ έως BB-

Ευχέρεια υψηλότερης στάθμισης απονέμεται, τέλος, στις εθνικές εποπτικές αρχές για κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου (venture capital) και τις ιδιωτικές τοποθετήσεις (private equity investments).

(λ) Λοιπά ανοίγματα

Για κάθε άνοιγμα που εκφεύγει των προηγούμενων κατηγοριών προβλέπεται συντελεστής 100%. Οι απαιτήσεις σε χρυσό μπορούν να σταθμίζονται ως στοιχεία ταμείου με μηδενικό συντελεστή ενώ τα στοιχεία ταμείου σε διαδικασία είσπραξης με συντελεστή με συντελεστή 20%. Οι συμμετοχές και οι επενδύσεις σε στοιχεία κανονιστικού κεφαλαίου θα σταθμίζονται με 100% εκτός αν αφαιρούνται από τα ίδια κεφάλαια.

(ii) Στοιχεία εκτός ισολογισμού

Οι ανοικτές θέσεις σε στοιχεία εκτός ισολογισμού περιλαμβάνουν:

- ο Συμβάσεις υπό αίρεση (contingencies), και αναλήψεις υποχρεώσεων (commitments),
- ο Ανοικτές θέσεις σε έξω-χρηματοπιστηριακά παράγωγα μέσα επί συναλλάγματος και επιτοκίων, είτε αυτά βασίζονται σε προθεσμιακές πράξεις (π.χ. συμβάσεις ανταλλαγής, προθεσμιακές πράξεις επί επιτοκίων ή συναλλάγματος) είτε πρόκειται για συμβάσεις με δικαίωμα προαίρεσης.

Για τον υπολογισμό της κατά τον πιστωτικό κίνδυνο σταθμισμένης αξίας των στοιχείων εκτός ισολογισμού είναι αναγκαία σύμφωνα με το υφιστάμενο πλαίσιο η μετατροπή των εν λόγω στοιχείων σε ποσά πιστωτικής αντιστοιχίας.

Ειδικότερα, αναφορικά με τις συμβάσεις υπό αίρεση και τις αναλήψεις υποχρεώσεων τροποποιούνται οι εξής συντελεστές πιστωτικής αντιστοιχίας:

- ο 20%²⁹ και 50%³⁰ για τις αναλήψεις υποχρεώσεων αρχικής διάρκειας κάτω και πάνω του έτους αντίστοιχα,
- ο 100% για τις δανειοδοσίες/δανειοληψίες τίτλων και τις πράξεις προσωρινής εκχώρησης με υποχρέωση επαναγοράς (repo style συναλλαγές)³¹,
- ο 20% για τις πιστώσεις έναντι φορτωτικών εγγράφων
- ο Τέλος, στις περιπτώσεις που υφίστανται ανάληψη υποχρέωσης σε στοιχεία εκτός ισολογισμού εφαρμόζεται ο χαμηλότερος συντελεστής πιστωτικής αντιστοιχίας.

Οι συντελεστές πιστωτικής μετατροπής για τα έξω-χρηματοπιστηριακά παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα δεν μεταβάλλονται. Εντούτοις, αλλαγή επέρχεται με την κατάργηση του ανώτατου ορίου 50% για το συντελεστή στάθμισης κινδύνου για τις θέσεις στα εν λόγω χρηματοπιστωτικά μέσα.

²⁹ Ο σημερινός συντελεστής πιστωτικής αντιστοιχίας είναι 0%

³⁰ Ο συντελεστής παραμένει αμετάβλητος

³¹ Basel Committee (2004): παρ.84

Πίνακας 9 Στοιχεία Εκτός Ισολογισμού

Στοιχεία εκτός ισολογισμού			
	Συντελεστές πιστωτικής αντιστοιχίας	Συντελεστές στάθμισης	
	ΠΔ/ΤΕ 2423/2003	Επερχόμενες τροποποιήσεις	
1. Συμβάσεις υπό αίρεση (contingencies) και αναλήψεις υποχρεώσεων (commitments)			
Αναλήψεις υποχρεώσεων αρχικής διάρκειας ενός έτους	0%	20%	-
Αναλήψεις υποχρεώσεων αρχικής διάρκειας άνω του έτους	50%	50%	-
Μη χρησιμοποιηθείσες πιστωτικές ευχέρειες	0%	0%	-
Δανειοδοσίες/δανειοληψίες τίτλων, και πράξεις προσωρινής εκχώρησης με υποχρέωση επαναγοράς (repo style)	100%	100% ή 50% αν η αξία των εκχωρούμενων δεν εμφανίζεται στον ισολογισμό του εκχωρούντος	-
Πιστώσεις έναντι φορτωτικών εγγράφων	20%	20%	-
2. Εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα			
	Οι συντελεστές πιστωτικής μετατροπής δεν μεταβάλλονται	Κατάργηση του ανώτατου ορίου 50% για το συντελεστή στάθμισης κινδύνου	

3.1.3 Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για την Κάλυψη των Αναλαμβανόμενων Κινδύνων³²

Χαρακτηριστικό των νέων προτάσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων είναι η υιοθέτηση πολλαπλών προσεγγίσεων, οι οποίες παρουσιάζουν αυξανόμενο βαθμό πολυπλοκότητας και ευαισθησίας στον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

Όσον αφορά στον πιστωτικό κίνδυνο, η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει δύο προσεγγίσεις υπολογισμού των κεφαλαίων που ένα πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διακρατεί για εποπτικούς σκοπούς: την Τυποποιημένη (Standardised Approach), και αυτή των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης (Internal Ratings Based Approach), η οποία αποτελείται από τη Θεμελιώδη Προσέγγιση (Foundation Approach) και την Εξελιγμένη Προσέγγιση (Advanced Approach) αντίστοιχα. Επιπλέον, η Επιτροπή της Βασιλείας εισάγει τον υπολογισμό ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου προτείνοντας τρεις εξελικτικές προσεγγίσεις: του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach), την Τυποποιημένη (Standardised Approach) και αυτή των Εξελιγμένων Μεθόδων Μέτρησης (Advanced Measurement Approach).

STANDARDISED APPROACH: Η τυποποιημένη προσέγγιση, η οποία είναι και η απλούστερη από τις μεθοδολογίες υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων, αποτελεί ουσιαστικά βελτίωση της ισχύουσας, αντανακλώντας με μεγαλύτερη ακρίβεια τις μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου. Σε αντίθεση με το ισχύον καθεστώς, όπου το βασικό κριτήριο καθορισμού των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου είναι η διάκριση μεταξύ χωρών μελών και μη του ΟΟΣΑ, στο προτεινόμενο πλαίσιο οι εν λόγω συντελεστές προσδιορίζονται με τη χρήση των εκτιμήσεων της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων από εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα μέσω της χρήσης ευρύτερου, συγκριτικά με το ισχύον καθεστώς, φάσματος τεχνικών μείωσης κινδύνου είναι σε θέση να περιορίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους έναντι του πιστωτικού κινδύνου.

³² Μιχαήλ Π. Χαραλαμπίδης, "Το Νέο Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον-Τάσεις και Προοπτικές" Ιανουάριος 2004, Εκδόσεις Σάκκουλα

Τα κυριότερα σημεία της Τυποποιημένης Προσέγγισης συνοψίζονται ως εξής:

- ✓ Η στάθμιση των απαιτήσεων ενός Πιστωτικού Ιδρύματος εξαρτάται από τη φύση του αντισυμβαλλόμενου/εκδότη (π.χ. κράτος, ΠΙ, εταιρία), το είδος της απαίτησης (π.χ. στεγαστικό, καταναλωτικό δάνειο, ομόλογο) και την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη/εκδότη από εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης. Οι εξωτερικές αξιολογήσεις θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια³³ και θα υπόκεινται στον έλεγχο των εθνικών εποπτικών αρχών.
- ✓ Η Επιτροπή της Βασιλείας δίνει τη δυνατότητα στις εθνικές εποπτικές αρχές να αποφασίσουν για την αντιμετώπιση μιας σειράς θεμάτων. Οι εθνικές εποπτικές αρχές μπορούν – για παράδειγμα – να αποφασίσουν την ευνοϊκότερη, κατά μία βαθμίδα, μεταχείριση για τις απαιτήσεις του πιστωτικού ιδρύματος έναντι της χώρας όπου εδρεύει και οι οποίες είναι εκφρασμένες και έχουν χρηματοδοτηθεί στο νόμισμα της χώρας αυτής. Ωστόσο, στο θέμα αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει όχι μόνο την ευνοϊκότερη μεταχείριση, αλλά τη διατήρηση του ισχύοντος καθεστώτος στάθμισης με συντελεστή 0%. Για παράδειγμα, παρόλο που οι απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου με βάση την προτεινόμενη από την Επιτροπή της Βασιλείας αξιολόγηση θα πρέπει να σταθμίζονται με συντελεστή 20%, η Τράπεζα της Ελλάδος θα έχει την ευχέρεια να καθορίζει ότι το χρέος του Ελληνικού Δημοσίου σε ευρώ σταθμίζεται σε 0%. Αντίθετα, το χρέος του Ελληνικού Δημοσίου σε ξένο νόμισμα θα έχει τον συντελεστή στάθμισης που αντιστοιχεί στην αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας, δηλαδή το 20% κατά την τρέχουσα περίοδο. Επιπλέον, δίνεται η ευχέρεια στις εθνικές εποπτικές αρχές να εφαρμόσουν μία από τις δύο προτεινόμενες επιλογές υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων και ΕΠΕΥ, η εφαρμογή της οποίας θα είναι υποχρεωτική για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της επικράτειάς τους. Η πρώτη επιλογή συνδέει την αξιολόγηση του πιστωτικού ιδρύματος με αυτήν της χώρας στην οποία εδρεύει, ενώ η δεύτερη βασίζεται στην ατομική αξιολόγησή του από εξωτερικούς οίκους.
- ✓ Τα δάνεια που είναι πλήρως εξασφαλισμένα με υποθήκες αστικών ακινήτων σταθμίζονται με συντελεστή 35%, ενώ εκείνα που είναι εξασφαλισμένα με υποθήκες εμπορικών ακινήτων θα σταθμίζονται με 100%. Ωστόσο, κάτω από ιδιαίτερα αυστηρές προϋποθέσεις, παρέχεται η δυνατότητα στάθμισης με συντελεστή 50%³⁴ σε τμήματα δανείων, τα οποία είναι εξασφαλισμένα με υποθήκες εμπορικών ακινήτων.
- ✓ Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζοντας τη διαφορετική φύση των εργασιών λιανικής τραπεζικής (εκτός στεγαστικών δανείων), επιβάλλει χαμηλότερο συντελεστή στάθμισης (75%) σε σύγκριση με τη δανειοδότηση επιχειρήσεων. Ο τομέας της λιανικής τραπεζικής χαρακτηρίζεται από μεγάλο πλήθος δανείων και μικρά υπόλοιπα ανά

³³ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003, παρ.60-1

³⁴ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003, παρ. 47

δάνειο, επιτυγχάνοντας με αυτόν τον τρόπο τη <<φυσική>> διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου και συνεπώς τη μείωση του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Στο <<εποπτικό>> χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής περιλαμβάνονται δάνεια τα οποία πληρούν τα παρακάτω κριτήρια:

(α) Οι δανειζόμενοι είναι φυσικά πρόσωπα ή μικρές επιχειρήσεις.

(β) Το δάνειο έχει μία από τις παρακάτω μορφές:

- Ανανεώσιμες πιστώσεις ή γραμμές πιστωτικών ευχερειών (περιλαμβάνονται πιστωτικές κάρτες και υπεραναλήψεις)
- Καταναλωτικά δάνεια (π.χ. αυτοκινήτου, προσωπικά)
- Δάνεια προς μικρές επιχειρήσεις.

(γ) Το συνολικό πιστωτικό άνοιγμα προς έναν αντισυμβαλλόμενο δεν υπερβαίνει αφενός, το ποσό του € 1 εκατ. και αφετέρου, το 0,2 % του συνολικού <<εποπτικού>> χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής.

- ✓ Το ανασφάλιστο τμήμα των ληξιπρόθεσμων άνω των 90 ημερών απαιτήσεων, μετά από την αφαίρεση των ειδικών προβλέψεων, προτείνεται να σταθμίζεται με συντελεστή 100% και 150% αντίστοιχα, ανάλογα με το ποσοστό κάλυψης του ληξιπρόθεσμου ποσού από ειδικές προβλέψεις. Κατά τον ίδιο τρόπο οι ληξιπρόθεσμες, άνω των 90 ημερών, απαιτήσεις από στεγαστικά δάνεια θα σταθμίζονται με συντελεστές 50% και 100% αντίστοιχα.

Λαμβάνοντας υπόψη το αναμφισβήτητο γεγονός ότι οι ισχύοντες³⁵ συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε άλλες μεν περιπτώσεις υπερεκτιμούν ενώ σε άλλες υποεκτιμούν την έκταση της έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο, η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει τη (μερική) αντικατάσταση του ισχύοντος συστήματος κατά τέτοιο τρόπο, ώστε οι συντελεστές στάθμισης κινδύνου που θα εφαρμόζονται στις απαιτήσεις των τραπεζών έναντι κυβερνήσεων, άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων, χρηματιστηριακών εταιριών και μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων να αποτελούν συνάρτηση της πιστοληπτικής ικανότητας αυτών των φορέων, σύμφωνα με την αξιολόγησή τους από εξειδικευμένους σε αυτό το έργο οργανισμών. Οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας θα πρέπει, βέβαια, να πληρούν συγκεκριμένα ελάχιστα κριτήρια αναφορικά με την αντικειμενικότητα, ανεξαρτησία και αξιοπιστία τους, τη διαφάνεια του έργου τους, και την επάρκεια των διαθέσιμων ιστορικών στοιχείων.

³⁵ Χρήστος Γκόρτσος, Δελτίο ΕΕΤ, Β' Τρίμηνο 1999, 'Το νέο Πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια'

3.2 Μέθοδοι εσωτερικής αξιολόγησης (IRB)

Η υιοθέτηση της προσέγγισης των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης³⁶ πιστωτικού κινδύνου (ΕΣΔ) αποτελεί το πιο καινοτόμο τμήμα των νέων προτάσεων για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η μεθοδολογία αυτή είναι εξελικτική και κλιμακούμενη, και αποτελείται από δύο επιμέρους προσεγγίσεις: τη Θεμελιώδη (Foundation Approach) και την Εξελιγμένη (Advanced Approach). Η προσέγγιση των ΕΣΔ θεμελιώνεται στις εσωτερικές πρακτικές αντιμετώπισης του πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιούνται από ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα κατά την εκτίμηση του ύψους του απαιτούμενου οικονομικού κεφαλαίου για την κάλυψη έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνουν κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

Η μεγάλη καινοτομία του νέου Συμφώνου³⁷ είναι η δυνατότητα χρήσης εσωτερικών υποδειγμάτων υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου. Εν αντιθέσει με την αδρή και συχνά αυθαίρετη κατάτμηση των συντελεστών στάθμισης κινδύνου της τυποποιημένης προσέγγισης, η προσέγγιση των εσωτερικών συστημάτων παρέχει τη δυνατότητα πλήρους εξατομίκευσης του πιστωτικού κινδύνου ανά αντισυμβαλλόμενο. Οι εσωτερικές αξιολογήσεις αποτελούν τον καλύτερο τρόπο δημιουργίας ενός τελειοποιημένου συστήματος που αντανακλά πιστότερα τους πραγματικούς κινδύνους τους οποίους αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα.

Τα πλεονεκτήματα των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου είναι:

- Η ενσωμάτωση στοιχείων που δεν είναι γνωστά σε οίκους αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου
- Η δυνατότητα εφαρμογής σε εταιρίες μικρότερης εμβέλειας
- Η παροχή κινήτρων στα πιστωτικά ιδρύματα να υιοθετήσουν αποτελεσματικότερες διαδικασίες στα συστήματα πιστοδοτήσεών τους

Χωρίς να συγκαταλέγονται στα μειονεκτήματα ωστόσο προβληματισμό προκαλούν αφενός η απουσία ομοιομορφίας των συστημάτων μεταξύ των τραπεζών και αφετέρου το έντονα υποκειμενικό στοιχείο που ενέχουν τα εσωτερικά υποδείγματα.

Τα εσωτερικά υποδείγματα των τραπεζών για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου διαφοροποιούνται από τα αντίστοιχα για τους κινδύνους αγοράς στα εξής σημεία:

- Ανεπάρκεια δεδομένων, και
- Δυσχέρεια εκ των υστέρων ελέγχου της εγκυρότητας

³⁶ Μιχαήλ Π. Χαραλαμπίδης, "Το Νέο Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον-Τάσεις και Προοπτικές" Ιανουάριος 2004, Εκδόσεις Σάκκουλα

³⁷ Τασάκου Κωνσταντίνου, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, ΕΤΙ(Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005

Η ανεπάρκεια των δεδομένων που υπάρχουν για τον πιστωτικό κίνδυνο συνδέεται με την ίδια τη φύση της τραπεζικής μεσολάβησης. Η ανυπαρξία δευτερογενούς αγοράς για τα τραπεζικά δάνεια έχει ως αποτέλεσμα τα εν λόγω στοιχεία του ενεργητικού να μην τιμολογούνται σε τρέχουσες τιμές (mark to market). Κατά συνέπεια η προβλεπτική ικανότητα μέσω της στατιστικής εκτίμησης των μελλοντικών τιμών δεν μπορεί εγκύρως να βασισθεί σε ιστορικά στοιχεία.

Όσον αφορά τη δυσχέρεια αποτελεσματικού εκ των υστέρων ελέγχου της εγκυρότητας των αποτελεσμάτων των εσωτερικών υποδειγμάτων οφείλεται αφενός στη μεγαλύτερη χρονική περίοδο διακράτησης που είναι αναγκαία προκειμένου να εκτιμηθούν με ακρίβεια οι αναγκαίες παράμετροι και τα υψηλότερα επίπεδα του διαστήματος εμπιστοσύνης.

Οι μεγαλύτερες προκλήσεις που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Επιτροπή της Βασιλείας αφορούσαν:

- Την αξιολόγηση και αναγνώριση της επάρκειας των εσωτερικών υποδειγμάτων από τις εποπτικές αρχές και
- Την αντιστοίχιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων με τους συντελεστές κινδύνου κατά τρόπο τέτοιο που να διασφαλίζεται εναρμονισμένη αντιμετώπιση όμοιων κινδύνων μεταξύ διαφορετικών τραπεζών

Στην περίπτωση της Θεμελιώδους προσέγγισης οι τράπεζες προσδιορίζουν μόνο την παράμετρο τη αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρεώσεων (PD) ενώ στην Εξελιγμένη προσέγγιση το σύνολο των παραμέτρων. Οι μέθοδοι εσωτερικών διαβαθμίσεων δεν αποτελούν πλήρη εσωτερικά υποδείγματα υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ένα λόγο: ο συντελεστής συσχέτισης παρέχεται εκ των προτέρων από την ίδια την εποπτική αρχή.

3.2.1 Οι παράμετροι πιστωτικού κινδύνου

Για κάθε άνοιγμα οι τράπεζες χρησιμοποιούν συγκεκριμένες παραμέτρους – εισροές πιστωτικού κινδύνου. Αυτοί οι παράμετροι περιλαμβάνουν:

- Την πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου (Probability of Default - PD) (α)
- Τη ζημιά σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης αντισυμβαλλόμενου (Loss Given Default - LGD) (β)
- Έκθεση έναντι του αντισυμβαλλόμενου (Exposure At Default - EAD) (γ)
- Εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη (Maturity - M) (δ)

(α) πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου

Ελάχιστες τιμές για την παράμετρο PD προσδιορίζονται αναφορικά με προσέγγιση PD/LGD έναντι των συμμετοχών.

Οι τράπεζες οφείλουν να παρέχουν στις εποπτικές αρχές την εκτίμησή τους για την πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου για κάθε βαθμίδα (borrower grade) του εσωτερικού υποδείγματος. Βασικά ερωτήματα αποτελούν τα εξής:

- Πόσες διαβαθμίσεις πιστοληπτικής ικανότητας είναι αναγκαίες και πώς μπορεί κανείς να γνωρίζει αν οι ορισμένες υπολείπονται ή υπερβαίνουν το άριστο;
- Η σύλληψη από τα υποδείγματα της <<μετανάστευσης>> σε διαφορετική βαθμίδα κατά τη διάρκεια της παρατηρούμενης χρονικής περιόδου.

Η εν λόγω παράμετρος επιδρά και στην παράμετρο της ζημιάς σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου.

(β) Ζημιά σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου.

Η παράμετρος ζημιάς σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (LGD) συνιστάται στον υπολογισμό της μέσης ζημιάς ανά απαίτηση που αναμένει ότι θα υποστεί η τράπεζα σε περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Η παράμετρος αυτή περιλαμβάνει τις ζημιές :

1^{ον} κεφαλαίου

2^{ον} διαφυγόντων κερδών υπό τη μορφή τόκων

3^{ον} λειτουργικών εξόδων

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο είναι:

- Αν το χρέος είναι κύριας ή μειωμένης εξασφάλισης
- Η οικονομική συγκυρία (στη διάρκεια της ύφεσης οι ανακτήσεις είναι λιγότερες και πιο περιορισμένες)
- Ο τομέας δραστηριότητας του οφειλέτη (π.χ. επιχειρήσεις με ενσώματα περιουσιακά στοιχεία παρουσιάζουν καλύτερα ποσοστά ανακτήσεων).

Η παράμετρος LGD διαφοροποιείται ανάλογα με την υιοθετηθείσα προσέγγιση. Στη Θεμελιώδη προσέγγιση η LGD προσδιορίζεται από τις εποπτικές αρχές και λαμβάνει τιμές 45% και 75% για τα ανοίγματα πλήρους και μειωμένης εξασφάλισης αντίστοιχα.

Στην Εξελιγμένη προσέγγιση, οι τράπεζες διατηρούν την ευχέρεια υπολογισμού του ύψους της παραμέτρου για κάθε άνοιγμα ξεχωριστά.

Δύο βασικοί τρόποι υπάρχουν για τον υπολογισμό της παραμέτρου LGD:

- Μέσω των τιμών της αγοράς (market LGD) ή
- Εσωτερικά μέσω ιστορικών στοιχείων (workout LGD).

Πίνακας 10_ Παράμετροι Υποδειγμάτων Εσωτερικών Αξιολογήσεων

Παράμετροι Υποδειγμάτων Εσωτερικών Αξιολογήσεων		
	Foundation	Advanced
Probability of default Στατιστική εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης	Bank	Bank
Loss – given – default (LGD) Ποσοστό ανάκτησης σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης	45% ή 75%	Bank
Exposure – at – default (EAD) Ονομαστικό ποσό και πιθανότητα χρήσης πιστωτικών ευχερειών	100%	Bank
Maturity Διάρκεια ανοίγματος	2,5 years or 6 months (repo style)	Bank
Correlations (συντελεστής συσχέτισης)	Προκαθορισμένοι συντελεστές	Προκαθορισμένοι συντελεστές

Κεντρική θέση στην ανάπτυξη της προσέγγισης των Εσωτερικών Συστημάτων Αξιολόγησης κατέχει ο εποπτικός ορισμός της αθέτησης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου.

3.2.2 Μετατροπή παραμέτρων σε κεφαλαιακή απαίτηση

Οι παράμετροι του κινδύνου αποτελούν τις μεταβλητές των – ανά κατηγορία ανοίγματος – συναρτήσεων για τον υπολογισμό των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου. Για κάθε κατηγορία ανοίγματος προβλέπεται διαφορετική συνάρτηση υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Τα βήματα που ακολουθούνται είναι τα εξής :

- Υπολογισμός του συντελεστή συσχέτισης (όπου αυτός δεν έχει σταθερή τιμή)
- Υπολογισμός της παραμέτρου της διάρκειας (πλην της περίπτωσης των ανοιγμάτων λιανικής)
- Υπολογισμός ύψους της κεφαλαιακής απαίτησης (συνάρτησης κεφαλαιακών απαιτήσεων)
- Υπολογισμός των σταθμισμένων κατά τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων.

Η συνάρτηση υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων εξάγει άμεσα το ύψος της κεφαλαιακής απαίτησης. Για τον υπολογισμό των σταθμισμένων κατά τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού έναντι του οποίου θα πρέπει να διατηρούνται ίδια κεφάλαια ύψους 8%, η κεφαλαιακή απαίτηση κάθε ανοίγματος ή ομαδοποίησης ανοιγμάτων πολλαπλασιάζεται διαδοχικά επί την έκθεση έναντι του αντισυμβαλλόμενου (EAD) και επί 12,5 (ο αντίστροφος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας).

(γ) Έκθεση έναντι του αντισυμβαλλόμενου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσής του (Exposure At Default - EAD)

Αυτή η παράμετρος κινδύνου, όπως και η προηγούμενη, προσδιορίζεται από το είδος της απαίτησης και στις περισσότερες περιπτώσεις ισούται με το ονομαστικό ποσό αυτής. Ωστόσο, για συγκεκριμένες μορφές εκτός ισολογισμού (δυνητικών) απαιτήσεων (π.χ. αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια) η έκθεση έναντι του αντισυμβαλλόμενου συμπεριλαμβάνει και μία εκτίμηση του μελλοντικού – δυνητικού δανεισμού πριν την αθέτηση της υποχρέωσής του.

(δ) Εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων (Maturity-M)

Όσο μικρότερη/μεγαλύτερη είναι η εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη της απαίτησης, τόσο μικρότερος/μεγαλύτερος είναι ο υποκείμενος πιστωτικός της κίνδυνος. Σύμφωνα με τη Θεμελιώδη προσέγγιση, όλες οι απαιτήσεις θα αντιμετωπίζονται σαν να έχουν την ίδια μέση εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη, ίση με 2,5 έτη (εξαιρούνται οι συναλλαγές συμφωνιών επαναγοράς – repo style transactions – για τις οποίες η εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη θα είναι 6 μήνες). Ωστόσο, τα πιστωτικά ιδρύματα που θα εφαρμόσουν την Εξελιγμένη προσέγγιση θα υποχρεωθούν να ενσωματώσουν τις επιδράσεις της <<πραγματικής>> εναπομένουσας διάρκειας μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων στους συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου. Επομένως, ο συντελεστής στάθμισης θα εξαρτάται από την PD, LGD και την <<πραγματική>> εναπομένουσα διάρκεια της απαίτησης η οποία δεν θα μπορεί να είναι μικρότερη του έτους, ενώ περιορίζεται συμβατικά στα πέντε έτη.

3.2.3 Μεταβατικές διατάξεις

Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι δεν θα είναι πάντοτε εφικτό να πληρούνται εξ αρχής οι προϋποθέσεις για την υιοθέτηση των μεθόδων των εσωτερικών αξιολογήσεων προβλέπει τη δυνατότητα παράλληλης χρήσης της τυποποιημένης μεθόδου και των μεθόδων των εσωτερικών αξιολογήσεων.

Η παράλληλη χρήση μπορεί να έχει προσωρινό και σε ορισμένες περιπτώσεις και μόνιμο χαρακτήρα.

Στην πρώτη περίπτωση ειδικές διατάξεις ρυθμίζουν το θέμα της σταδιακής επέκτασης της υιοθέτησης (roll out) της εξελιγμένης προσέγγισης ανά τομέα δραστηριότητας ή/και χαρτοφυλάκιο.

Στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για ανοίγματα σε λιγότερο σημαντικούς για την τράπεζα τομείς δραστηριότητας ή κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων τα οποία είναι μικρού μεγέθους και κινδύνου οπότε και οι τράπεζες θα μπορούν να χρησιμοποιούν – υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης έγκρισης της εποπτικής αρχής την τυποποιημένη μέθοδο σε μόνιμη βάση.

Πίνακας_11
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ
ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ
ΚΙΝΔΥΝΟΥ.

	ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ	ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ	ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΗ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ
Συντ/τές κινδύνου	5	Περισσότεροι	Περισσότεροι	Περισσότεροι
PD	Εποπτική αρχή	Τράπεζα	Τράπεζα	Τράπεζα
LGD	Εποπτική αρχή	Εποπτική αρχή	Τράπεζα	Τράπεζα
EAD	Εποπτική αρχή	Εποπτική αρχή	Τράπεζα	Τράπεζα
M	όχι	Εποπτική αρχή (ευχέρεια παροχής από την τράπεζα)	Ναι (τράπεζα)	Ναι (τράπεζα)
Correlation	όχι	Ναι (προκαθορισμένο)	Ναι (προκαθορισμένο)	Ναι (τράπεζα)

3.2.4 Ελάχιστες προϋποθέσεις

Προκειμένου να είναι αποτελεσματικά τα εσωτερικά υποδείγματα θα πρέπει τα στοιχεία που παρέχουν να είναι αξιόπιστα και επαρκή. Για αυτό το λόγο η Επιτροπή της Βασιλείας προσδιορίζει σειρά προϋποθέσεων προκειμένου ένα πιστωτικό ίδρυμα να δικαιούται να υιοθετήσει μία εκ των δύο μεθόδων εσωτερικών αξιολογήσεων. Οι προϋποθέσεις αφορούν:

- Τις γενικές αρχές
- Τη διαρκή συμμόρφωση με τις προϋποθέσεις (α)
- Το σχεδιασμό και λειτουργία του συστήματος διαβάθμισης (β)
- Τα θέματα εταιρικής διακυβέρνησης και εσωτερικού ελέγχου (γ)
- Τη χρήση εσωτερικών αξιολογήσεων (δ)
- Την ποσοτικοποίηση του κινδύνου (ε)
- Τον έλεγχο της εγκυρότητας εσωτερικών αξιολογήσεων (στ)
- Τις παραμέτρους LGD και PD από την εποπτική αρχή (η), και

- Τις υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων (θ)

(α) Η συμμόρφωση με τις προϋποθέσεις είναι αναγκαία τόσο κατά την εποπτική αρχική αναγνώριση των μεθόδων εσωτερικών αξιολογήσεων όσο και σε διαρκή βάση. Σε περίπτωση που η τράπεζα δεν συμμορφώνεται πλήρως οφείλει είτε :

- Να διαμορφώσει ένα χρονοδιάγραμμα για την έγκαιρη συμμόρφωσή της, είτε
- Να αποδείξει στην εποπτική αρχή την ασημαντότητα της μη συμμόρφωσης σε όρους κινδύνου.

(β) Στο πλάτος της έννοιας σύστημα διαβάθμισης περιλαμβάνονται οι μέθοδοι, διαδικασίες, η συλλογή δεδομένων και τα συστήματα πληροφορικής που υποστηρίζουν την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, την απόδοση αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας και την ποσοτικοποίηση της αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρεώσεων και των ζημιών. Επισημαίνεται ότι εντός της κάθε κατηγορίας ανοίγματος η τράπεζα μπορεί να χρησιμοποιεί διαφορετικά συστήματα/μεθόδους διαβάθμισης.

Το σύστημα διαβάθμισης θα πρέπει να συλλαμβάνει δύο διαστάσεις του πιστωτικού κινδύνου:

1. το ενδεχόμενο αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, και
2. τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που προσιδιάζουν στα επιμέρους ανοίγματα.

Όσον αφορά τη διάσταση της αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις πρέπει να τονισθεί ότι η ίδια αξιολόγηση θα αποδίδεται σε διαφορετικά ανοίγματα έναντι του ίδιου αντισυμβαλλόμενου.

Η δεύτερη διάσταση του κινδύνου αναφέρεται στην παράμετρο LGD. Εδώ βασικό ρόλο διαδραματίζουν τα προσιδιάζοντα στην ιδιαίτερη συναλλαγή χαρακτηριστικά όπως η ύπαρξη εξασφαλίσεων, το προϊόν, η σειρά αποπληρωμής σε περίπτωση πτώχευσης κλπ

Από την υποχρέωση διακριτού προσδιορισμού των δύο διαστάσεων εξαιρούνται οι τράπεζες που εφαρμόζουν τη μέθοδο των προκαθορισμένων κατηγοριών για τα ανοίγματα εξειδικευμένης χρηματοδότησης.

Οι διαβαθμίσεις κατ' ελάχιστο θα πρέπει να ανέρχονται σε 8:7 για τα εξυπηρετούμενα και 1 για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα. Η διαβάθμιση και ένταξη στις επιμέρους βαθμίδες μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη χρήση διαφόρων τεχνικών που ποικίλλουν από την υποκειμενική κρίση μέχρι εμπειρικά ή στατιστικά υποδείγματα.

Οι τράπεζες οφείλουν να έχουν συγκεκριμένους ορισμούς των επιμέρους αξιολογήσεων καθώς και προκαθορισμένα κριτήρια για την αντιστοίχιση των ανοιγμάτων με τις επιμέρους διαβαθμίσεις πιστοληπτικής ικανότητας.

Παρόλο που ο χρονικός ορίζοντας για τον υπολογισμό του PD είναι ένα έτος η Επιτροπή της Βασιλείας παροτρύνει τις τράπεζες να χρησιμοποιούν ευρύτερο χρονικό ορίζοντα.

Ειδικές προϋποθέσεις τίθενται αναφορικά με την εγκυρότητα και αποτελεσματικότητα των στατιστικών μεθόδων-μοντέλων κατά την απόδοση αξιολογήσεων και τον υπολογισμό των παραμέτρων του κινδύνου.

Πρόσθετες απαιτήσεις προσδιορίζουν την ανάγκη έγγραφης τεκμηρίωσης των διαδικασιών και λειτουργιών των μεθόδων-μοντέλων. Επίσης προβλέπεται ότι οι αξιολογήσεις θα πρέπει να αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

Ειδικές διατάξεις επιβάλλουν την υποχρέωση των τραπεζών να διατηρούν συγκεκριμένες πληροφορίες – δεδομένα τα οποία αφενός θα υποθάλπουν τη διαδικασία υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου και αφετέρου θα παρέχουν τη βάση για την υποβολή στοιχείων στην εποπτική αρχή.

Η διενέργεια προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress test) είναι επίσης υποχρεωτική για τις τράπεζες που θα υιοθετήσουν τη μέθοδο των εσωτερικών αξιολογήσεων.

(γ) Η Επιτροπή της Βασιλείας, αποβλέποντας στη διαμόρφωση ενός πλαισίου εύρυθμης εταιρικής διακυβέρνησης, επιτάσσει την άμεση εμπλοκή του διοικητικού συμβουλίου και των εκτελεστικών διευθυντών στο σχεδιασμό των συστημάτων εσωτερικών αξιολογήσεων.

Επιπλέον, αναγκαία είναι η συγκρότηση ειδικής ανεξάρτητης μονάδας ελέγχου του πιστωτικού κινδύνου (credit risk control unit) η οποία και θα είναι αρμόδια για το σχεδιασμό και ανάπτυξη του συστήματος εσωτερικών αξιολογήσεων.

Το σύστημα εσωτερικών αξιολογήσεων θα πρέπει να υπόκειται στην επιθεώρηση της μονάδας εσωτερικού ελέγχου ή/και εξωτερικού ελέγχου. Ο έλεγχος πρέπει να πραγματοποιείται τουλάχιστον σε ετήσια βάση και να περιλαμβάνει το σύνολο των ελάχιστων προϋποθέσεων για την εποπτική αναγνώριση των συστημάτων εσωτερικών αξιολογήσεων.

(δ) Σχετικά με τη χρήση εσωτερικών αξιολογήσεων η βασικότερη υποχρέωση των τραπεζών συνίσταται στην προηγούμενη επιτυχημένη λειτουργία του μοντέλου που έχουν αναπτύξει για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλόμενων τους για τουλάχιστον τρία έτη.

(ε) Ποσοτικοποίηση του κινδύνου

Οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιούν για τον υπολογισμό των παραμέτρων κινδύνου εσωτερικά δεδομένα ή/και δεδομένα από εξωτερικές πηγές. Πάντως θα πρέπει κατά τον υπολογισμό των παραμέτρων του κινδύνου οι τράπεζες να επιδεικνύουν συντηρητική διάθεση προκειμένου να συλλαμβάνονται δυνητικά υπολογιστικά σφάλματα της μεθόδου.

Ο αντισυμβαλλόμενος ορίζεται ότι αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις :

1. ύπαρξη ενδείξεων ότι ο οφειλέτης δεν δύναται να εξοφλήσει τις υποχρεώσεις του συνολικά χωρίς η τράπεζα να προβεί σε ρευστοποίηση τυχόν εξασφαλίσεων,
2. καθυστέρηση εξυπηρέτησης οφειλής μεγαλύτερης των 90 ημερών.

Ενδείξεις πιθανής αδυναμίας εξόφλησης των υποχρεώσεων του αντισυμβαλλόμενου αποτελούν:

- i. ο χαρακτηρισμός της απαίτησης ως μη εκτοκιζόμενη
- ii. η διαγραφή της απαίτησης ή ο σχηματισμός ειδικών προβλέψεων
- iii. η πώληση της απαίτησης με ζημιά για την τράπεζα
- iv. η αναδιάρθρωση της απαίτησης και
- v. η κήρυξη πτώχευσης

Ως προς τον υπολογισμό της πιθανότητας αθέτησης υποχρεώσεων η ελάχιστη περίοδος παρατήρησης ορίζεται στα πέντε χρόνια. Οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιούν εσωτερικά δεδομένα, συσχέτιση με εξωτερικά δεδομένα ή/και βάσεις δεδομένων.

Ως προς τον υπολογισμό της ζημίας (LGD) η ελάχιστη περίοδος παρατήρησης ορίζεται στα επτά και πέντε χρόνια για τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων/κρατών/τραπεζών και τα ανοίγματα του χαρτοφυλακίου λιανικής, αντίστοιχα.

Πίνακας 12 Έτη Εφαρμογής Παραμέτρων

	Ο κανόνας	Η εξαίρεση
1. Περίοδος παρατήρησης / συλλογής δεδομένων		
1.1 Χαρτοφυλάκιο ανοιγμάτων έναντι κρατών, τραπεζών και επιχειρήσεων		
1.1.1 Θεμελιώδης	5 έτη για PD	2 έτη
1.1.2 Εξελιγμένη	5 έτη για PD 7 έτη για LGD/EAD	καμία εξαίρεση
1.2 Χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής		
	5 έτη PD/LGD/EAD	2 έτη
2. Ελάχιστη χρονική περίοδος λειτουργίας συστήματος εσωτερικών διαβαθμίσεων		
	3 έτη	2 έτη

(στ) Οι τράπεζες οφείλουν να διαμορφώσουν ένα αποτελεσματικό σύστημα για τον έλεγχο της εγκυρότητας των εσωτερικών αξιολογήσεων, το οποίο θα πρέπει:

- να συγκρίνει τα πραγματικά ποσοστά αθέτησης με την πιθανότητα αθέτησης για κάθε σχετική βαθμίδα,
- να επιτρέπει τη σύγκριση με συναφή εξωτερικά δεδομένα
- να μην διαφοροποιούνται τα αποτελέσματά του ανάλογα με τον οικονομικό κύκλο,
- να εντοπίζει τυχόν αποκλίσεις των εκτιμώμενων παραμέτρων από τα πραγματικά μεγέθη, και
- να συγκρίνει τα δεδομένα LGD και EAD με εκείνα που τίθενται από τις εποπτικές αρχές όσο αφορά τη Θεμελιώδη μέθοδο.

(η) Οι εν λόγω απαιτήσεις αφορούν προϋποθέσεις για τη χρήση πρόσθετων κατηγοριών εξασφαλίσεων από τις τράπεζες που θα έχουν υιοθετήσει τη Θεμελιώδη μέθοδο.

(θ) Προκειμένου να αναγνωριστούν από την εποπτική αρχή τα εσωτερικά υποδείγματα των τραπεζών θα πρέπει οι τράπεζες να συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του τρίτου πυλώνα.

3.2.5 Μέθοδοι εσωτερικών υποδειγμάτων ανά κατηγορία ανοίγματος

Εδώ τα ανοίγματα των τραπεζών διακρίνονται σε έξι κατηγορίες:

- i. Ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων
- ii. Ανοίγματα έναντι κρατών
- iii. Ανοίγματα έναντι τραπεζών
- iv. Ανοίγματα λιανικής τραπεζικής
- v. Συμμετοχές
- vi. Εκχώρηση απαιτήσεων.

3.2.6 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων, κρατών και τραπεζών.

Ως άνοιγμα έναντι επιχειρήσεων θεωρούνται οι χορηγήσεις προς εταιρίες πάσης νομικής μορφής. Η Επιτροπή της Βασιλείας διακρίνει εντός της κατηγορίας των ανοιγμάτων έναντι επιχειρήσεων μια ειδική κατηγορία εξειδικευμένης χρηματοδότησης (specialized lending). Βασικά χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων ανοιγμάτων είναι:

- Το άνοιγμα είναι έναντι επιχείρησης η οποία έχει συσταθεί με αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση / χρηματοδότηση φυσικών περιουσιακών στοιχείων,
- Η εν λόγω επιχείρηση δεν έχει άλλα περιουσιακά στοιχεία ή/και δραστηριότητες,
- Οι συμβατικοί όροι απονέμουν στην τράπεζα εκτεταμένο έλεγχο επί των χρηματοδοτούμενων περιουσιακών στοιχείων και του εισοδήματος που προέρχεται από αυτά,
- Η αποπληρωμή του δανείου πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο από το εισόδημα που προέρχεται από το χρηματοδοτούμενο έργο.

Η κατηγορία εξειδικευμένης χρηματοδότησης περιλαμβάνει πέντε υποκατηγορίες:

- Έργων (Project finance)
- Φυσικών περιουσιακών στοιχείων (Object finance)
- Εμπορευμάτων (Commodities finance)
- Εμπορικών ακινήτων (Income finance)
- Εμπορικών ακινήτων υψηλού κινδύνου (High volatility commercial real estate)

Τα ανοίγματα έναντι κρατών περιλαμβάνουν:

- Κεντρικές κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες
- ΝΠΔΔ ή/και δημόσιες επιχειρήσεις που τυγχάνουν όμοιας μεταχείρισης με τα προηγούμενα ανοίγματα στην τυποποιημένη μέθοδο
- Πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες που πληρούν τα κριτήρια για μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου στην τυποποιημένη μέθοδο, και
- Την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Τα ανοίγματα έναντι τραπεζών περιλαμβάνουν:

- Τράπεζες και επενδυτικές επιχειρήσεις οι οποίες αντιμετωπίζονται ως τράπεζες στην τυποποιημένη μέθοδο,
- ΝΠΔΔ ή/και δημόσιες επιχειρήσεις που τυγχάνουν όμοιας μεταχείρισης με τα προηγούμενα ανοίγματα στην τυποποιημένη μέθοδο, και
- Πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες που δεν πληρούν τα κριτήρια για μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου στην τυποποιημένη μέθοδο.

3.2.6.1 Παράμετροι κινδύνου

PD

Η παράμετρος της πιθανότητας αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου μπορεί να λάβει τιμές μεταξύ της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου με χρονικό ορίζοντα ενός έτους και ενός ελαχίστου ορίου 0,03% - με την εξαίρεση των ανοιγμάτων έναντι κρατών που δεν προβλέπεται ελάχιστο όριο.

LGD

Η παράμετρος LGD διαφοροποιείται ανάλογα με την υιοθετηθείσα προσέγγιση. Στη Θεμελιώδη προσέγγιση η LGD προσδιορίζεται από τις εποπτικές αρχές και λαμβάνει τιμές 45% και 75% για τα ανοίγματα πλήρους και μειωμένης εξασφάλισης αντίστοιχα. Ειδικές διατάξεις προσδιορίζουν τη μεθοδολογία αναγνώρισης των εν γένει αποδεκτών εξασφαλίσεων, των πρόσθετων εξασφαλίσεων που αναγνωρίζονται στη Θεμελιώδη μέθοδο και των εγγυήσεων και πιστωτικών παραγώγων.

Στην Εξελιγμένη προσέγγιση, οι τράπεζες έχουν τη δυνατότητα υπολογισμού του ύψους της παραμέτρου βάσει των εσωτερικών τους εκτιμήσεων. Ειδικές διατάξεις προσδιορίζουν τη μεθοδολογία αναγνώρισης των εγγυήσεων και πιστωτικών παραγώγων.

EAD

Η παράμετρος της έκθεσης έναντι του αντισυμβαλλόμενου διαφοροποιείται ανάλογα με το αν αφορά εντός ή εκτός ισολογισμού στοιχεία.

Στην περίπτωση των εντός ισολογισμού στοιχείων ισούται με το ονομαστικό ποσό του ανοίγματος. Εδώ αναγνωρίζεται η θετική επίδραση του συμψηφισμού στοιχείων εντός ισολογισμού.

Στα εκτός ισολογισμού στοιχεία η προσέγγιση διαφοροποιείται ανάλογα με το αν πρόκειται για αναλήψεις υποχρεώσεων / συμβάσεις υπό αίρεση ή για παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα.

Στην πρώτη περίπτωση ο προσδιορισμός της παραμέτρου μπορεί να γίνει βάσει της Θεμελιώδους ή της Προηγμένης προσέγγισης.

Στη Θεμελιώδη ισχύουν τα αναφερθέντα στην τυποποιημένη προσέγγιση με κάποιες τροποποιήσεις (π.χ. 75% συντελεστής πιστωτικής αντιστοιχίας για τις μη χρησιμοποιηθείσες πιστωτικές ευχέρειες, NIFs και RUFs). Στην Προηγμένη μέθοδο, εν αντιθέσει, οι συντελεστές πιστωτικής αντιστοιχίας μπορούν να προσδιορίζονται από την ίδια την τράπεζα με την εξαίρεση των ανοιγμάτων που θα λάμβαναν συντελεστή πιστωτικής αντιστοιχίας 100% στην Θεμελιώδη προσέγγιση.

Στην περίπτωση των εκτός ισολογισμού παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων ακολουθείται η μέθοδος του συμφώνου του 1988 με τον υπολογισμό του κόστους αντικατάστασης πλέον ενός συντελεστή του μελλοντικού ανοίγματος.

M – MATURITY

Η εν λόγω παράμετρος διαφοροποιείται ανάλογα με την υιοθετηθείσα μέθοδο. Στη Θεμελιώδη προσέγγιση προσδιορίζεται στα 2,5 έτη με την εξαίρεση των συμφωνιών επαναγοράς - repo style transactions – όπου κατέρχεται σε έξι μήνες.

Στην Εξελιγμένη προσέγγιση οι τράπεζες πρέπει να υπολογίζουν την πραγματική εναπομένουσα διάρκεια για κάθε απαίτηση η οποία δεν μπορεί να υπολείπεται του ενός έτους ή να υπερβαίνει τα πέντε έτη. Το ελάχιστο όριο του ενός έτους δεν ισχύει σε ορισμένες βραχυπρόθεσμοι χαρακτήρα απαιτήσεις οι οποίες εναπόκεινται στις εθνικές εποπτικές αρχές να καθοριστούν.

3.2.6.2 Συνάρτηση Υπολογισμού Κεφαλαιακών Απαιτήσεων

Για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων ακολουθείται η ακόλουθη διαδικασία:

- Συντελεστής συσχέτισης (R) = $0.12 * (1 - \text{EXP}(-50 * \text{PD})) / (1 - \text{EXP}(-50)) + 0.24 * [1 - (1 - \text{EXP}(-50 * \text{PD})) / (1 - \text{EXP}(-50))]$
- Προσαρμογή διάρκειας (b) = $(0.11852 - 0.05478 * \ln(\text{PD}))^2$
- Συντελεστής στάθμισης (K) = $[\text{LGD} * \text{N}[(1 - \text{R})^{-0.5} * \text{G}(\text{PD}) + (\text{R} / (1 - \text{R}))^{-0.5} * \text{G}(0.999)] - \text{PD} * \text{LGD}] * (1 - 1.5 * \text{b})^{-1} * (1 + (\text{M} - 2.5) * \text{b})$
- Κατά τον κίνδυνο σταθμισμένο άνοιγμα (RWA) = $\text{K} * 12.5 * \text{EAD}$

Ωστόσο οι τράπεζες θα μπορούν να χρησιμοποιούν ειδικό ευνοϊκότερο συντελεστή συσχέτισης για τα ανοίγματα έναντι μικρομεσαίων επιχειρήσεων με τη χρήση ενός ειδικού συντελεστή προσαρμογής στο μέγεθος της επιχείρησης (firm size adjustment). Η ευνοϊκή μεταχείριση αφορά ανοίγματα προς επιχειρήσεις, ο συνολικός κύκλος εργασίας των οποίων δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. €.

$$\text{Συντελεστής συσχέτισης (R)} = 0.12 * (1 - \text{EXP}(-50 * \text{PD})) / (1 - \text{EXP}(-50)) + 0.24 * [1 - (1 - \text{EXP}(-50 * \text{PD})) / (1 - \text{EXP}(-50))] - 0.04 * (1 - (S-5)/45)$$

Για τα ανοίγματα εξειδικευμένης χρηματοδότησης εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις οι τράπεζες δύνανται να χρησιμοποιήσουν τη μέθοδο των εσωτερικών αξιολογήσεων – τη θεμελιώδη ή την εξελιγμένη κατά περίπτωση.

Σε περίπτωση που δεν πληρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη χρήση των μεθόδων εσωτερικών αξιολογήσεων η Επιτροπή της Βασιλείας, λαμβάνοντας υπόψη την αυστηρότητα των κριτηρίων, επιτρέπει τη χρήση μιας πρόσθετης μεθόδου – αυτή των προκαθορισμένων κατηγοριών (slotting criteria approach) – σύμφωνα με την οποία οι τράπεζες μπορούν να ταξινομήσουν τα ανοίγματα σε πέντε προκαθορισμένες κατηγορίες για τις οποίες προβλέπεται ειδικός συντελεστής στάθμισης κινδύνου ως εξής:

Πίνακας 13 ειδικός συντελεστής στάθμισης κινδύνου:

Ισχυρό	Καλό	Ικανοποιητικό	Αδύναμο	Πτώχευση
70%	90%	115%	250%	0%

Επισημαίνεται πάντως ότι απονέμεται διακριτική ευχέρεια άμβλυνσης – υπό προϋποθέσεις – του συντελεστή στις δύο πρώτες κατηγορίες στο 50% και 70% αντίστοιχα.

Ειδικά για τα ανοίγματα χρηματοδότησης εμπορικών ακινήτων υψηλού κινδύνου (high volatility commercial real estate), και εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της μεθόδου εσωτερικών αξιολογήσεων, επιτρέπεται η χρήση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων με τη διαφορά ότι ο συντελεστής συσχέτισης είναι πιο συντηρητικός έναντι του κινδύνου καθιστώντας έτσι σύνολη τη συνάρτηση υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων συντηρητικότερη.

$$\text{Συντελεστής συσχέτισης (R)} = 0.12 * (1 - \text{EXP}(-50 * \text{PD})) / (1 - \text{EXP}(-50)) + 0.30 * [1 - (1 - \text{EXP}(-50 * \text{PD})) / (1 - \text{EXP}(-50))]$$

Σε περίπτωση μη πλήρωσης των προϋποθέσεων οι τράπεζες θα πρέπει να ταξινομήσουν τα ανοίγματα σε πέντε προκαθορισμένες κατηγορίες για τις οποίες επίσης προβλέπεται ειδικός συντελεστής στάθμισης κινδύνου ως εξής:

Πίνακας 14 ειδικός συντελεστής στάθμισης κινδύνου

Ισχυρό	Καλό	Ικανοποιητικό	Αδύναμο	Πτώχευση
95%	120%	140%	250%	0%

Και εδώ προβλέπεται διακριτική ευχέρεια άμβλυνσης – υπό προϋποθέσεις – του συντελεστή στις δύο πρώτες κατηγορίες στο 75% και 100% αντίστοιχα.

3.2.7 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής

Στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής περιλαμβάνονται τα εξής ανοίγματα:

- Στεγαστικά δάνεια,
- Αποδεκτά ανανεούμενα πιστωτικά ανοίγματα (qualifying revolving exposures), και
- Λοιπά δάνεια λιανικής τραπεζικής

Τα στεγαστικά δάνεια εμπίπτουν στην εν λόγω κατηγορία ανεξάρτητα από το ύψος του ανοίγματος. Τα ανανεούμενα πιστωτικά ανοίγματα περιλαμβάνουν πιστώσεις προς φυσικά πρόσωπα που δεν υπερβαίνουν τις 100.000 € και το ύψος των οποίων μπορεί να κυμαίνεται σύμφωνα με την απόφαση του πελάτη.

Στα λοιπά δάνεια εμπίπτουν κάθε μορφής πιστώσεις και χορηγήσεις

- Προς ιδιώτες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις (εφόσον δεν υπερβαίνουν το 1 εκατ. € στην τελευταία περίπτωση), και
- Οι οποίες αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου χαρτοφυλακίου το οποίο διαχειρίζεται η τράπεζα σε σωρευτική βάση

3.2.7.1 Παράμετροι κινδύνου

Για τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής προβλέπεται αποκλειστικά η χρήση της προηγμένης μεθόδου χωρίς εναλλακτική θεμελιώδη μέθοδο. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα, τα εν λόγω ανοίγματα ομαδοποιούνται σε κατηγορίες συναφών χαρακτηριστικών. Οι τράπεζες να υπολογίζουν τις παραμέτρους PD και LGD για κάθε ομαδοποίηση ανοιγμάτων του χαρτοφυλακίου λιανικής.

Η παράμετρος της πιθανότητας αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου μπορεί να λάβει, και σε αυτή την περίπτωση, τιμές μεταξύ της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου με χρονικό ορίζοντα ενός έτους και ελαχίστου ορίου 0,03%.

Επιπλέον, οι τράπεζες μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τα θετικά αποτελέσματα από τη χρήση τόσο εγγυήσεων ή/και πιστωτικών παραγώγων προσαρμόζοντας αναλόγως είτε το PD είτε το LGD όσο και του εντός ισολογισμού συμψηφισμού.

Η παράμετρος EAD για τα χορηγηθέντα ποσά (drawn amounts) δεν θα πρέπει να υπολείπεται του αθροίσματος : (α) του ποσού κατά το οποίο θα μειωνόταν το ύψος των ιδίων κεφαλαίων σε περίπτωση ολικής διαγραφής του χρέους και (β) του ύψους τυχόν ειδικών προβλέψεων ή μερικών διαγραφών (partial write offs).

Για τα εκτός ισολογισμού ανοίγματα του χαρτοφυλακίου λιανικής οι τράπεζες πρέπει να υπολογίζουν τους συντελεστές πιστωτικής μετατροπής. Ειδικά για τα ανοίγματα με αβέβαιες ροές αποπληρωμής, όπως οι πιστωτικές κάρτες, όταν η τράπεζα δεν αντανακλά τους συντελεστές πιστωτικής μετατροπής στον υπολογισμό του EAD θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τον υπολογισμό του LGD την πιθανότητα να αναληφθούν πρόσθετα χρήματα προγενέστερα της αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρεώσεων.

3.2.7.2 Συνάρτηση υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων

Για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των ανοιγμάτων που αφορούν στεγαστικά δάνεια ακολουθείται η εξής διαδικασία:

- Συντελεστής συσχέτισης (R) = 0.15 για τα στεγαστικά δάνεια, 0.4 για τα αποδεκτά ανανεούμενα ανοίγματα ενώ για την κατηγορία λοιπά ανοίγματα προσδιορίζεται βάσει του ακόλουθου τύπου:

$$(R) = 0.03 * (1 - \text{EXP}(-35 * PD)) / (1 - \text{EXP}(-35)) + 0.16 * [1 - (1 - \text{EXP}(-35 * PD)) / (1 - \text{EXP}(-35))]$$

- Συντελεστές στάθμισης (K) = $\text{LGD} * N [(1 - R)^{-0.5} * G(PD) + (R / (1 - R))^{0.5} * G(0.999)] - PD * \text{LGD}$
- Κατά τον κίνδυνο σταθμισμένο άνοιγμα (RWA) = $K * 12.5 * EAD$

3.2.8 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις συμμετοχές του επενδυτικού χαρτοφυλακίου

Στα ανοίγματα μετοχών του επενδυτικού χαρτοφυλακίου περιλαμβάνονται πάσης φύσεως μετοχές οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ή δεν αφαιρούνται από τα ίδια κεφάλαια και που πληρούν τα εξής κριτήρια:

- Η ρευστοποίησή τους απαιτεί την πώληση του τίτλου ή των δικαιωμάτων που ενσωματώνει.
- Ο τίτλος δεν ενσωματώνει κάποια υποχρέωση του εκδότη.
- Ο τίτλος συνιστά απαίτηση επί των περιουσιακών στοιχείων ή τα έσοδα μιας επιχείρησης.

Επιπροσθέτως θεωρείται ότι αποτελούν παρόμοια ανοίγματα εκείνα που συγκεντρώνουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- Χρηματοπιστωτικά μέσα που περιλαμβάνονται στα βασικά στοιχεία του ορισμού των ιδίων κεφαλαίων, και
- Χρηματοπιστωτικά μέσα που ενσωματώνουν υποχρέωση του εκδότη και πληρούν πρόσθετα κριτήρια.

Εδώ εμπίπτουν και οι χρεωστικοί τίτλοι που διαθέτουν όμοια χαρακτηριστικά με τους μετοχικούς τίτλους.

Ωστόσο παρέχεται ευχέρεια στις εποπτικές αρχές να εξαιρέσουν από τη μεθοδολογία υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων :

- Ανοίγματα προς οντότητες στις οποίες αντιστοιχεί μηδενικός συντελεστής κινδύνου στην τυποποιημένη προσέγγιση.

- Ανοίγματα τα οποία απολαμβάνουν κάποιας μορφής κρατικής εγγύηση προκειμένου να ενισχυθούν κάποιοι τομείς της οικονομίας.
- Τέλος, οι εποπτικές αρχές μπορούν να εξαιρέσουν τα ανοίγματα που δεν πληρούν το όριο της σημαντικότητας (materiality) (το άνοιγμα δεν υπερβαίνει το 10% των ιδίων κεφαλαίων ή το 5% εφόσον το σύνολο των μετοχών δεν υπερβαίνει τις 10).

3.2.8.1 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων

Αναφορικά με τις συμμετοχές (equities) – που δεν περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών – η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζοντας την υψηλή επικινδυνότητα των εν λόγω ανοιγμάτων διαμόρφωσε ένα ιδιαίτερα αυστηρό πλαίσιο.

Το πλαίσιο αρθρώνεται γύρω από δύο μεθόδους:

- Την προσέγγιση αγοράς (market based approach), και
- Την προσέγγιση βάσει των παραμέτρων PD/LGD (PD/LGD approach)

Η πρώτη μέθοδος διακρίνεται σε δύο υπο-μεθόδους:

- Την απλουστευμένη μέθοδο και
- Τη μέθοδο εσωτερικών υποδειγμάτων

Σύμφωνα με την πρώτη υπο-μέθοδο ο συντελεστής ανέρχεται σε 300% και 400% για τις συμμετοχές που είναι διαπραγματεύσιμες σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια ή όχι, αντίστοιχα.

Η δεύτερη υπο-μέθοδος αναγνωρίζει τα εσωτερικά υποδείγματα (VaR models) των τραπεζών για τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων. Πάντως και σε αυτή τη μέθοδο τίθενται ελάχιστα όρια των συντελεστών κινδύνου: 200% και 300% των απαιτήσεων που θα προέκυπταν αν χρησιμοποιούνταν η απλουστευμένη μέθοδος για τις συμμετοχές που είναι διαπραγματεύσιμες σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια ή όχι, αντίστοιχα.

Εδώ τονίζεται ότι στις εν λόγω μεθόδους αναγνωρίζεται η άμβλυση που επιφέρει η χρήση εγγυήσεων χωρίς να συμβαίνει το ίδιο για τη χρήση εξασφαλίσεων.

Τέλος, η μέθοδος της προσέγγισης βάσει των παραμέτρων PD/LGD χρησιμοποιεί τη μεθοδολογία της Θεμελιώδους προσέγγισης με ορισμένες προσαρμογές και συγκεκριμένα:

- Η παράμετρος PD υπολογίζεται σύμφωνα με τη μεθοδολογία για τον υπολογισμό του PD για τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων εφόσον η τράπεζα έχει άλλο πιστωτικό άνοιγμα προς την ίδια επιχείρηση. Στην αντίθετη περίπτωση χρησιμοποιείται συντελεστής προσαρμογής ύψους 1.5 επί των συντελεστών κινδύνου.
- Παράμετρο LGD 90%, και
- Παράμετρος διάρκειας (M) 5 ετών.

Και εδώ προβλέπονται ελάχιστα όρια συντελεστών στάθμισης κινδύνων (200% και 300%) τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις κατέρχονται στο 100%.

3.2.9 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις χρηματοδοτήσεις με εκχωρούμενες απαιτήσεις

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει ανοίγματα με τη μορφή χρηματοδότησης έναντι εκχωρούμενων απαιτήσεων τα οποία καταχωρούνται κατά περίπτωση στο

χαρτοφυλάκιο λιανικής, εφόσον πληρούν τα σχετικά κριτήρια είτε στο χαρτοφυλάκιο ανοιγμάτων έναντι επιχειρήσεων.

3.2.9.1 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων

Ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των εκχωρούμενων απαιτήσεων πραγματοποιείται χωριστά για τον πιστωτικό κίνδυνο (κίνδυνο αθέτησης υποχρεώσεων – default risk) και για τον κίνδυνο μείωσης της αξίας των προς είσπραξη απαιτήσεων (dilution risk).

Στη περίπτωση πιστωτικού κινδύνου παρέχεται η δυνατότητα χρήσης της συνάρτησης υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ανοίγματα λιανικής (top down approach) στην περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα δεν μπορεί να αποδώσει αξιολόγηση σε κάθε μια αγορασθείσα απαίτηση ξεχωριστά. Διαφορετικά θα χρησιμοποιείται η συνάρτηση υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις επιχειρήσεις (bottom up). Ειδικές διατάξεις προσδιορίζουν τον υπολογισμό των παραμέτρων για τη Θεμελιώδη και Εξελιγμένη μέθοδο.

Στην περίπτωση του κινδύνου μείωσης της αξίας των προς είσπραξη απαιτήσεων (dilution risk) χρησιμοποιείται η συνάρτηση υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις επιχειρήσεις ενώ ειδικές διατάξεις προσδιορίζουν τις παραμέτρους του κινδύνου (το PD πρέπει να ισούται με το ύψος των αναμενόμενων ζημιών (EL), το LGD λαμβάνει προκαθορισμένη τιμή 100% και η παράμετρος της διάρκειας τιμή 1 έτος εφόσον η τράπεζα αποδεικνύει ότι παρακολουθεί τον εν λόγω κίνδυνο επισταμένως).

Πίνακας 15 Μέθοδοι εσωτερικών υποδειγμάτων ανά κατηγορία ανοίγματος

Κατηγορία Ανοίγματος	Μέθοδος
1.Ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων, κρατών και τραπεζών	
1.1 Γενική περίπτωση	Εξελιγμένη (Advanced Internal Ratings-Based (IRB) Approaches) Και/ ή Θεμελιώδης (Foundation Internal Ratings-Based (IRB) Approaches)
1.2 Ειδική περίπτωση Ανοίγματα εξειδικευμένης χρηματοδότησης (Specialized lending)	Γενική περίπτωση <ul style="list-style-type: none"> • IRB approach, ή • Μέθοδος των προκαθορισμένων κατηγοριών (Slotting criteria method) Ειδική περίπτωση, ανοίγματα χρηματοδότησης εμπορικών ακινήτων υψηλού κινδύνου (high volatility commercial real estate) <ul style="list-style-type: none"> • Μέθοδος εσωτερικών υποδειγμάτων (πιο συντηρητική συνάρτηση), ή • Μέθοδος των προκαθορισμένων κατηγοριών (Slotting criteria method)
2. Ανοίγματα λιανικής τραπεζικής	Εξελιγμένη μέθοδος εσωτερικών υποδειγμάτων
3. Συμμετοχές εκτός χαρτοφυλακίου συναλλαγών	Market based approach <ul style="list-style-type: none"> • Simple risk weight method • Internal models method LGD/PD approach
4. Εκχώρηση απαιτήσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Κίνδυνος πτώχευσης (default risk) • Κίνδυνος απομείωσης της αξίας των προς είσπραξη απαιτήσεων (Dilution risk)

4. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Συγκριτικά με το ισχύον καθεστώς³⁸, οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας αναγνωρίζουν ένα ευρύτερο φάσμα τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες γενικές προϋποθέσεις³⁹. Με τη χρήση των τεχνικών αυτών το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να μειώσει τις κεφαλαιακές του απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου, λαμβάνοντας εξασφαλίσεις ή εγγυήσεις, συνάπτοντας συμφωνίες συμψηφισμού μεταξύ εντός ισολογισμού απαιτήσεων και υποχρεώσεων και συναλλάσσοντας πιστωτικά παράγωγα.

Οι εξασφαλίσεις αποτελούν τη σημαντικότερη τεχνική μείωσης πιστωτικού κινδύνου και για αυτό το λόγο καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των προτάσεων συγκριτικά με τις υπόλοιπες τεχνικές. Οι ελάχιστες προϋποθέσεις για την εποπτική αναγνώριση των εξασφαλίσεων ως στοιχείων μείωσης του πιστωτικού κινδύνου συμπεριλαμβάνουν τη νομική κατοχύρωση της εξασφάλισης, τη χαμηλή συσχέτιση της αξίας της με την απαίτηση την οποία καλύπτει και την ύπαρξη αποτελεσματικών διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Δύο προσεγγίσεις προτείνονται για την εποπτική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων. Σύμφωνα με την Απλή προσέγγιση (Simple Approach), το τμήμα των απαιτήσεων το οποίο καλύπτεται από την τρέχουσα αξία των εξασφαλίσεων θα λαμβάνει τον συντελεστή στάθμισης κινδύνου των εκδοτών των χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων (με ελάχιστο όριο 20%). Αυτό περιγράφεται από τις εξής περιπτώσεις:⁴⁰

- Συναλλαγές με τη μορφή συμφωνιών επαναγοράς που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια λαμβάνουν συντελεστή 0% ή 10% ανάλογα με το αν ο αντισυμβαλλόμενος είναι βασικός συμμετέχων της αγοράς (core market participant) ή όχι,
- Συναλλαγές σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα που αποτιμώνται σε ημερήσια βάση και καλύπτονται με στοιχεία ταμείου λαμβάνουν συντελεστή 0% εφόσον δεν υπάρχει αναντιστοιχία στο νόμισμα. Ο συντελεστής ανέρχεται στο 10% στην περίπτωση που οι εν λόγω συναλλαγές καλύπτονται με τίτλους έκδοσης κεντρικών κυβερνήσεων ή άλλων ΝΠΔΔ στους οποίους αντιστοιχεί συντελεστής 0%
- Μηδενικός συντελεστής προβλέπεται επίσης στις περιπτώσεις εκείνες που δεν υπάρχει αναντιστοιχία νομίσματος και είτε η εξασφάλιση αποτελείται από στοιχεία ταμείου είτε η εξασφάλιση αποτελείται από τίτλους έκδοσης κεντρικών κυβερνήσεων ή άλλων ΝΠΔΔ στους οποίους αντιστοιχεί συντελεστής 0% και η τρέχουσα αξία της έχει προεξοφληθεί κατά 20%.

Σύμφωνα με την Αναλυτική ή Εμπεριστατωμένη προσέγγιση (Comprehensive Approach), η τρέχουσα αξία της αποτίμησης θα 'μειώνεται' για

³⁸ Μιχαήλ Π. Χαραλαμπίδης, "Το Νέο Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον-Τάσεις και Προοπτικές" Ιανουάριος 2004, Εκδόσεις Σάκκουλα

³⁹ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003, παρ.81-89

⁴⁰ Τασάκου Κωνσταντίνου, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, ΕΤΙ(Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005

να προστατευθεί το πιστωτικό ίδρυμα από τις ενδεχόμενες διακυμάνσεις της αξίας της απαίτησης ή της δοθείσης εξασφάλισης ή της συναλλαγματικής ισοτιμίας των δύο, εφόσον αυτές είναι αποτιμημένες σε διαφορετικά νομίσματα. Οι συντελεστές 'προσαρμογής' ή 'περικοπές αποτίμησης' υπολογίζονται με δύο μεθόδους:

- Η τυποποιημένη εποπτική μέθοδος περικοπών αποτίμησης (supervisory haircuts)
- Η μέθοδος εσωτερικού υπολογισμού (own estimates).

Πίνακας 16_Υπολογισμός περικοπών αποτίμησης σύμφωνα με την τυποποιημένη εποπτική μέθοδο.

Αξιολόγηση έκδοσης για χρεωστικούς τίτλους	Υπολειπόμενη διάρκεια	Κεντρικές κυβερνήσεις	Άλλοι εκδότες
AAA ως AA-?A-1	≤ 1 έτος	0,5	1
	> έτους και ≤ 5 ετών	2	4
	> 5 ετών	6	12
A+ ως BBB-/ A-2/A-3/π-3	≤ 1 έτος	1	2
	> έτους και ≤ 5 ετών	3	6
	> 5 ετών	6	12
BB+ ως BB-		15	
Μετοχές βασικού δείκτη (περιλαμβανομένων μετατρέψιμων ομολογιών) και χρυσός		15	
Άλλες μετοχές (περιλαμβανομένων μετατρέψιμων ομολογιών) διαπραγματεύσιμες σε αναγνωρισμένο χρηματιστήριο		25	
Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων		Η υψηλότερη περικοπή που αντιστοιχεί στους τίτλους που μπορεί να επενδύσει η ΑΕΔΑΚ	
Μετρητά		0	

Η χρήση της μεθόδου εσωτερικού υπολογισμού προϋποθέτει ότι οι τράπεζες πληρούν συγκεκριμένα ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια.⁴¹

Οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιούν οποιαδήποτε εκ των δύο μεθόδων ανεξάρτητα από το αν έχουν επιλέξει την τυποποιημένη ή τη θεμελιώδη μέθοδο για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Επιπλέον, για τις συναλλαγές με συμφωνία επαναγοράς οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιούν εναλλακτικά των προηγούμενων υποδείγματα VaR.

Η αξία που είναι εκτεθειμένη στον κίνδυνο υπολογίζεται βάσει του ακόλουθου τύπου:⁴²

⁴¹ Ibid, παρ. 154-165

⁴² Ibid, παρ. 147

$$E^* = \max \{0, [E \times (1 + H_e) - C \times (1 - H_c - H_{fx})]\}$$

Όπου :

E^* = αξία που είναι εκτεθειμένη στον κίνδυνο μετά την επίδραση της εξασφάλισης

E = τρέχουσα αξία του ανοίγματος

H_e = περικοπή αποτίμησης του ανοίγματος

C = τρέχουσα αξία της εξασφάλισης

H_c = περικοπή αποτίμησης της εξασφάλισης

H_{fx} = περικοπή αποτίμησης σε περίπτωση αναντιστοιχίας νομισμάτων στα οποία είναι εκφρασμένα το άνοιγμα και η εξασφάλιση

Προκειμένου να υπολογισθούν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις η αξία που είναι εκτεθειμένη στον κίνδυνο μετά την επίδραση της εξασφάλισης θα πολλαπλασιάζεται με τον συντελεστή που αντιστοιχεί στον αντισυμβαλλόμενο.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι τράπεζες μπορούν να υιοθετήσουν μία εκ των δύο μεθόδων (απλή ή εμπειριστατωμένη) ενώ η υιοθέτηση της εμπειριστατωμένης μεθόδου είναι υποχρεωτική για τα ανοίγματα του χαρτοφυλακίου συναλλαγών καθώς και για τις τράπεζες που θα υιοθετήσουν τη θεμελιώδη προσέγγιση.

Η υιοθέτηση της θεμελιώδους προσέγγισης παρέχει στα πιστωτικά ιδρύματα το πλεονέκτημα χρησιμοποίησης ευρύτερου φάσματος χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων σε σχέση με την τυποποιημένη προσέγγιση, καθώς επίσης και συγκεκριμένων μορφών εμπράγματων εξασφαλίσεων υπό αυστηρές προϋποθέσεις.

Πίνακας 17_ Εποπτικά Αποδεκτές Μορφές Εξασφαλίσεων

Απλή προσέγγιση

- ▲ Καταθέσεις στη δανειοδοτούσα τράπεζα, πιστοποιητικά καταθέσεων ή άλλοι ισοδύναμοι τίτλοι έκδοσής της και χρυσός
- ▲ Χρεόγραφα αξιολογημένα από αναγνωρισμένους εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης :
 1. τουλάχιστον BB- έκδοσης κρατών και δημοσίων οργανισμών (με αντιμετώπιση κράτους)
 2. τουλάχιστον BBB- έκδοσης λοιπών εκδοτών
 3. τουλάχιστον A3/P3, ανεξαρτήτως εκδότη
- ▲ Μετοχές που συμπεριλαμβάνονται σε Γενικούς Δείκτες
- ▲ Τραπεζικά χρεόγραφα, πλήρους εξασφάλισης, διαπραγματεύσιμα σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια, μη αξιολογημένα από αναγνωρισμένους εξωτερικούς οίκους, υπό προϋποθέσεις
- ▲ Επενδύσεις σε Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες και μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, υπό προϋποθέσεις.

Αναλυτική προσέγγιση

- ▲ Όλες οι αποδεκτές μορφές εξασφαλίσεων της Απλής προσέγγισης
- ▲ Μετοχές που δεν συμπεριλαμβάνονται σε Γενικούς Δείκτες αλλά διαπραγματεύονται σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια
- ▲ Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων που επενδύουν σε μετοχές, οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται σε Γενικούς Δείκτες αλλά διαπραγματεύονται σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια.

Αναλυτική προσέγγιση – Μόνο για τη Θεμελιώδη προσέγγιση IRB

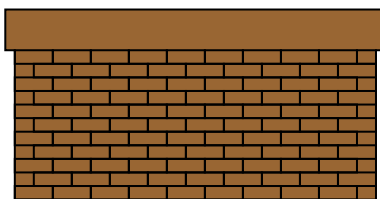
- ▲ Αστικά και Εμπορικά ακίνητα
- ▲ Εκχωρητέοι εισπρακτέοι λογαριασμοί (Financial receivables)
- ▲ Άλλες εμπράγματα εξασφαλίσεις (μεταφορικά μέσα, αποθέματα, μηχανολογικός εξοπλισμός κ.α.)
- ▲ Χρηματοδοτική μίσθωση.

Επισημαίνεται ότι τα πιστωτικά ιδρύματα που υιοθετούν την Εξελιγμένη προσέγγιση θα μπορούν να επιλέγουν οποιαδήποτε μορφή εξασφάλισης, εφόσον πληρούνται επιπρόσθετες προϋποθέσεις⁴³.

⁴³ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003, παρ.266-267

Για τις εγγυήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα προτείνεται η μέθοδος της αντικατάστασης (για το ασφαλισμένο τμήμα του ανοίγματος το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να αντικαθιστά το συντελεστή στάθμισης του υπόχρεου με αυτόν του εγγυητή).⁴⁴ Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει ως αποδεκτούς εγγυητές / παροχείς ασφάλειας, κράτη (συμπεριλαμβανομένων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης), οργανισμούς δημοσίου τομέα και πιστωτικά ιδρύματα (συμπεριλαμβανομένων των πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης), με χαμηλότερο συντελεστή στάθμισης πιστωτικού κινδύνου από τον υπόχρεο, καθώς επίσης και εταιρίες (συμπεριλαμβανομένων μητρικών, θυγατρικών και συνδεδεμένων επιχειρήσεων), οι οποίες είναι αξιολογημένες τουλάχιστον με Α- στην ενδεικτική κλίμακα της S&P. Για την αναγνώριση των εγγυήσεων και των πιστωτικών παραγώγων ως αποδεκτών τεχνικών μείωσης κινδύνου, θα πρέπει να πληρούνται ελάχιστοι όροι και επιχειρησιακές προϋποθέσεις⁴⁵.

Όσον αφορά στις συμφωνίες συμψηφισμού των εντός ισολογισμού στοιχείων, αυτές περιορίζονται στον συμψηφισμό δανείων και καταθέσεων με τον αντισυμβαλλόμενο, αποκλεισμένου του συμψηφισμού υποχρεώσεων και απαιτήσεων μεταξύ διαφορετικών προϊόντων. Οι συμφωνίες αυτές για να αναγνωριστούν ως αποδεκτές τεχνικές μείωσης κινδύνου θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Τέλος, για όλες τις τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου θα πρέπει να πληρούνται ελάχιστες προϋποθέσεις δημοσιοποίησης στοιχείων.⁴⁶

⁴⁴ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003, παρ. 165-171

⁴⁵ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003, παρ. 88-89, 160-171, 175-179

⁴⁶ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003, παρ. 775

5. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Για πρώτη φορά στο νέο Σύμφωνο διατυπώνεται ένα ειδικό πλαίσιο για την τιτλοποίηση απαιτήσεων.⁴⁷ Πρόκειται για μία σύνθετη διαδικασία στην οποία ενέχονται σειρά νομικών, φορολογικών και λογιστικών ζητημάτων. Η τιτλοποίηση απαιτήσεων μπορεί να επιφέρει σημαντικά οφέλη στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και κυρίως την ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας και της ρευστότητας με προϋπόθεση την απομάκρυνση από τον ισολογισμό των τιτλοποιούμενων στοιχείων που εκχωρούνται στην εταιρία ειδικού σκοπού (Special Purpose Vehicle). Επιπλέον, ταυτόχρονα η εν λόγω διαδικασία συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη διαχείριση του ενεργητικού μιας τράπεζας με την μείωση των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων.

Στην διαδικασία της τιτλοποίησης συμμετέχουν:

- Εκχωρητής- μεταβιβάζουσα τράπεζα (Originator)
- Εταιρία ειδικού σκοπού (Special Purpose Vehicle)
- Διαχειρίστρια εταιρία (Servicer)
- Οίκος αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (rating agency)
- Φορέας πιστωτικής ενίσχυσης (credit enhancer)
- Επενδύτρια τράπεζα.

Ως τιτλοποίηση απαιτήσεων νοείται η μεταβίβαση επιχειρηματικών απαιτήσεων με πώληση από τον μεταβιβάζοντα (originator) προς τον αποκτώντα σε συνδυασμό με την έκδοση και διάθεση ομολογιών, η εξόφληση των οποίων πραγματοποιείται από το προϊόν είσπραξης των επιχειρηματικών απαιτήσεων που μεταβιβάζονται.

Διακρίνονται δύο μορφές τιτλοποίησης:

- Παραδοσιακή τιτλοποίηση
- Συνθετική τιτλοποίηση.

Στην πρώτη περίπτωση διαμορφώνεται ένα χαρτοφυλάκιο αναφοράς από απαιτήσεις/ δάνεια ομοειδών χαρακτηριστικών. Στη συνέχεια το εν λόγω χαρτοφυλάκιο αναφοράς μεταβιβάζεται με πώληση σε μια εταιρία ειδικού σκοπού η οποία και εκδίδει ομολογιακά δάνεια με κάλυψη το χαρτοφυλάκιο αναφοράς από τα έσοδα του οποίου πληρώνεται και η μεταβιβάζουσα τράπεζα.

Στην περίπτωση της συνθετικής τιτλοποίησης ο πιστωτικός κίνδυνος του χαρτοφυλακίου αναφοράς μεταβιβάζεται μέσω της χρήσης πιστωτικών παραγώγων μέσων. Οι σχετικές απαιτήσεις εξακολουθούν να εμφανίζονται στον ισολογισμό της μεταβιβάζουσας τράπεζας. Η τιτλοποίηση συνθετικής μορφής μπορεί να είναι:

- i. Χρηματοδοτούμενη (funded)
- ii. Μη χρηματοδοτούμενη (unfunded)

⁴⁷ Τασάκου Κωνσταντίνου, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, ΕΤΙ(Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005

Κριτήριο της διάκρισης αποτελεί το εάν χρησιμοποιείται για την αντιστάθμιση του πιστωτικού κινδύνου ένα credit linked notes⁴⁸ πιστωτικό παράγωγο μέσω στην πρώτη περίπτωση ή ένα credit default swaps⁴⁹ ή κάποια εγγύηση στη δεύτερη περίπτωση, αντίστοιχα. Επίσης, η εφαρμογή του πλαισίου για τις τιτλοποιημένες απαιτήσεις θα πρέπει να ενεργοποιείται σε κάθε περίπτωση που κάποιο άνοιγμα σε οικονομικούς όρους αποτελεί τιτλοποίηση σύμφωνα με τους ορισμούς της Επιτροπής της Βασιλείας, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή που λαμβάνει.

5.1. Προϋποθέσεις απόσχισης κεφαλαιακών επιβαρύνσεων για τιτλοποιημένες απαιτήσεις και δικαίωμα αγοράς τίτλων ή/και επαναγοράς απαιτήσεων (Clean up call).

Η μεταβιβάζουσα τράπεζα προκειμένου να μη λαμβάνει υπόψη κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων τα τιτλοποιημένα ανοίγματα θα πρέπει να αποδεικνύει ότι έχει πραγματικά μεταφέρει τον κίνδυνο έξω από τον ισολογισμό της. Βασική προϋπόθεση απόσχισης των κεφαλαιακών επιβαρύνσεων για τιτλοποιημένες απαιτήσεις αποτελεί η διασφάλιση ότι:

- Η μεταβίβαση εξομοιώνεται με πώληση (τα ανοίγματα δεν πρέπει να εμφανίζονται στον ισολογισμό του μεταβιβάζοντος ιδρύματος),⁵⁰
- Η μεταβιβάζουσα τράπεζα δεν έχει υπολειπόμενα δικαιώματα,
- Οι εκδοθείσες ομολογίες δεν αποτελούν υποχρέωση της μεταβιβάζουσας τράπεζας,
- Ο αποκτών είναι επιχείρηση ειδικού σκοπού
- Ειδικές προϋποθέσεις τίθενται αναφορικά με το δικαίωμα επαναγοράς των τιτλοποιημένων απαιτήσεων πριν από την εξόφλησή τους. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι δικαίωμα αγοράς τίτλων / απαιτήσεων πρέπει :
 - I. Να επαφίεται στην διακριτική ευχέρεια της μεταβιβάζουσας τράπεζας (η οποία δεν πρέπει να έχει αναλάβει υποχρέωση να το ασκήσει),
 - II. Να μη λειτουργεί ως πιστωτική ενίσχυση, και
 - III. Να ασκείται μόνο στην περίπτωση που η αξία των υποκειμένων απαιτήσεων δεν υπερβαίνει το 10% της αρχικής ονομαστικής αξίας των εκδοθέντων τίτλων.

Σε περίπτωση που το δικαίωμα επαναγοράς δεν πληροί τις ανωτέρω προϋποθέσεις θα επιβάλλεται κεφαλαιακή απαίτηση. Ειδικότερες και αυστηρότερες προϋποθέσεις τίθενται αναφορικά με την τιτλοποίηση απαιτήσεων συνθετικής μορφής.

⁴⁸ Τα credit linked notes αποτελούν στοιχεία εντός ισολογισμού με τα οποία ο αγοραστής προστασίας εκδίδει τίτλους στη βάση ενός υποκειμένου μέσου- τίτλοι οι οποίοι χρηματοδοτούνται από τον πωλητή προστασίας.

⁴⁹ Τα credit default swaps αποτελούν στοιχεία εκτός ισολογισμού με τα οποία ο αγοραστής προστασίας μεταβιβάζει τον πιστωτικό κίνδυνο ενός υποκειμένου μέσου στον πωλητή προστασίας καταβάλλοντας ένα ασφάλιστρο με αντάλλαγμα την αποζημίωση του σε περίπτωση επέλευσης ενός προκαθορισμένου γεγονότος (credit event).

⁵⁰ Αντίθετα στην τιτλοποίηση απαιτήσεων συνθετικής μορφής τα ανοίγματα εξακολουθούν να εμφανίζονται στον ισολογισμό.

5.2 Μεταχείριση των πιστωτικών ενισχύσεων (credit enhancement)

Ως πιστωτική ενίσχυση ορίζουμε τη συμβατική ρύθμιση που επιτρέπει στην μεταβιβάζουσα τράπεζα (ή άλλο ίδρυμα) να διατηρεί σε κάποιο βαθμό τον κίνδυνο παρέχοντας παράλληλα πρόσθετη ασφάλεια στα εμπλεκόμενα μέρη (χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η υπερεξασφάλιση (overcollateralisation), το υπερβάλλον περιθώριο επιτόκιο (spread account), η χρηματική κατάθεση (reserve account), εγγυήσεις). Στις περιπτώσεις που η μεταβιβάζουσα τράπεζα παρέχει πιστωτική ενίσχυση το σχετικό ποσό αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια. Η αφαίρεση πραγματοποιείται 50% από τα βασικά και 50% από τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια.

5.3 Μεταχείριση ταμειακών διευκολύνσεων (liquidity facilities)

Ταμειακή διευκόλυνση αποτελεί η παροχή ρευστότητας στην εταιρία ειδικού σκοπού (α) για την εξασφάλιση της έγκαιρης αποπληρωμής των επενδυτών ή/και (β) για την χρηματοδοτική κάλυψη του χρόνου που μεσολαβεί μεταξύ της αγοράς και της διάθεσης των τιτλοποιημένων απαιτήσεων από την εταιρία ειδικού σκοπού. Το ποσό που έχει εκταμιευθεί για αυτούς τους λόγους θα σταθμίζεται με τον υψηλότερο συντελεστή στάθμισης κινδύνου που αντιστοιχεί στα υποκείμενα ανοίγματα % ενώ το ανεκτέλεστο όριο της διευκόλυνσης θα σταθμίζεται με συντελεστή πιστωτικής μετατροπής 20% ή 50% ανάλογα με το αν είναι διάρκειας μικρότερης ή μεγαλύτερης του έτους, αντίστοιχα.

5.4 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων

Δύο οι μέθοδοι που προβλέπονται από το νέο Σύμφωνο για την μεταχείριση των τιτλοποιούμενων απαιτήσεων :

- Τυποποιημένη, και
- Μέθοδο εσωτερικών αξιολογήσεων.

Οι τράπεζες οφείλουν να υιοθετούν τη μέθοδο εκείνη που αναλογεί στη μέθοδο που έχουν υιοθετήσει για τα υποκείμενα ανοίγματα.

5.4.1 Τυποποιημένη μέθοδος

Για τα τιτλοποιημένα ανοίγματα που έχουν αξιολόγηση επενδυτικού βαθμού το κατά τον κίνδυνο σταθμισμένο ποσό του ανοίγματος υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας το ονομαστικό ποσό με τους προκαθορισμένους συντελεστές τόσο για την μεταβιβάζουσα όσο και για την επενδύτρια τράπεζα.

Οι θέσεις σε μακροπρόθεσμα ανοίγματα με αξιολόγηση χαμηλότερη του B+ και οι μη αξιολογημένες θέσεις καθώς επίσης και τα βραχυχρόνια ανοίγματα που δεν είναι αξιολογημένα ή είναι με αξιολόγηση διαφορετική των προβλεπόμενων θα αφαιρούνται 50% από τα συμπληρωματικά και 50% από τα βασικά ίδια κεφάλαια.

Πάντως, τα τιτλοποιημένα ανοίγματα που διατηρούν αποκλειστικά οι επενδύτριες τράπεζες και τα οποία δεν είναι επενδυτικού βαθμού (άρα

βαθμολογούνται από BB+ έως BB-) μπορούν να σταθμίζονται με τον κατάλληλο συντελεστή.

Εξαιρέση στη μεταχείριση των μη αξιολογημένων τιτλοποιημένων ανοιγμάτων αποτελούν τα ανοίγματα άμεσης εξοφλητικής προτεραιότητας σε Asset Backed Commercial Papers όπου και τυγχάνει εφαρμογής η προσέγγιση look through δυνάμει της οποίας ο συντελεστής προσδιορίζεται από το μέσο όρο των συντελεστών των υποκείμενων ανοιγμάτων.

Πίνακας 18 Μακροπρόθεσμα τιτλοποιημένα ανοίγματα

Αξ/ση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως BB-	Κάτω από B- ή μη αξιολογημένες
Στάθμιση	20%	50%	100%	350%	Αφαίρεση από τα ίδια κεφάλαια

Πίνακας 19 Βραχυπρόθεσμα τιτλοποιημένα ανοίγματα

Αξ/ση	A-1/P-1	A-2/P-2	A-3/P-3	Λοιπές αξιολογήσεις ή μη αξιολογημένες
Στάθμιση	20%	50%	100%	Αφαίρεση από τα ίδια κεφάλαια

Τα εκτός ισολογισμού ανοίγματα μπορεί να αντιμετωπισθούν ως τέτοια ή εναλλακτικά και υπό προϋποθέσεις ως (α) εγκεκριμένη ταμειακή διευκόλυνση ή (β) cash advance διευκόλυνση. Στην πρώτη περίπτωση ο συντελεστής πιστωτικής μετατροπής ανέρχεται στο 100%. Στη δεύτερη περίπτωση ο συντελεστής πιστωτικής μετατροπής είναι 20% και 50% για τα ανοίγματα κάτω και πάνω του έτους σε διάρκεια, αντίστοιχα. Τέλος, στην περίπτωση των cash advance διευκολύνσεων ο συντελεστής μετατροπής μπορεί με ενεργοποίηση της σχετικής διακριτικής ευχέρειας των εθνικών εποπτικών αρχών να είναι 0%.

5.4.2 IRB μέθοδος

Στην μέθοδο των εσωτερικών υποδειγμάτων προσδιορίζονται διακριτά οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τη μεταβιβάζουσα και την επενδύτρια τράπεζα.

(α) Κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις μεταβιβάζουσες τράπεζες

Οι μεταβιβάζουσες τράπεζες πρέπει να υπολογίζουν την παράμετρο K IRB. Η εν λόγω παράμετρος αποτελεί το λόγο των κεφαλαιακών απαιτήσεων των υποκείμενων ανοιγμάτων προς το ονομαστικό ποσό αυτών.

Οι θέσεις που υπολείπονται της παραμέτρου K IRB αφαιρούνται από τα ίδια κεφάλαια. Το ίδιο συμβαίνει και για τις θέσεις στις οποίες δεν μπορεί να υπολογιστεί η συγκεκριμένη παράμετρος. Εν αντιθέσει για τις θέσεις που

υπερβαίνουν την K IRB εφαρμόζεται η ερειδόμενη στις αξιολογήσεις μέθοδος (Ratings based approach) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Σε περίπτωση που δεν υφίσταται αξιολόγηση, εφαρμόζεται η μέθοδος της εποπτικής φόρμουλας (supervisory formula) για τις θέσεις που υπερβαίνουν την K IRB. Η αφαίρεση γίνεται σε περίπτωση που οι θέσεις υπολείπονται της K IRB.

(β) Κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις επενδύτριες τράπεζες

Οι επενδύτριες τράπεζες οφείλουν να χρησιμοποιούν την ερειδόμενη στις αξιολογήσεις μέθοδο (Ratings based approach) εφόσον υφίσταται αξιολόγηση. Αν δεν υπάρχει αξιολόγηση υποχρεούνται να αφαιρούν από τα ίδια κεφάλαια τα τιτλοποιημένα ανοίγματα.

Πίνακας 20 Τιτλοποιημένα ανοίγματα (Τυποποιημένη προσέγγιση)

Αξιολόγηση Ανοίγματος	Επενδυτικού βαθμού	Μη επενδυτικού βαθμού	Μη αξιολογημένες
Τυποποιημένη Προσέγγιση	Στάθμιση σύμφωνα με την αξιολόγηση	Μεταβιβάζουσα τράπεζα: Αφαίρεση Επενδύτρια τράπεζα: Στάθμιση αν μεταξύ BB+ και BB- Και αφαίρεση αν κάτω από BB-	Αφαίρεση

Πίνακας 21 Τιτλοποιημένα ανοίγματα (Προσέγγιση IRB)

Αξιολόγηση Ανοίγματος	Επενδυτικού βαθμού	Μη επενδυτικού βαθμού	Μη αξιολογημένες
Μεταβιβάζουσα	Ανοίγματα κάτω από K IRB ○ Αφαίρεση Ανοίγματα πάνω από K IRB ○ RBA		Ανοίγματα κάτω από K IRB ○ Αφαίρεση Ανοίγματα πάνω από K IRB ○ Supervisory formula
Επενδύτρια		RBA	Αφαίρεση

6. ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΚΑΛΟΥΝΤΑΙ ΝΑ ΥΙΟΘΕΤΗΣΟΥΝ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

6.1 Απόψεις για την ενίσχυση του πλαισίου που διέπει την ανάπτυξη του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου στα πιστωτικά ιδρύματα – Αναθεώρηση της ΠΔ/ΤΕ 2438/1998⁵¹

Α. Η έκδοση της ΠΔ/ΤΕ 2438/1998 (εφεξής Πράξη) συντέλεσε ώστε να διαμορφωθεί για πρώτη φορά μια ενιαία αντίληψη στα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας μας για τις βασικές αρχές λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, κάτι που στις λοιπές χώρες με ανεπτυγμένα χρηματοπιστωτικά συστήματα ήταν ήδη επαρκώς θεσμοθετημένο. Δεδομένου ότι ως ΣΕΕ ορίζεται το σύνολο των πολιτικών, πρακτικών και διαδικασιών που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία ενός οργανισμού, σημειώνουμε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα, σχεδόν από την ίδρυσή τους, είχαν αναπτύξει ΣΕΕ διαφορετικά μεταξύ τους και προσαρμοσμένα στις ανάγκες του καθενός από αυτά.

Η Πράξη συντέλεσε ώστε να αναπτυχθεί κοινή γλώσσα επικοινωνίας στα ιδρύματα του χρηματοπιστωτικού τομέα, για θέματα του ΣΕΕ, καθώς και σύγκλιση του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας τους, θέτοντας ελάχιστα πρότυπα για την ανάπτυξη του ΣΕΕ σε καθένα από αυτά, καθώς και κριτήρια για την αξιολόγηση της επάρκειάς του. Επιπλέον, μερίμνησε ώστε να διενεργείται ανεξάρτητη και συστηματική αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του ΣΕΕ ενισχύοντας το ρόλο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης στα πιστωτικά ιδρύματα. Η ανάθεση στα πιστωτικά ιδρύματα της αρμοδιότητας για την ανάληψη πρωτοβουλιών, βάσει συγκεκριμένων κανόνων, για την ανάπτυξη ενός επαρκούς και αποτελεσματικού ΣΕΕ και ενός μηχανισμού συστηματικής και ανεξάρτητης αξιολόγησής του, συνεισφέρει στη δημιουργία μιας επιπλέον ασφαλιστικής δικλείδας, μέσω της οποίας ενισχύεται η εύρυθμη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά και η ασφαλής λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Κύριος σκοπός λειτουργίας του ΣΕΕ σε ένα πιστωτικό ίδρυμα είναι η επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- (α) η συνεχής υλοποίηση της επιχειρησιακής του στρατηγικής με την αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων,
- (β) η συστηματική παρακολούθηση και αντιμετώπιση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και η διαφύλαξη των περιουσιακών του στοιχείων,
- (γ) η διασφάλιση της πληρότητας και αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της οικονομικής του κατάστασης και την παραγωγή αξιόπιστων λογιστικών καταστάσεων,
- (δ) η συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία του, καθώς και με τους πάσης φύσεως εσωτερικούς κανονισμούς του.

⁵¹ Του Γεωργίου Πάσχα, γενικού διευθυντή εσωτερικού ελέγχου – επιθεώρησης της ΕΤΕ

Β. Αν και η εν λόγω Πράξη αποτέλεσε, για τα δεδομένα της εποχής της, μία καινοτόμο προσέγγιση, κυρίως για θέματα διαχωρισμού καθηκόντων, ανάθεσης αρμοδιοτήτων/ευθυνών και ανάπτυξης ελεγκτικών μηχανισμών, θεωρούμε ότι δεν κάλυπτε – ή δεν καλύπτει πλέον – επαρκώς όλα τα σημαντικά ζητήματα που αφορούν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή του ΣΕΕ στα πιστωτικά ιδρύματα, όπως οι περιπτώσεις που οι δραστηριότητές τους διεκπεραιώνονται μέσω θυγατρικών εταιριών τους, οι οποίες ενδέχεται να δραστηριοποιούνται και σε χώρες εκτός Ελλάδος. Επίσης, δεν αντιμετωπίζονται οι περιπτώσεις που το πιστωτικό ίδρυμα δραστηριοποιείται και σε μη αμιγώς χρηματοπιστωτικές εργασίες, μέσω θυγατρικών εταιριών, η ύπαρξη των οποίων έχει ουσιαστική επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του.

Όλα τα νέα κείμενα που αφορούν θέματα συμμόρφωσης επιδιώκουν να καθορίσουν μάλλον το κατά περίπτωση πλαίσιο βασικών αρχών, παρά συγκεκριμένες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν. Αυτό αντικατοπτρίζει την τάση για έκδοση οδηγιών και κατευθυντήριων γραμμών εκ μέρους των Εποπτικών Αρχών που συμβάλλουν στην αυτορρύθμιση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που, όπως έχει δείξει η διεθνής εμπειρία, είναι ο πλέον αποτελεσματικός τρόπος για την οργάνωση και λειτουργία των οργανισμών του σύνθετου πλέον χρηματοπιστωτικού τομέα, σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Γ. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, θεωρείται αναγκαία η εξέταση από την Κεντρική Τράπεζα, ως αρμόδια Εποπτική Αρχή, της αναθεώρησης των υφιστάμενων, στην Πράξη, κατευθύνσεων συμμόρφωσης, αλλά και τη θέσπιση νέων, προκειμένου, μέσω του νέου κειμένου που θα εκδοθεί να συνεχίσει να επιτυγχάνεται η εύρυθμη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων και η ασφαλής λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ειδικότερα, κρίνεται σκόπιμο το νέο κείμενο να συγκεντρώσει υπό μορφή βασικών αρχών όλες τις νομικές πράξεις και οδηγίες που κυκλοφόρησαν ή αναμένεται να κυκλοφορήσουν μετά την έκδοση της Πράξης, παρέχοντας ταυτόχρονα επαρκείς κατευθύνσεις στους χρηματοπιστωτικούς ομίλους, ώστε να αναπτύξουν πολιτικές, πρακτικές και διαδικασίες, ανάλογες του εύρους των δραστηριοτήτων τους, για το σκοπό επίτευξης των στόχων του ΣΕΕ, οι οποίες θα ενισχύουν, μεταξύ άλλων, τους θεσμούς:

- (α) της εταιρικής διακυβέρνησης
- (β) της παραγωγής αξιόπιστης και έγκαιρης πληροφόρησης προς τους μετόχους – επενδυτές
- (γ) της ασφαλούς και αποτελεσματικής λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ομίλων.

Στο πλαίσιο αυτό, πιστεύουμε πλέον ότι έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την ομοιόμορφη αντιμετώπιση των θεμάτων που αφορούν στις αρμοδιότητες, στην οργάνωση και στον τρόπο λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου, της Επιτροπής Ελέγχου, της Διοίκησης, της Δραστηριότητας Διαχείρισης Κινδύνων και της Δραστηριότητας Εσωτερικού Ελέγχου στα πιστωτικά ιδρύματα που είναι μητρικές εταιρίες χρηματοπιστωτικού ομίλου, ο οποίος περιλαμβάνει και ετερογενείς δραστηριότητες.

Ειδικότερα, κατά την αναθεώρηση της ΠΔ/ΤΕ πρέπει να αντιμετωπιστούν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

1. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου σε επίπεδο τραπεζικού ομίλου

Στη νέα Πράξη θα πρέπει να γίνει σαφής αναφορά στην ανάγκη ανάπτυξης, με μέριμνα του πιστωτικού ιδρύματος, ΣΕΕ σε επίπεδο Ομίλου, αλλά και σε καθεμία εκ των εταιριών του, περιλαμβανομένων και εκείνων που ασκούν μη αμιγώς χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες. Έχοντας υπόψη τα προβλεπόμενα από την ήδη ισχύουσα Πράξη, θεωρούμε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος οφείλει να μεριμνά, ενώ η Διοίκησή του να είναι αρμόδια για την ανάπτυξη και τη λειτουργία ενός επαρκούς, αποδοτικού και αποτελεσματικού ΣΕΕ σε επίπεδο Ομίλου. Περαιτέρω, σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να αναπτυχθούν οι κατάλληλες διαδικασίες, τόσο από το Διοικητικό Συμβούλιο, όσο και από τη Διοίκηση, προκειμένου να καθίσταται δυνατό να διαπιστώνεται από τρίτους (π.χ. αρμόδιες Εποπτικές Αρχές, εξωτερικούς ελεγκτές), η εκπλήρωση των σχετικών καθηκόντων των ως άνω οργάνων διοίκησης των πιστωτικών ιδρυμάτων. Τουλάχιστον μία φορά το χρόνο το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να διαμορφώνει άποψη για την επάρκεια, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ σε επίπεδο ομίλου. Επιπλέον, η Διοίκηση θα πρέπει να μεριμνά ώστε να αναπτυχθούν οι κατάλληλες πολιτικές, πρακτικές και διαδικασίες, μέσω των οποίων θα ενημερώνεται για θέματα σχεδιασμού και εφαρμογής του ΣΕΕ στον όμιλο, προκειμένου να ενημερώνει σχετικά το Διοικητικό Συμβούλιο.

Αναγνωρίζοντας, ωστόσο την ύπαρξη τραπεζικών ομίλων με σημαντικό αριθμό εταιριών, θεωρούμε ότι το νέο κείμενο θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στη Διοίκηση να ενημερώνεται, αλλά και να ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο της μητρικής εταιρίας, για τα εν λόγω θέματα, βάσει κάποιου κριτηρίου σημαντικότητας, για το οποίο θα πρέπει να δοθούν συγκεκριμένες κατευθυντήριες οδηγίες από την Εποπτική Αρχή.

Πέραν των παραπάνω και για το σκοπό της υποβοήθησης της Διοίκησης στη διαμόρφωση άποψης σχετικά με το βαθμό συμμόρφωσης, αφενός με το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις εταιρίες του Ομίλου και αφετέρου με τους εσωτερικούς κανονισμούς που διέπουν τη λειτουργία τους, θα πρέπει να εξεταστεί η θεσμοθέτηση Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης (Compliance Unit), κάτι που αποτελεί διεθνή πρακτική. Ο επικεφαλής της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης (Compliance Officer) θα πρέπει να αναφέρεται απευθείας στη Διοίκηση, ενώ θα πρέπει να καθοριστούν επαρκώς οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη δραστηριότητα, τόσο του ίδιου, όσο και της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, σύμφωνα με το σχετικό κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας.

Τέλος, θεωρούμε ότι έχουν ωριμάσει πλέον και στη χώρα μας οι συνθήκες για την καθιέρωση ενός ενιαίου πλαισίου καταγραφής και αξιολόγησης του ΣΕΕ, τόσο σε επίπεδο ομίλου, όσο και σε κάθε εταιρία αυτού, ανάλογου με εκείνα που έχουν υιοθετηθεί διεθνώς. Κρίνουμε ότι με τον τρόπο αυτό θα υποβοηθηθούν αφενός τα αρμόδια συλλογικά όργανα και οι μονάδες των εταιριών του ομίλου και αφετέρου οι Εποπτικές Αρχές στο έργο τους.

2. Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου

Για την υποβοήθηση του ως άνω έργου του Διοικητικού Συμβουλίου, έχει κριθεί σκόπιμο να θεσμοθετηθεί η Επιτροπή Αμοιβών και να ενισχυθούν οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου στο πιστωτικό σύστημα.

Συγκεκριμένα, έργο της Επιτροπής Αμοιβών του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να αποτελεί η αξιολόγηση των ανώτατων Διευθυντικών στελεχών του και η επικύρωση του ύψους των πάσης φύσεως αμοιβών τους, ενώ ως προς τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη των εταιριών του ομίλου πρέπει τουλάχιστον να λαμβάνει γνώση των αμοιβών τους. Στην Επιτροπή Αμοιβών, σύμφωνα και με τη διεθνή πρακτική, σκόπιμο είναι να μετέχουν μη εκτελεστικά και ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η Επιτροπή Ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος, λόγω του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζει στη λειτουργία του ΣΕΕ, αλλά και για λόγους εναρμόνισης με τις τελευταίες εξελίξεις σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης που αφορούν τις εισηγμένες στο ΧΑ εταιρίες, πρέπει να αποτελείται πλέον από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Ακόμη, τουλάχιστον ένα από αυτά πρέπει να διαθέτει επαρκή κατάρτιση και εμπειρία σε θέματα ελέγχου λογιστικών καταστάσεων τραπεζικών οργανισμών. Επιπλέον πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον άλλα μέλη της Επιτροπής πρέπει να διαθέτουν γνώσεις και εμπειρίες που σχετίζονται με άλλες σημαντικές δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος (π.χ. θέματα διαχείρισης κινδύνων).

Βασικές αρμοδιότητες, επίσης, της Επιτροπής Ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος ως μητρικής εταιρίας του ομίλου, θα πρέπει να αποτελούν οι παρακάτω:

(α) Τη διαμόρφωση άποψης, μέσω των εκθέσεων της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης του πιστωτικού ιδρύματος, σχετικά με την αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σε επίπεδο ομίλου, και ειδικότερα των πολιτικών, πρακτικών και διαδικασιών που αφορούν σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης.

(β) Τη διατύπωση άποψης για την επιλογή των ορκωτών ελεγκτών, των εξωτερικών συμβούλων – ελεγκτών, τον προσδιορισμό του εύρους του έργου τους, καθώς και τα θέματα των αμοιβών τους.

(γ) Τη μέριμνα για την ανάπτυξη διαύλων πληροφόρησης, μέσω των οποίων οι υπάλληλοι της εταιρίας μπορούν, χωρίς να αποκαλύπτονται τα στοιχεία τους, να ενημερώνουν τα μέλη της Επιτροπής για οποιαδήποτε αντικανονική ενέργεια υποπίπτει στην αντίληψή τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και ειδικότερα για τις ενέργειες εκείνες που έχουν επίπτωση στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων.

Στο βαθμό που η Επιτροπή Ελέγχου θα ασκεί τις παραπάνω αρμοδιότητες με αποτελεσματικότητα, θα παρέχεται η δυνατότητα στο Διοικητικό Συμβούλιο να αξιολογεί την πληρότητα της ενημέρωσης που λαμβάνει για τα εν λόγω θέματα από τη Διοίκηση.

3. Πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων

Λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και την εφαρμογή του ΣΕΕ σχετικά με θέματα διαχείρισης κινδύνων, όπως προκύπτουν από τις οδηγίες του νέου Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια, θεωρούμε ότι το νέο κείμενο της Πράξης θα πρέπει να περιγράφει ένα επαρκές

πλαίσιο Αρχών, βάσει του οποίου οι Διοικήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων θα δημιουργήσουν επαρκείς δομές σε επίπεδο ομίλου, που θα διευκολύνουν την ανάπτυξη : (α) των κατάλληλων πολιτικών, πρακτικών και διαδικασιών για τον εντοπισμό, τη μέτρηση, την παρακολούθηση και τη διαχείριση όλων των αναλαμβανόμενων κινδύνων που συνδέονται με τις δραστηριότητες και τις στρατηγικές επιλογές του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου, και (β) ενός Συστήματος Εσωτερικής Αξιολόγησης της Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΣΕΑΚΕ) σε επίπεδο πιστωτικού ιδρύματος και ομίλου. Οι εν λόγω δομές αφορούν στη θεσμοθέτηση των, προαιρετικών στη, υφιστάμενη Πράξη, Επιτροπών Διαχείρισης Κινδύνων και Διαχείρισης Ενεργητικού – Παθητικού και στην ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Μονάδας Διαχείριση Κινδύνων. Οι εν λόγω Επιτροπές πρέπει να συνδράμουν τη Διοίκηση, διατυπώνοντας κατάλληλες εισηγήσεις σε αυτήν, προκειμένου να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί στο πιστωτικό ίδρυμα και στον όμιλο κατάλληλο πλαίσιο για τη διαχείριση των κινδύνων. Έχοντας υπόψη ότι, βάσει της συνήθους πρακτικής για τις αρμοδιότητες των εν λόγω Επιτροπών, δεν αξιολογείται το σύνολο των κινδύνων που αναλαμβάνονται από το πιστωτικό ίδρυμα και τον όμιλο (π.χ. κίνδυνοι από τη λειτουργία των μηχανογραφικών συστημάτων, κίνδυνοι που συνδέονται με την εφαρμογή των διαδικασιών κατάρτισης οικονομικών καταστάσεων και ενημέρωσης των επενδυτών), θεωρείται χρήσιμη η θεσμοθέτηση των Επιτροπών, οι οποίες θα επιλαμβάνονται των προαναφερθέντων σημαντικών θεμάτων, σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα.

Αν και με την υφιστάμενη Πράξη θεσμοθετήθηκε η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων, εντούτοις δεν αναγνωριζόταν επαρκώς ο σημαντικός ρόλος που αυτή διαδραματίζει στη δραστηριότητα διαχείρισης των κινδύνων, κυρίως του πιστωτικού, του λειτουργικού και του κινδύνου αγοράς. Ως εκ τούτου, το νέο κείμενο πρέπει να διαμορφώνει ένα επαρκές πλαίσιο που θα διευκολύνει το έργο της Μονάδας, ειδικότερα ως προς:

- (α) τη μέτρηση των εν λόγω κινδύνων, καθώς και τον υπολογισμό και την παρακολούθηση της κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου,
- (β) την παρακολούθηση της τήρησης του εγκεκριμένου πλαισίου ανάληψης κινδύνων από το πιστωτικό ίδρυμα και τον όμιλο,
- (γ) το πλαίσιο συνεργασίας της με τις υπόλοιπες Μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος για την υποβολή προτάσεων προς τις προαναφερθείσες Επιτροπές, σχετικά με την υιοθέτηση υποδειγμάτων για την μέτρηση των κινδύνων και την επικαιροποίηση των χρησιμοποιούμενων παραμέτρων σε αυτά.

Επίσης, για τη διευκόλυνση του έργου της, η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων της μητρικής εταιρίας θα πρέπει να είναι αρμόδια για την εποπτεία και το συντονισμό της δραστηριότητας των αντίστοιχων Μονάδων στις θυγατρικές εταιρίες του ομίλου.

Τέλος, θα πρέπει να ενσωματωθούν στο νέο κείμενο, οδηγίες που θα αφορούν στα ποιοτικά κριτήρια, που πρέπει να πληρούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα για την ανάπτυξη και την υιοθέτηση εσωτερικών υποδειγμάτων για την μέτρηση των κινδύνων αγοράς, πιστωτικού και λειτουργικού.

4. Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης

Λαμβάνοντας υπόψη το σχετικό κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας, κρίνεται απαραίτητο στο κείμενο της νέας Πράξης να ενισχυθεί το υφιστάμενο πλαίσιο αρμοδιοτήτων της ΜΕΕ του πιστωτικού ιδρύματος.

Ειδικότερα, πρέπει να διασαφηνιστεί ότι η αποστολή της ΜΕΕ του πιστωτικού ιδρύματος συνίσταται στη συστηματική και ανεξάρτητη αξιολόγηση του ΣΕΕ του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου, προκειμένου να διατυπώνει αντικειμενική και ανεξάρτητη άποψη προς το Διοικητικό Συμβούλιο για την επάρκεια, αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του ΣΕΕ. Η διατύπωση αυτή αφορά κυρίως στην παροχή υπηρεσιών διασφάλισης προς το Διοικητικό Συμβούλιο και είναι σύμφωνη με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τα πρότυπα εσωτερικού ελέγχου. Για το σκοπό της εκπλήρωσης της εν λόγω αποστολής με αποτελεσματικότητα, η ΜΕΕ του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να είναι αρμόδια για την εποπτεία και τον συντονισμό της δραστηριότητας των αντίστοιχων Μονάδων στις εταιρίες του ομίλου.

Η εποπτεία της δραστηριότητας της ΜΕΕ του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να ασκείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, προς το οποίο, εξάλλου, πρέπει να αναφέρεται ο επικεφαλής της ΜΕΕ. Επίσης, για την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής της, θεωρούμε ότι στο νέο κείμενο πρέπει να διατυπώνεται ρητά ότι υφίσταται πλαίσιο συνεργασίας και γραμμές επικοινωνίας με τη Διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος και με τα Διοικητικά Συμβούλια και τις Επιτροπές Ελέγχου των λοιπών εταιριών του ομίλου. Ακόμη, πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών από τη ΜΕΕ για θέματα ανασχεδιασμού της οργάνωσης και της λειτουργίας του ΣΕΕ, τόσο στο πιστωτικό ίδρυμα όσο και σε επίπεδο ομίλου (π.χ. παροχή συμβουλών για την υιοθέτηση ελεγκτικών διαδικασιών σε περιπτώσεις αναδιοργάνωσης και επέκτασης των δραστηριοτήτων του ομίλου, περιλαμβανομένων και των περιπτώσεων συγχωνεύσεων και εξαγορών).

Παράλληλα και εν όψει της ανάγκης εναρμόνισης του ΣΕΕ με τις απαιτήσεις που προκύπτουν από το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια, στη νέα Πράξη πρέπει να προσδιοριστεί με σαφήνεια το πλαίσιο αρμοδιοτήτων της ΜΕΕ για τη συστηματική και ανεξάρτητη αξιολόγηση της δραστηριότητας διαχείρισης κινδύνων στον όμιλο, απ' όπου θα προκύπτει και το πλαίσιο συνεργασίας της με τις Μονάδες Διαχείρισης Κινδύνων. Ειδικότερα, πρέπει να διασαφηνιστεί κατά πόσον η ΜΕΕ είναι αρμόδια να πιστοποιεί, κατά τις αξιολογήσεις που διενεργεί, τις διαδικασίες και τις μεθοδολογίες / υποδείγματα που χρησιμοποιούνται, αφενός για τον υπολογισμό της έκθεσης σε κίνδυνο (αγοράς, πιστωτικό, λειτουργικό) που απορρέει από τις δραστηριότητες του ομίλου και αφετέρου για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων στον όμιλο. Επιπλέον, σκόπιμο είναι να θεσπιστούν κριτήρια και να δοθούν κατευθύνσεις, βάσει των οποίων η ΜΕΕ θα αξιολογεί την πληρότητα, εγκυρότητα και επικαιρότητα των πληροφοριακών στοιχείων και αναφορών που γνωστοποιούνται από το πιστωτικό ίδρυμα και τις εταιρίες του ομίλου προς κάθε κατεύθυνση.

Επίσης, και εφόσον υιοθετηθεί ο θεσμός του Compliance Officer, πρέπει να καθοριστεί το πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων της ΜΕΕ για θέματα ελέγχου της συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιριών του ομίλου με το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία τους.

Τέλος, στο νέο κείμενο θα πρέπει να καθοριστεί πλαίσιο συνεργασίας της ΜΕΕ με τους εξωτερικούς ελεγκτές των εταιριών του ομίλου (π.χ. συντονισμός ελεγκτικών δραστηριοτήτων, διάλογο επικοινωνίας για την άμεση αντιμετώπιση θεμάτων), καθώς και με τις αρμόδιες κατά τόπους Εποπτικές Αρχές. Σχετικές κατευθύνσεις δίνονται στα κείμενα της Επιτροπής της Βασιλείας.

Όπως έχει προαναφερθεί έχουν ήδη δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις για την κατάρτιση ενός νέου κειμένου που θα αντικαταστήσει την ΠΔ/ΤΕ 2438/98. Το νέο κείμενο πρέπει να είναι σύμφωνο με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές που αφορούν σε Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου και να αφορά σε Χρηματοπιστωτικούς Ομίλους Ετερογενών Δραστηριοτήτων. Αναγνωρίζοντας ότι ενδέχεται να μην είναι εφικτό από όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας να συμμορφωθούν άμεσα με τις συναφείς οδηγίες, θεωρούμε ότι πρέπει να δίνεται σε αυτά η δυνατότητα, εφόσον δεν συμμορφωθούν, να εξηγήσουν τους λόγους της μη συμμόρφωσής τους, προκειμένου να λάβουν τη σχετική έγκριση από την Εποπτική Αρχή (comply or explain).

Τέλος, σε μεταγενέστερο χρόνο, θα ήταν χρήσιμη η έκδοση από την Κεντρική Τράπεζα, σε συνεργασία με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών και τα πιστωτικά ιδρύματα, συμβουλευτικών κειμένων σχετικά με το προτεινόμενο για τη χώρα μας βέλτιστο πλαίσιο πολιτικών για τα επιμέρους θέματα που θα τίγονται στο κείμενο της νέας Πράξης.

6.2 Τέσσερις αρχές που διέπουν το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου και αφορούν τη διαδικασία ελέγχου από τις Εποπτικές Αρχές των μηχανισμών που εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα για τη μέτρηση, διαχείριση και άμβλυνση των κινδύνων που αναλαμβάνουν.⁵²

1^η Αρχή

Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν μηχανισμό για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας, σε συνάρτηση με το είδος των κινδύνων που επιλέγουν να αναλάβουν και τη στρατηγική που ακολουθούν ώστε να διασφαλίζεται ότι διατηρούν επαρκή κεφάλαια.

2^η Αρχή

Οι Εποπτικές Αρχές θα πρέπει να εξετάζουν και αξιολογούν την εκτίμηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών βάσει των εσωτερικών μηχανισμών τους και την επίπτωση των στρατηγικών επιλογών τους στην κεφαλαιακή επάρκειά τους, καθώς και την ικανότητα των τραπεζών να παρακολουθούν και επιβεβαιώνουν ότι οι δείκτες κεφαλαιακής τους επάρκειας ευρίσκονται στα επίπεδα που καθορίζονται από τις Εποπτικές Αρχές. Εφόσον τα Εποπτικά Όργανα

⁵² Ιωάννης Πάσχας, Ο ρόλος των εποπτικών αρχών και η αναγκαιότητα λειτουργίας επαρκών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, Β' Γ' Τριμηνία 2001, ΕΕΤ

δεν ικανοποιούνται από τα αποτελέσματα των ελέγχων που διενεργούν για τα εν λόγω θέματα, θα πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα.

3^η Αρχή

Οι Εποπτικές Αρχές θα πρέπει να επιζητούν από τις τράπεζες, όταν συντρέχει λόγος, να λειτουργούν με δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας καλύτερους από τους εποπτικά ελάχιστα καθορισμένους και παράλληλα να έχουν τη δυνατότητα να απαιτούν απ' αυτές να διατηρούν κεφάλαια υψηλότερα από τα ελάχιστα απαιτούμενα.

4^η Αρχή

Οι Εποπτικές Αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να επεμβαίνουν έγκαιρα, ώστε να αποτρέπουν τη μείωση των κεφαλαίων κάτω από τα ελάχιστα επίπεδα που απαιτούνται, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των κινδύνων που συνδέονται με τις στρατηγικές επιλογές κάθε τράπεζας, και θα πρέπει να απαιτούν την άμεση λήψη διορθωτικών ενεργειών, οσάκις το ύψος των κεφαλαίων δε διατηρείται σταθερό ή δεν επανέρχεται στα επιθυμητά επίπεδα.

Με τις αρχές αυτές δημιουργούνται νέες υποχρεώσεις και προκλήσεις τόσο για τα πιστωτικά ιδρύματα, όσο και για τις Εποπτικές Αρχές και ταυτόχρονα δίδεται ιδιαίτερη έμφαση σε μια νέα νοοτροπία που διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια. Δεν αρκεί μόνο να εντοπίζεται ο κίνδυνος και να μετρούνται οι ενδεχόμενες συνέπειες, αλλά πρόσθετα να αξιολογούνται οι διαδικασίες που έχουν αναπτυχθεί για τη διεκπεραίωση κάθε δραστηριότητας, σε ότι αφορά την οργάνωσή τους, την πληρότητα και αποτελεσματικότητά τους και το βαθμό συμμόρφωσης προς αυτές.

Ήδη από την εισαγωγική παράγραφο του σχετικού κειμένου της Επιτροπής, προκύπτει ότι δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στη συσχέτιση μεταξύ του ύψους κεφαλαίων που απαιτούνται για τους κινδύνους που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα και της επάρκειας – αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου που έχουν υιοθετήσει. Ως εκ τούτου:

- Η ανάληψη αυξημένων κινδύνων δεν αντιμετωπίζεται μόνο με την αύξηση των κεφαλαίων
- Πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για τη βελτίωση των μεθόδων διαχείρισης των κινδύνων και την ενίσχυση των ελεγκτικών διαδικασιών
- Η ύπαρξη επαρκών κεφαλαίων δεν μπορεί με κανένα τρόπο να θεωρείται ότι υποκαθιστά τυχόν σημαντικές αδυναμίες στις διαδικασίες που έχει υιοθετήσει κάποια τράπεζα.

6.2.1 Υποχρεώσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Ενδεικτικές του πνεύματος και των προθέσεων της Επιτροπής είναι οι προϋποθέσεις που τίθενται για την εφαρμογή της πρώτης από τις τέσσερις αρχές που προτείνονται. Σύμφωνα με αυτήν οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν αναπτύξει μηχανισμό αξιολόγησης της κεφαλαιακής τους επάρκειας, ανάλογα με το είδος και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων τους. Προκειμένου ο μηχανισμός να θεωρείται πλήρης θα πρέπει να περιλαμβάνει :

- Κανονισμούς και διαδικασίες σχεδιασμένες κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι εντοπίζονται, μετρώνται και αναφέρονται όλοι οι σημαντικοί κίνδυνοι,
- Κατάλληλες διαδικασίες με τις οποίες θα συσχετίζεται το ύψος των κεφαλαίων με τις στρατηγικές που επιλέγει να ακολουθήσει κάθε τράπεζα και τους αναλαμβανόμενους κινδύνους,
- Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου, περιοδικής επισκόπησης αλλά και επιθεώρησης, μέσω των οποίων θα επιβεβαιώνεται η ακεραιότητα και ορθότητα του συστήματος διαχείρισης των κινδύνων.

Η ευθύνη δημιουργίας, συντήρησης και ανάπτυξης του περιγραφόμενου μηχανισμού αποτελεί αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου και των ανώτερων διοικητικών οργάνων του πιστωτικού ιδρύματος. Ειδικότερα, το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας πρέπει να παρακολουθεί ότι τα διευθυντικά της στελέχη μεριμνούν για την καθιέρωση μεθόδων μέτρησης των αναλαμβανόμενων κινδύνων και συσχετισμού τους με τα κεφάλαια της τράπεζας. Παράλληλα, απαραίτητη είναι η ανάπτυξη αποτελεσματικού Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου καθώς και η ύπαρξη έγγραφων κανονισμών και διαδικασιών, που θα έχουν κοινοποιηθεί σ' όλο το προσωπικό. Και τούτο διότι η δομή του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου που διαθέτει ένα πιστωτικό ίδρυμα αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα για την αξιοπιστία της διαδικασίας αξιολόγησης της κεφαλαιακής του επάρκειας. Ο αποτελεσματικός δε έλεγχος της ακολουθούμενης διαδικασίας προϋποθέτει την ανεξάρτητη αξιολόγησή της (από μη εμπλεκόμενους σε αυτήν) και, απ' όπου απαιτείται, την ανάμιξη των εσωτερικών ή εξωτερικών ελεγκτών.

Ουσιαστικά ο δεύτερος πυλώνας του πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών συμβαδίζει με το πνεύμα και τις κατευθύνσεις της Οδηγίας που εξέδωσε η ίδια Επιτροπή το Σεπτέμβριο του 1998 σχετικά με το 'Πλαίσιο Αρχών για το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των Τραπεζικών Οργανισμών'. Σημειώνεται ότι στην εν λόγω οδηγία αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι ' η Επιτροπή επιθυμεί να τονίσει ότι η ύπαρξη αποτελεσματικών διαδικασιών ελέγχου αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα για την ομαλή λειτουργία των τραπεζών και για την εξασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος γενικότερα'. Στη χώρα μας η οδηγία αυτή υιοθετήθηκε με τη γνωστή πλέον ΠΔΤΕ 2438/6.8.98 και μάλιστα ένα μήνα νωρίτερα από την οριστικοποίηση του τελικού κειμένου.

Με την προαναφερόμενη ΠΔΤΕ 2438/98 είχε ήδη από το τέλος του 1998 θεσπισθεί το πλαίσιο των βασικών αρχών και κριτηρίων που πρέπει να ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να αναπτύξουν ένα πλήρες και ολοκληρωμένο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου. Δεν είναι μάλιστα τυχαίο ότι ένα σημαντικό τμήμα της εν λόγω Πράξης αφορά 'τις βασικές αρχές και κριτήρια σχετικά με τον έλεγχο των τραπεζικών κινδύνων' και ότι επιπλέον ζητείται από τα πιστωτικά ιδρύματα που το ενεργητικό τους υπερβαίνει τις 300 δις. Δρχ να συστήσουν μέχρι την 31.12.98 εξειδικευμένη Υπηρεσιακή Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (Risk Management Unit). Θεωρούμε επομένως ότι εκείνα τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας μας, τα οποία έχουν ήδη συμμορφωθεί με τις οδηγίες και κατευθύνσεις της ΠΔΤΕ 2438/98 – όπως έχει κάνει η Εθνική Τράπεζα – διαθέτουν ήδη σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό την υποδομή για την εφαρμογή των νέων προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας.

Από την εν λόγω ΠΔΤΕ και την Οδηγία της Επιτροπής της Βασιλείας στην οποία βασίστηκε, αλλά και τις νέες προτάσεις της Επιτροπής προκύπτει σαφώς ότι η επάρκεια των Κεφαλαίων των τραπεζικών ομίλων συναρτάται άμεσα με την ύπαρξη αποτελεσματικών συστημάτων αφενός Εσωτερικού Ελέγχου και αφετέρου Διαχείρισης Κινδύνων τα οποία μάλιστα συνδέονται και αλληλοσυμπληρώνονται. Βασικοί μηχανισμοί των εν λόγω συστημάτων είναι οι Υπηρεσιακές Μονάδες Εσωτερικής Επιθεώρησης και Διαχείρισης Κινδύνων οι οποίες συνεργάζονται και ανταλλάσσουν πληροφόρηση, διατηρώντας παράλληλα τους διακριτούς ρόλους τους. Ειδικότερα:

Αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων είναι η καθιέρωση μιας εξειδικευμένης και ανεξάρτητης λειτουργίας παρακολούθησης, μέτρησης και διαμόρφωσης στρατηγικών άμβλυνσης των κινδύνων, που να καλύπτει όλο το φάσμα των εργασιών ενός τραπεζικού ομίλου και όλες τις μορφές των τραπεζικών κινδύνων. Η λειτουργία αυτή πρέπει να εξασφαλίζει με κατάλληλες διαδικασίες ότι οι πάσης φύσεως κίνδυνοι, που ενυπάρχουν σε κάθε εργασία που αναλαμβάνει ο όμιλος, αναγνωρίζονται, αναλύονται, μετρούνται σε συνεχή βάση και αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα ότι οι διαδικασίες ανάλυσης και μέτρησης των κινδύνων πρέπει να διακρίνονται για την ευαισθησία και δυνατότητα προσαρμογής τους στις εκάστοτε μεταβολές των οικονομικών συνθηκών, αφού σε διαφορετική περίπτωση εγκυμονούν κίνδυνοι για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος λόγω της αλληλεξάρτησής τους με τους οικονομικούς κύκλους.

Από την άλλη πλευρά η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης συνεχίζει να διατηρεί τον κύριο ρόλο της που είναι ο έλεγχος της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικής Επιθεώρησης της Τράπεζας και η διαρκής και έγκυρη ενημέρωση των ανώτατων διοικητικών οργάνων της για την ορθή και συνεπή εφαρμογή της πολιτικής και των διαδικασιών που έχουν θεσμοθετηθεί. Παράλληλα, όμως, αξιολογεί την ορθότητα και την πληρότητα, καθώς και την επικαιροποίηση των μηχανισμών που χρησιμοποιούνται από την αρμόδια Μονάδα για τη διαχείριση και μέτρηση των κινδύνων και τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την εκτίμηση της κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος.

Πρέπει όμως να τονισθεί ότι η ανάπτυξη και λειτουργία αποτελεσματικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων στα πιστωτικά ιδρύματα δεν αποτελεί αρμοδιότητα και ευθύνη μεμονωμένων Διευθύνσεων. Προϋποθέτει τη δραστηριοποίηση και συνεργασία του συνόλου των διοικητικών οργάνων και του προσωπικού μιας τράπεζας προκειμένου να διαμορφωθεί το απαιτούμενο εσωτερικό περιβάλλον και η επιχειρηματική νοοτροπία και να καθιερωθεί η κατάλληλη οργανωτική δομή που θα διευκολύνουν την απρόσκοπτη λειτουργία των εν λόγω συστημάτων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της ανάγκης συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων μονάδων της τράπεζας αποτελεί η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου που ενυπάρχει στις διάφορες εργασίες της τράπεζας. Και τούτο διότι ο εντοπισμός των διαφόρων μορφών του και η αξιολόγηση της επάρκειας των διαδικασιών που έχουν καθιερωθεί για την αντιμετώπισή του αποτελούν, κατ' αρχήν, έργο του προσωπικού της 'πρώτης γραμμής' και των διοικητικών στελεχών της μέσης βαθμίδας, που ασχολούνται με τις διάφορες δραστηριότητες. Παράλληλα, όμως, απαιτείται συνεργασία και ανταλλαγή πληροφόρησης μεταξύ της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης, η οποία είναι επιφορτισμένη με την

παρακολούθηση της τήρησης και την αξιολόγηση της επάρκειας των καθορισμένων διαδικασιών, και της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων, η οποία είναι αρμόδια για την ποσοτικοποίηση και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των λειτουργικών κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος.

Καλούνται, επομένως, οι εσωτερικοί επιθεωρητές των πιστωτικών ιδρυμάτων να κατανοήσουν τη στρατηγική και τη μεθοδολογία που υιοθετείται για τη διαχείριση των κινδύνων και να αξιολογήσουν την επάρκεια και αποτελεσματικότητά της, κάτι για το οποίο απαιτείται να εκπαιδευτούν κατάλληλα και να αποκτήσουν εξειδικευμένες γνώσεις. Οι τράπεζες στις οποίες εργάζονται θα αναπτύξουν πλέον σύνθετα μοντέλα και μηχανισμούς για την μέτρηση των κινδύνων και την αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας. Δικό τους έργο είναι να διαπιστώνουν κατά πόσο το προσωπικό που τα χειρίζεται διαθέτει τις απαιτούμενες γνώσεις, τα στοιχεία με τα οποία τροφοδοτούνται είναι ακριβή και αξιόπιστα, τα συμπεράσματα που διατυπώνονται είναι πλήρη και σωστά και κατά πόσο η πληροφόρηση των διευθυντικών στελεχών είναι χρήσιμη και αντικειμενική. Παράλληλα, οι επικεφαλής των Μονάδων Εσωτερικής Επιθεώρησης θα πρέπει να καταναείμουν ανάλογα το προσωπικό τους, ώστε να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς αυξημένης επικινδυνότητας. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι τα τελευταία χρόνια τα προγράμματα των Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου δε βασίζονται μόνο στο χρόνο που μεσολάβησε από την προηγούμενη επιθεώρηση (cycle based audit) αλλά κυρίως στην επικινδυνότητα των ελεγχόμενων Μονάδων και δραστηριοτήτων (risk based audit).

Ο πρόσθετος αυτός ρόλος που καλούνται να διαδραματίσουν οι εσωτερικοί ελεγκτές είχε ήδη διατυπωθεί πολύ πριν δημοσιευθούν οι νέες προτάσεις της Επιτροπής για την Αναθεώρηση του Κανονιστικού Πλαισίου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια. Ενδεικτικό είναι το περιεχόμενο του νέου ορισμού της εσωτερικής επιθεώρησης που εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών της Αμερικής τον Ιούνιο 1999. σύμφωνα με αυτόν: 'Η εσωτερική επιθεώρηση είναι μία ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη κατά τέτοιο τρόπο ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις διαδικασίες ενός οργανισμού. Βοηθά τον οργανισμό να επιτυγχάνει τους στόχους του μέσω συστηματικής και οργανωμένης προσέγγισης για την αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, ελέγχου και διοίκησης'.

Ο παραπάνω ορισμός έχει υιοθετηθεί και από την Επιτροπή της Βασιλείας στο κείμενο προτάσεων της του Ιουλίου 2000 σχετικά με την 'Εσωτερική Επιθεώρηση στους Τραπεζικούς Οργανισμούς και τη σχέση των Εποπτικών Αρχών με τους εσωτερικούς και εξωτερικούς επιθεωρητές'. Χαρακτηριστικά είναι τα όσα δήλωσε το μέλος της Επιτροπής και πρόεδρος της Ομάδας της Εργασίας για θέματα Λογιστικής, Dr. Schilder κατά τη δημοσίευση των εν λόγω προτάσεων: 'Αναμένεται ότι ο εποπτικός έλεγχος αφ' ενός των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι τράπεζες και αφ' ετέρου της ύπαρξης επαρκών κεφαλαίων για τη λειτουργία τους θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη νέα οδηγία για την Κεφαλαιακή Επάρκεια και πιστεύουμε ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές θα είναι σε θέση να παρέχουν σημαντική υποστήριξη στον έλεγχο αυτό. Η ύπαρξη σαφών οδηγιών για το ρόλο των εσωτερικών ελεγκτών και τη σχέση μεταξύ Εποπτικών Αρχών, εσωτερικών επιθεωρητών και εξωτερικών ελεγκτών θα ενισχύσει επίσης τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών'.

Καθίσταται, λοιπόν, προφανές ότι η ύπαρξη επαρκών και αποτελεσματικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, παράλληλα με το σαφώς

καθορισμένο πλαίσιο Εποπτείας, αποτελούν τις βασικές αρχές για την εφαρμογή του νέου Κανονιστικού Πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια το οποίο αναμένεται να ενδυναμώσει τη σταθερότητα και την αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να παραθέσω μία πολιτική της Εθνικής Τράπεζας⁵³ που αφορά τις διαδικασίες προετοιμασίας για το Νέο Σύμφωνο της Βασιλείας II :

Η Εθνική Τράπεζα έχει ήδη αναπτύξει μοντέλα διαβάθμισης των πιστωτικών κινδύνων. Η αξιολόγηση δεν γίνεται απλώς με την κρίση του αναλυτή, η οποία βεβαίως πάντοτε χρησιμοποιείται, είναι σεβαστή και αυτός που παίρνει την απόφαση για τη χορήγηση έχει τον τελικό λόγο. Υπάρχει παράλληλα και ένα μοντέλο που το χρησιμοποιεί 2,5 χρόνια, με δέκα βαθμίδες κατάταξης κινδύνων. Οι 5 πρώτες βαθμίδες είναι αποδεκτός κίνδυνος, από το 6 έως το 10 δεν είναι αποδεκτός. Από αυτό το μοντέλο, ήδη εδώ και ένα χρόνο, συγκεντρώνονται στοιχεία για ένα δείγμα 500 περίπου επιχειρήσεων. Επιπλέον, η Εθνική Τράπεζα θα προχωρήσει στην αναβάθμιση του μοντέλου, ανάλογα με τη συμπεριφορά που έδειξε στα πρώτα χρόνια της εφαρμογής του. Επομένως, εντός αυτής της ομάδας επιχειρήσεων θα ωφεληθούν αυτές που έχουν καλό rating σύμφωνα με το εσωτερικό μοντέλο που εφαρμόζει η κάθε τράπεζα.

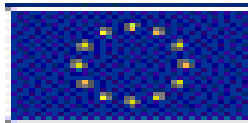
Παρόμοιο εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης με αυτό της Εθνικής Τράπεζας χρησιμοποιούνται και από τις υπόλοιπες ελληνικές τράπεζες, όπως στην Εμπορική Τράπεζα ή την EFG Eurobank Ergasias η οποία διατηρεί εννεαβάθμιο σύστημα εσωτερικής αξιολόγησης και βρίσκεται πολύ κοντά σε αυτό της Εθνικής Τράπεζας. Η Alpha Bank, η οποία χρησιμοποιεί δεκατετραβάθμιο σύστημα, μέχρι το 2006 είχε συγκεντρώσει στοιχεία 6,5 ετών για τον πιστωτικό κίνδυνο και παράλληλα 3,5 ετών για τον κίνδυνο αγοράς (market risk).

Η αξιολόγηση της Πιστοληπτικής Ικανότητας μιας Επιχείρησης και η Απόδοση Πιστοληπτικής Διαβάθμισης εκφράζει την Εκτίμηση του Ρίσκου που θα αναλάβει η τράπεζα που θα τη χρηματοδοτήσει. Η Εποπτική Αρχή του Χρηματοπιστωτικού Τομέα στην Αγγλία, Financial Services Authority, έχει εκτιμήσει ότι τα μεγάλα Ευρωπαϊκά Πιστωτικά Ιδρύματα θα χρειαστεί να επενδύσουν από 50 – 150 εκατ. € για την κάλυψη των απαιτήσεων του Νέου Συμφώνου της Βασιλείας και της Οδηγίας CRD της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την περίοδο 2002-2006.⁵⁴

⁵³ Παπαδημητρίου Χ.Α. (συντονιστής), 'οι νέοι κανόνες εποπτείας της Επιτροπής της Βασιλείας – συζήτηση επί στρογγυλής τραπέζης', Δελτίο ΕΕΤ Β' Γ' Τρίμηνο 2001

⁵⁴ Γιάννη Εφραμίδη, 'Προϋποθέσεις Συστήματος Μέτρησης και Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου', Επιστημονικό Μάρκετινγκ, Ιούλιος – Αύγουστος 2006, σελ. 100

7. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

7.1 QIS 3

Περίληψη του τρίτου Ευρωπαϊκού QIS (Quantitative Impact Study) ⁵⁵

Η Επιτροπή Βασιλείας δημοσίευσε πρόσφατα τα αποτελέσματα του QIS 3, που αφορούν τράπεζες 40 χωρών. Ο σκοπός της μελέτης αυτής είναι να αξιολογήσει την επίπτωση των νέων προτάσεων της Βασιλείας στην ελαχιστοποίηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι προτεινόμενοι κανόνες που δοκιμάστηκαν ήταν βάσει τεχνικών οδηγιών της Επιτροπής που δημοσιεύθηκαν την 1^η Οκτωβρίου 2002. Μετά από μία αρχική έκβαση των αποτελεσμάτων, η Επιτροπή της Βασιλείας αποφάσισε να κάνει μερικές αλλαγές στους προτεινόμενους κανονισμούς που είχαν συμπεριληφθεί στο τρίτο συμβουλευτικό κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας (BC-CP3). Τα αποτελέσματα των αλλαγών αυτών αντικατοπτρίζονται στο τρίτο QIS. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βοήθησε την Επιτροπή της Βασιλείας στην άσκηση του τρίτου QIS όσον αφορά την παραγωγή των επιπτώσεων για την ζώνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για μία διευρυμένη περιοχή που συμπεριλαμβάνει τράπεζες επιπλέον έξι χωρών.

Το τρίτο QIS εστιάζεται στις τράπεζες. Ακόμη, οι υπηρεσίες της Επιτροπής έχουν συντονίσει ένα πρόγραμμα ανταλλαγής μοιράσματος δεδομένων σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές όσον αφορά τις επιπτώσεις του νέου προτεινόμενου λειτουργικού κινδύνου στις επενδυτικές εταιρίες. Αυτή η διεξαγωγή συζητείται και στο τρίτο συμβουλευτικό κείμενο της Επιτροπής το οποίο δημοσιεύεται την ίδια χρονική περίοδο με αυτό το κείμενο. Αυτό το κείμενο παρουσιάζει αποτελέσματα που αφορούν αλλαγές στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις που σχετίζονται με το τρέχων Σύμφωνο της Βασιλείας.

Τα συμπεράσματα επίσης απεικονίζουν τις τρεις πιθανές μεθοδολογίες για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

- The Standardized Approach (SA)
- The Foundation Internal Ratings Based (FIRB) approach
- The Advanced Internal Ratings Based (AIRB) approach

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν τις επιπτώσεις που αναδύονται από τη νέα απαίτηση του λειτουργικού κινδύνου.

Οι τράπεζες διαχωρίζονται σε δύο ομάδες (Groups): οι Group 1 (G1) τράπεζες είναι μεγαλύτερες διεθνώς δραστηριοποιημένες τράπεζες με κεφάλαιο 3 δις €, και οι G2 τράπεζες είναι μικρότερες (λιγότερο πολύπλοκες) όχι διεθνώς δραστηριοποιημένες τράπεζες.

Τα αποτελέσματα αυτού του κειμένου βασίζονται σε μέσους σταθμικούς. Σε σύγκριση με απλούς μέσους όρους παρέχουν πιο ακριβείς ενδείξεις για τις επιπτώσεις του νέου πλαισίου καθώς απεικονίζουν καλύτερα τις υφιστάμενες διαφορές σε μεγέθη ανάμεσα σε διάφορα εθνικά τραπεζικά συστήματα της Ευρώπης.

⁵⁵ Review of the Capital Requirements for the Credit Institutions and Investment Firms, Third Quantitative Impact Study, EU Results

Σύνοψη των αποτελεσμάτων

Τα ακόλουθα συμπεράσματα φαίνονται και στον πίνακα, ο οποίος διαφωτίζει τις αναμενόμενες επιπτώσεις στις Ευρωπαϊκές Τράπεζες.

- Οι νέοι κανονισμοί, σε γενικές γραμμές, θα μειώσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις των Ευρωπαϊκών Τραπεζών γύρω στο 5% εν συγκρίσει με τα παρόντα επίπεδα.
- Η κατάληξη των προσεγγίσεων ξεχωριστά είναι σε συμφωνία με τους αντικειμενικούς σκοπούς – συγκεκριμένα, ο συνδυασμός της κεφαλαιακής ουδετερότητας με το κατάλληλο κίνητρο για τα ιδρύματα ώστε να κατευθυνθούν σε μία πιο σοβαρή μέθοδο. Αυτό είναι ένα σημαντικό κατόρθωμα του πλαισίου στο οποίο η Επιτροπή αποδίδει μεγάλη σημασία.
- Μικρότερες εγχώριες τράπεζες του G2 υιοθετώντας την SA μέθοδο θα αντιμετωπίσουν ελαφρώς μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων.
- Μεγαλύτερες διεθνώς τράπεζες του G1 υιοθετώντας την FIRB μέθοδο δεν θα αντιμετωπίσουν καμία ουσιαστική αλλαγή στις κεφαλαιακές απαιτήσεις.
- Μικρότερες αλλά εξειδικευμένες Ευρωπαϊκές τράπεζες του G2 υιοθετώντας την FIRB μέθοδο πιθανόν να αντιμετωπίσουν ουσιαστικά χαμηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις σε σχέση με το τρέχων Σύμφωνο.
- Τα αποτελέσματα δείχνουν χαμηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις και με τις δύο μεθόδους – SA και FIRB – για μικρότερες τράπεζες της ΕΕ σε αντίθεση με τις μεγαλύτερες τράπεζες. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι οι τράπεζες του G1 είναι λιγότερο προσανατολισμένες στη λιανική τραπεζική από τα τραπεζικά ιδρύματα του G2, κάτι που προσφέρει σημαντική μείωση στις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Επιπλέον, τα ιδρύματα του G1 εμφανίζονται να έχουν εκμεταλλευθεί λιγότερο το πλεονέκτημα της πιστωτικής εκτίμησης και της ελάφρυνσης του πιστωτικού κινδύνου σε αντίθεση με τις τράπεζες του G2,
- Τα αποτελέσματα δείχνουν ένα κίνητρο για τις τράπεζες του G1 να χρησιμοποιήσουν την AIRB μέθοδο, με μία μείωση της τάξεως του 6% εν συγκρίσει με την FIRB μέθοδο.
- Η αλλαγή στις κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις τράπεζες του G2 στην SA μέθοδο είναι μεγαλύτερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό συμβαίνει γιατί μία μέτρια αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων μπορεί να καταγραφεί στις χώρες που έχουν συναινέσει.

Πίνακας 22 Μέση αλλαγή στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις

	SA	FIRB	AIRB
1- EU G1 Institutions	8.54% 5.65%	1.99% -3.69%	-3.67% -5.74%
2- EU G2 Institutions	-1.07% 0.82%	-23.75% -20.18%	-17.00% -22.45%
3- EU+6 Institutions	3.09%		
4- All EU Institutions		-5.31%	
5- All EU Institutions likely to adopt approach in question	1.92%	-6.86%	-8.74%

Βασικά, η κύρια πηγή της μείωσης των κεφαλαιακών απαιτήσεων είναι το χαρτοφυλάκιο λιανικής, που αποτελείται κυρίως από δάνεια Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων κάτω από 1.000.000 € και από στεγαστικά δάνεια. Αυτή η μείωση αντικατοπτρίζει τις λειτουργίες του νέου κινδύνου και τις συγκρίνει με τους τρέχοντες κανονισμούς που έχουν έκθεση σε απαιτήσεις λιανικής, οι οποίες τείνουν να είναι υψηλότερες από τον πραγματικό κίνδυνο.

Ένας άλλος λόγος για τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων είναι ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για δάνεια μεγάλων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων δε θα είναι υψηλότερες – και σε πολλές περιπτώσεις θα είναι μικρότερες από τις παρούσες.

Ο λειτουργικός κίνδυνος θα είναι η βασική πηγή αύξησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ακόμα και αν η κεφαλαιακή απαίτηση τείνει να είναι μικρότερη από την αρχικώς προβλεπόμενη.

7.2 Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης⁵⁶

Τα υπό διαμόρφωση κείμενα των νέων προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας που αναφέρονται στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας με βάση τα εσωτερικά συστήματα διαβαθμίσεως του πιστωτικού κινδύνου (θεμελιώδης και προχωρημένη προσέγγιση) είναι αφ' ενός, πολύ τεχνικά, και αφ' ετέρου αρκετά λεπτομερειακά σε σχέση με την εφαρμογή των προσεγγίσεων αυτών και σίγουρα απευθύνονται μόνο στους ειδικούς του θέματος. Εντούτοις λόγω των επιπτώσεων που έχουν τα συστήματα διαβαθμίσεως όχι μόνο στον υπολογισμό κεφαλαίων αλλά και στην καθημερινή τραπεζική πρακτική και κυρίως στην έγκριση και παρακολούθηση των χρηματοδοτήσεων, στο άρθρο αυτό επιχειρείται μία μη τεχνική περιγραφή του θέματος. Η παρουσίαση εστιάζεται κυρίως στα θέματα χρηματοδότησης προς επιχειρήσεις.

⁵⁶ Γεωργίου Κούρτη, Διεύθυνση παρακολούθησεως κινδύνου Alpha Bank, 'υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης', Β' Γ' Τριμηνία 2001, EET

Επίσης, γίνεται μία προσπάθεια εντοπισμού πιθανών δυσκολιών και παρενεργειών από την εφαρμογή των εσωτερικών διαβαθμίσεων για εποπτικούς σκοπούς. Αν προσεγγίσουμε το θέμα ιστορικά, θα δούμε ότι, από το 1988 η εφαρμογή του Συμφώνου της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών ή για συντομία ο κανόνας του 8 %, δηλαδή χορήγηση ύψους 100 δρχ επιβάλλει ύπαρξη ιδίων κεφαλαίων ύψους 8 δρχ για αντιμετώπιση απρόβλεπτων γεγονότων, δημιούργησε στις τράπεζες την ανάγκη τόσο, για αποτελεσματικότερη διαχείριση των διαθέσιμων κεφαλαίων όσο και στην αναζήτηση πηγών αντλήσεως ιδίων κεφαλαίων με χαμηλότερο κόστος.

Παράλληλα, έθεσε μία σειρά από ερωτήματα αναφορικά με τη φύση του πιστωτικού κινδύνου και των δυνατοτήτων ποσοτικοποίησής του και κατά συνέπεια διαχειρίσεώς του. Μερικά ερωτήματα προς την κατεύθυνση αυτή είναι τα εξής: (α) όλες οι χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις και γενικότερα οι αντισυμβαλλόμενοι με τις τράπεζες έχουν την ίδια πιστοληπτική ικανότητα; Έχουν στον ίδιο βαθμό ευχέρεια αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους προς τις τράπεζες; Και κάτω από ποιες συνθήκες; (β) είναι δυνατό να διαφοροποιούνται οι χρηματοδοτήσεις κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιείται συνολικά για την τράπεζα το ενδεχόμενο μη εισπράξεως των απαιτήσεων που προκύπτουν από αυτές;

Επίσης, η μεταβλητότητα των πάσης φύσεως αξιών που λαμβάνονται ως εξασφαλίσεις έναντι των χρηματοδοτήσεων (όπως τα ακίνητα, οι μετοχές, τα εμπορεύματα κλπ) εντείνουν περισσότερο την ανάγκη για την εκτίμηση της εκτάσεως του ενδεχομένου της μη αποπληρωμής των χρηματοδοτήσεων και κατ' επέκταση στον ακριβέστερο υπολογισμό των κεφαλαίων που βρίσκονται εκτεθειμένα στον πιστωτικό κίνδυνο. Δημιουργείται δηλαδή, η ανάγκη για τη γνώση του πραγματικού ύψους του κεφαλαίου που ενδέχεται να απωλεσθεί, γνωστό ως οικονομικό κεφάλαιο, σε αντιδιαστολή με το εποπτικό κεφάλαιο δηλαδή το ελάχιστο απαιτούμενο ύψος ιδίων κεφαλαίων που επιβάλλουν οι εποπτικές αρχές.

Από την άλλη πλευρά αρχίζουν να διαγράφονται και κάποιοι περιορισμοί στη δυνατότητα των τραπεζών για αύξηση των κεφαλαίων τους κυρίως με συνεχείς εκδόσεις νέων μετοχών που αυξάνουν τη διασπορά, με ότι κινδύνους αυτή συνεπάγεται. Δηλαδή θα λέγαμε ότι βλέπουμε και μία αλλαγή του ρόλου των τραπεζών από χρηματοοικονομικό διαμεσολαβητή σε διαχειριστή χρηματοοικονομικών κινδύνων.

Καταλυτικός είναι επίσης και ο ρόλος των τεχνολογιών της πληροφορικής. Η εισαγωγή της πληροφορικής, στον τομέα των τραπεζικών εργασιών, έχει ως συνέπεια την καταγραφή μεγάλου όγκου ιστορικών δεδομένων και παρατηρήσεων. Αποτέλεσμα είναι η δυνατότητα στατιστικής επεξεργασίας των στοιχείων αυτών και η προσπάθεια εξαγωγής συμπερασμάτων σχετικά με τη συναλλακτική συμπεριφορά και την ικανότητα των οικονομικών μονάδων να αποπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους.

Όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω ώθησαν τις τράπεζες τα τελευταία χρόνια στη συστηματική ανάπτυξη εσωτερικών διαδικασιών και μεθοδολογιών για την εκτίμηση του ύψους των ενδεχομένων απωλειών από τη μη συνεπή αποπληρωμή των απαιτήσεων που προκύπτουν από τις χρηματοδοτήσεις.

Στο σημείο αυτό ας κάνουμε μία μικρή προσπάθεια σκιαγράφησης των εσωτερικών αυτών διαδικασιών και μεθοδολογιών δηλαδή των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης.

Κατ' αρχήν ένας περισσότερο τυπικός ορισμός του πιστωτικού κινδύνου είναι αναγκαίος. Μία απλή διατύπωση έχει ως εξής: 'αν πίστωση σημαίνει προσδοκία για την είσπραξη ενός ποσού σε καθορισμένο χρονικό ορίζοντα, τότε πιστωτικός κίνδυνος είναι η πιθανότητα, η προσδοκία αυτή να μην ικανοποιηθεί'.

Κατά συνέπεια πρέπει να εκτιμήσουμε την πιθανότητα αυτή, γνωστή στους ειδικούς και ως ποσοστό αστοχίας (default rate). Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει τον εξής ορισμό για την αστοχία: 'γεγονός αστοχίας σε σχέση με ένα πιστόχο θεωρούμε ότι παρατηρείται στην περίπτωση που ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω γεγονότα λαμβάνουν χώρα: (α) όταν θεωρείται δεδομένο ότι ο πιστόχος δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις συμβατικές του υποχρεώσεις (β) όταν σε σχέση με συγκεκριμένη πιστοδότηση υπάρχει διαγραφή, πρόβλεψη ή ρύθμιση οφειλών (γ) όταν ο πιστόχος έχει καθυστερημένες οφειλές άνω των 90 ημερών (δ) όταν ο πιστόχος έχει καταθέσει αίτηση πτωχεύσεως'.

Ο παραπάνω ορισμός παραπέμπει ευθέως στην ανάγκη απαντήσεως του παρακάτω σύνθετου ερωτήματος για τον πιστόχο: ποιος είναι; Τι ικανότητες αποπληρωμής έχει; Που θα χρησιμοποιήσει τα κεφάλαια που ζητά; Μέχρι τι ποσό να χρηματοδοτήσουμε; Με τι περιθώρια (επιτοκίου); Για πόση διάρκεια; Με ποιες εξασφαλίσεις; Μήπως τελικά δεν εισπράξουμε; Και κάτω από ποιες συνθήκες;

Η απάντηση σε ένα τόσο κρίσιμο ερώτημα πρέπει να είναι απλή, περιεκτική, προβλεπτική και να προκύπτει από ομοιόμορφες διαδικασίες.

Στο σημείο αυτό είναι που η τεχνολογία υποβοηθά σημαντικά για να συνδυασθούν πληροφορίες όπως ο βαθμός συνέπειας στην αποπληρωμή προηγούμενων χρηματοδοτήσεων, η αξιολόγηση των οικονομικών στοιχείων του χρηματοδοτούμενου (ισολογισμοί, αποτελέσματα κλπ) και κυρίως η εξέταση ορισμένων ποιοτικών στοιχείων που απαιτούν ανθρώπινη κρίση όπως η οργάνωση και διοίκηση της εταιρίας, η καταλληλότητα του εξοπλισμού κλπ.

Η απάντηση δίνεται με ένα απλό συμβολικό τρόπο σε μια συγκεκριμένη κλίμακα που έχει υιοθετήσει η τράπεζα όπου σε κάθε βαθμίδα της κλίμακας αντιστοιχεί, ένα συγκεκριμένο ποσοστό αστοχίας. Π.χ. σε μια κλίμακα 10 βαθμίδων το 1 αντιστοιχεί στο χαμηλότερο ποσοστό αστοχίας και το 10 στο μεγαλύτερο.

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει ο συντελεστής 8% να διαφοροποιείται σε συνάρτηση με το ποσοστό αστοχίας που αντιστοιχεί σε κάθε βαθμίδα του εσωτερικού συστήματος διαβάθμισης.

Η ανάπτυξη ενός τέτοιου συστήματος διαβαθμίσεως από την τράπεζα δεν είναι καθόλου απλή υπόθεση, απαιτεί χρόνο για τη δημιουργία των στοιχείων, κυρίως για την καταγραφή των γεγονότων αστοχίας, αλλά πάνω από όλα απαιτείται πειθαρχία και συνέπεια στη χρησιμοποίησή του. Η δε χρήση του για τον υπολογισμό του εποπτικού κεφαλαίου όπως προτείνει η Επιτροπή εγείρει αρκετά θέματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν από τις Εποπτικές Αρχές ώστε να μη δημιουργηθούν προβλήματα άνισης μεταχείρισης μεταξύ των τραπεζών.

Για να αντιμετωπισθούν οι ιδιομορφίες του κάθε χαρτοφυλακίου, η Επιτροπή της Βασιλείας δίνει τη δυνατότητα στις τράπεζες να χρησιμοποιούν διαφορετικά συστήματα εσωτερικής διαβάθμισης ανάλογα με το είδος του αντισυμβαλλόμενου. Συγκεκριμένα προτείνει τις εξής ομάδες αντισυμβαλλομένων :

Τράπεζες (Banks)

Χώρες (Sovereigns)
 Επιχειρήσεις (Corporates)
 Χρηματοδοτήσεις έργων (Project finance)
 Πελάτες λιανικής (Retail)
 Συμμετοχές (Equities)

Σε περίπτωση που μία τράπεζα δεν κάνει χρήση των διαφοροποιήσεων αυτών τότε ο αντισυμβαλλόμενος πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν Επιχείρηση.

Ειδικά για τις χορηγήσεις προς επιχειρήσεις μπορούμε να δούμε στον πίνακα 21 τους επιμέρους συντελεστές σταθμίσεως με βάση το ποσοστό αστοχίας της κάθε βαθμίδας του εσωτερικού συστήματος διαβάθμισης, καθώς και την τελική διαφοροποίηση του 8% σε κάθε βαθμίδα. Ο πίνακας δείχνει την προσπάθεια της Επιτροπής της Βασιλείας να συσχετισθούν ευθέως τα απαιτούμενα εποπτικά κεφάλαια με τον πιστωτικό κίνδυνο όπως τον εκτιμά η ίδια η τράπεζα.

Είναι φανερό ότι ανάλογα με την κατανομή των χορηγήσεων στις διάφορες βαθμίδες του εσωτερικού συστήματος διαβάθμισης προκύπτει και ανάλογη κεφαλαιακή απαίτηση. Για παράδειγμα εάν η κατανομή των χορηγήσεων επικεντρώνεται στις κατηγορίες χαμηλού κινδύνου προκύπτουν αισθητά πολύ χαμηλότερα εποπτικά κεφάλαια από το 8%. Αντίθετα η συγκέντρωση μεγαλύτερου ποσοστού χορηγήσεων στις βαθμίδες υψηλότερου κινδύνου δημιουργεί σαφώς πολύ μεγαλύτερες απαιτήσεις σε κεφάλαια από το 8%. Με τον απλό μηχανισμό επιτυγχάνονται τα εξής: (α) Σύγκλιση Εποπτικού και Οικονομικού Κεφαλαίου (β) Δημιουργία κινήτρου για διαφοροποίηση της κατανομής των χορηγήσεων στις βαθμίδες του εσωτερικού συστήματος διαβαθμίσεως των επιμέρους τμημάτων του συνολικού χαρτοφυλακίου (π.χ. ανά κατάσταση ή κλάδο οικονομικής δραστηριότητας) ώστε η τράπεζα να επιτυγχάνει το επιθυμητό συνολικό ποσοστό αστοχίας.

Πίνακας 23_Υπολογισμός κεφαλαιακής επάρκειας ανάλογα με το ποσοστό αστοχίας

Ποσοστό αστοχίας με βάση το εσωτερικό σύστημα διαβαθμίσεως	Συντελεστής σταθμίσεως	Κεφαλαιακή επάρκεια (2) x 8%
0,03	14	1,12
0,05	19	1,52
0,1	29	2,32
0,2	45	3,60
0,4	70	5,60
0,5	81	6,48
0,7	100	8,00
1	125	10,00
2	192	15,36
3	246	19,68
5	331	26,48
10	482	38,56
15	588	47,04
20	625	50,00

Θα μπορούσε να ειπωθεί δηλαδή, ότι οι τράπεζες οδηγούνται σε μία μορφή αυτοεποπτείας ως προς την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων τους.

Μέχρι εδώ όλα δείχνουν μόνο θετικές επιπτώσεις από την υιοθέτηση των νέων προτάσεων. Δεν πρέπει όμως να μας διαφεύγει ότι η διαβάθμιση του πιστωτικού κινδύνου επηρεάζεται έντονα και από τις γενικότερες οικονομικές εξελίξεις. Σε περίπτωση λοιπόν δυσμενών συγκυριών ενδέχεται να αυξηθεί το ποσοστό των χορηγήσεων στις βαθμίδες υψηλού κινδύνου και κατά συνέπεια να αυξηθεί η απαίτηση σε ίδια κεφάλαια, και να υπάρξει αύξηση της ζήτησως για χορηγήσεις με αποτέλεσμα την περαιτέρω εξάντληση των περιθωρίων σε ίδια κεφάλαια.

Η συσχέτιση αυτή οικονομικού και εποπτικού κεφαλαίου κάτω από δυσμενείς εξελίξεις δεν φαίνεται να λειτουργεί προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Επομένως δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγηθούμε σε ταύτιση οικονομικού και εποπτικού κεφαλαίου, αλλά να υπάρξει μόνο σύγκλιση μεταξύ τους ώστε το μεν οικονομικό κεφάλαιο να λειτουργεί σαν μηχανισμός έγκαιρης προειδοποίησης το δε εποπτικό κεφάλαιο να είναι ο ευρύτερος μηχανισμός απορρόφησης των όποιων απρόβλεπτων κραδασμών του χρηματοοικονομικού συστήματος.

7.3 Επιπτώσεις στα ελληνικά πιστωτικά συστήματα⁵⁷

Ισχυρές πιέσεις αναμένεται να ασκηθούν από τις τράπεζες που θα έχουν πραγματοποιήσει υψηλές επενδύσεις για τη διαμόρφωση συστημάτων εσωτερικής αξιολόγησης. Σε κάθε περίπτωση η πέραν του κανονιστικά επιτασσόμενου κεφαλαιακή βάση θα συμβάλλει στην αύξηση της πιστοληπτικής ικανότητας των τραπεζών και συνεπώς στην ευχερέστερη χρηματοδότησή τους.

Οι διερευνητικές των επιπτώσεων ασκήσεις (QIS) που πραγματοποίησε η επιτροπή της Βασιλείας και τα αποτελέσματα των οποίων έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη βαθμονόμηση του συμφώνου έλαβαν ως δεδομένο το χαρτοφυλάκιο των τραπεζών δυνάμει του υφισταμένου πλαισίου. Εντούτοις, είναι προφανές ότι η έναρξη εφαρμογής του νέου συμφώνου θα έχει άμεση επίπτωση στην επιχειρηματική συμπεριφορά των τραπεζών.

Πίνακας 24 Η επίπτωση στα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα

		Ελλάδα	Ευρωπαϊκή Ένωση
Τυποποιημένη Μέθοδος		7,5%	2%
Μέθοδος εσωτερικών αξιολογήσεων	Θεμελιώδης Εξελιγμένη		- 7% - 9%

⁵⁷ Τασάκου Κωνσταντίνου, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, ΕΤΙ(Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005

Τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα συμμετείχαν στην Τρίτη διερευνητική άσκηση μόνο με τις τυποποιημένες προσεγγίσεις.

Η επίπτωση στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων θα είναι μεγάλη. Επιτακτική παρουσιάζεται η ανάγκη για:

- ο Βελτίωση της ποιότητας των ανοιγμάτων καθώς επίσης και η προετοιμασία
- ο Υιοθέτηση πιο εξελιγμένων προσεγγίσεων

Πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας της Price Waterhouse Coopers, η Ελλάδα αποτελεί την μοναδική περίπτωση μαζί με την Αυστρία όπου δεν παρατηρείται μείωση κεφαλαιακών απαιτήσεων.

7.3.1 Επιπτώσεις ανά τομέα δραστηριότητας

Η λιανική τραπεζική των ανοιγμάτων θα ευνοηθεί περισσότερο από κάθε άλλο τομέα δραστηριότητας. Αναμένεται μείωση κεφαλαιακών απαιτήσεων της τάξης του 8,7% για τις μεγάλες τράπεζες και 15,5% για τις μικρές περισσότερο επικεντρωμένες στη λιανική τραπεζική.

Η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελεί επίσης έναν από τους τομείς δραστηριότητας που θα καταστεί περισσότερο επικερδής για τις τράπεζες μέσω της προβλεπόμενης κατά 4% μείωσης των σχετικών κεφαλαιακών υποχρεώσεων.

Επίσης, και η χρηματοδότηση επιχειρήσεων πλην των ΜΜΕ αναμένεται να βελτιώσει εν μέρει την κερδοφορία της μέσω μιας μείωσης των κεφαλαιακών απαιτήσεων της τάξης του 2,5%. Στην εν λόγω κατηγορία πάντως άλλοι παράγοντες θα διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο, όπως ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ που επιδρά στη ζήτηση και το επίπεδο του ανταγωνισμού (ιδιαίτερα υψηλό).

Στις χορηγήσεις προς κεντρικές κυβερνήσεις, στο μέτρο που καταλαμβάνουν μικρό μέρος του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, δεν αναμένεται ιδιαίτερη επίδραση.

Έμφαση πρέπει να δοθεί στα διατραπεζικά ανοίγματα δεδομένου ότι σύμφωνα με σχετικές εκτιμήσεις προβλέπεται αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων ύψους 1,1% - 1,4%. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται, επίσης, και αύξηση της χρηματοδότησης για τις δανειολήπτριες τράπεζες στη διατραπεζική αγορά.

(α) Κόστος συμμόρφωσης με το νέο πλαίσιο

Η μετάβαση από το υφιστάμενο σύστημα σε ένα σύστημα ιδιαίτερα περίπλοκο που ερείδεται σε μαθηματικούς τύπους (εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης) του πιστωτικού κινδύνου συνιστά ριζική αλλαγή στον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η υλοποίηση των εσωτερικών συστημάτων θα έχει υψηλό κόστος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μέρος του κόστους

θα μετακληθεί στον πελάτη των τραπεζών. Σε άλλες περιπτώσεις, το υψηλό κόστος υλοποίησης εσωτερικών συστημάτων θα αναγκάσει κάποιες τράπεζες να περιορίσουν ή ακόμα να παύσουν τις δραστηριότητές τους σε ορισμένους τομείς, εφόσον δεν θα μπορούν να ανταγωνισθούν τις τράπεζες που έχουν υιοθετήσει τις εσωτερικές μεθόδους.

Το κόστος προσαρμογής με το νέο πλαίσιο ενδεχομένως να υπερφαλαγγίσει τα όποια οφέλη προκύψουν από τη χρήση των περισσότερο ευαίσθητων στον κίνδυνο μεθόδων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη συνίστανται στα εξής:

- ▲ Προσαρμογή πληροφοριακών συστημάτων
- ▲ Συλλογή αναγκαίων δεδομένων
- ▲ Σχεδιασμός ή αναβάθμιση συστήματος εσωτερικής αξιολόγησης
- ▲ Εκπαίδευση στελεχών, και
- ▲ Σύστημα υποβολής στοιχείων

Η Price Waterhouse Coopers εκτιμά ότι το κόστος της προσαρμογής στο νέο πλαίσιο θα είναι μεταξύ 20 – 30 δις. € συνολικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τα έτη 2002 – 2006 - ή 4-6 δις. € σε ετήσια βάση κατά μέσο όρο. Οι μεγάλες τράπεζες υπολογίζουν το κόστος μετάβασης στα 80 με 150 εκ. € σε μεμονωμένο επίπεδο.

Οι επιπτώσεις στη λειτουργία των τραπεζών δεν σταματούν εδώ. Πολλοί ισχυρίζονται ότι η στροφή που πραγματοποιείται προς τα εσωτερικά μοντέλα θα έχει ως αποτέλεσμα ο ποιοτικός αντίκτυπος να υπερκεράσει σε σπουδαιότητα τον όποιο ποσοτικό αντίκτυπο στη συμπεριφορά των τραπεζών.

(β) Η κριτική για την ενίσχυση των διακυμάνσεων του οικονομικού κύκλου

Η ενίσχυση των διακυμάνσεων του οικονομικού κύκλου είναι απότοκο φαινόμενο της υψηλής ευαισθησίας ως προς τον κίνδυνο του νέου συμφώνου και αφορά τόσο την μέθοδο εσωτερικών αξιολογήσεων όσο και την τυποποιημένη. Αναφορικά με την πρώτη, δεδομένου ότι η πιθανότητα αδυναμίας του οφειλέτη να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του (PD) συναρτάται κατά τρόπο αντιστρόφως ανάλογο με τον οικονομικό κύκλο, κάθε μείωση της οικονομικής δραστηριότητας θα συνεπάγεται αύξηση των PDs. Έτσι, οι κεφαλαιακές υποχρεώσεις θα αυξάνονται κατά την περίοδο ύφεσης της οικονομικής δραστηριότητας. Αποτέλεσμα των προηγούμενων θα είναι ο περιορισμός των χορηγήσεων σε μια απονενομημένη προσπάθεια των τραπεζών να αποσείσουν κεφαλαιακές επιβαρύνσεις, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην περαιτέρω ενίσχυση της ύφεσης.

Το ζήτημα της ενίσχυσης των διακυμάνσεων του οικονομικού κύκλου έχει και μια ακόμα διάσταση συνδεδεμένο με τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος: οι τράπεζες θα στερούνται την ισχυρή κεφαλαιακή θωράκιση τη χρονική στιγμή που θα την έχουν περισσότερο από ποτέ ανάγκη.

Πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι η εν λόγω συνέπεια είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την υψηλότερη ευαισθησία των νέων μεθόδων στους κινδύνους. Άλλωστε, φύσει ευαίσθητη στον οικονομικό κύκλο είναι εν γένει η ίδια η διαδικασία της δανειοδότησης.

(γ) Συνέπειες επί των αναπτυσσόμενων οικονομιών και των οικονομιών σε μετάβαση

Η αυξημένη ευαισθησία των εσωτερικών μοντέλων θα έχει, επίσης, ως συνέπεια την αύξηση του κόστους άντλησης κεφαλαίων από την τραπεζική αγορά για τις επιχειρήσεις των αναπτυσσόμενων οικονομιών και των οικονομιών σε μετάβαση.

Πάντως με το νέο πλαίσιο παύει να υφίσταται η διάκριση σε χώρες μέλη του ΟΟΣΑ και σε χώρες μη μέλη. Η εν λόγω διάκριση είχε ως αποτέλεσμα να συμφέρει περισσότερο τις τράπεζες η χορήγηση δανείων σε χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας κράτη που ήταν μέλη του ΟΟΣΑ συγκριτικά με κράτη υψηλής πιστοληπτικής ικανότητας που δεν ήταν μέλη του ΟΟΣΑ.

(δ) Λειτουργικός κίνδυνος

Η διακράτηση ιδίων κεφαλαίων για την απορρόφηση ζημιών σε περίπτωση επέλευσης του λειτουργικού κινδύνου αποτελεί ένα από τα πιο αμφιλεγόμενα σημεία του νέου συμφώνου. Πέραν του γεγονότος ότι δεν υφίσταται ένας αντικειμενικός ορισμός της έννοιας του λειτουργικού κινδύνου, η κριτική αμφισβητεί την ορθότητα του υπολογισμού του εν λόγω κινδύνου βάσει οικονομικών μοντέλων και υποστηρίζει ότι το θέμα του λειτουργικού κινδύνου θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται αποκλειστικά στα πλαίσια του δεύτερου πυλώνα.

Επιπλέον, η γραμμική σχέση των εσόδων μιας τράπεζας με την κεφαλαιακή επιβάρυνση φαίνεται να τιμωρεί την επέκταση των δραστηριοτήτων της – επέκταση που δεν συνοδεύεται κατ' ανάγκη με την αύξηση του λειτουργικού κινδύνου.

Τέλος, δεν πρέπει κανείς να παραβλέπει την ανυπαρξία κινήτρων μετάβασης από τη μέθοδο του βασικού δείκτη στην τυποποιημένη μέθοδο για τον λειτουργικό κίνδυνο.

(ε) Η έκταση της εξουσίας των εποπτικών αρχών σύμφωνα με τον δεύτερο πυλώνα

Το τρίτο Συμβουλευτικό κείμενο εισήγαγε στη διαδικασία παρακολούθησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές σειρά από ειδικά θέματα κινδύνων που χρήζουν αντιμετώπισης. Η τραπεζική κοινότητα εκφράζει την ανησυχία της για τη σιωπηρή μετάβαση σε καθεστώς αυτόματης αύξησης των κεφαλαιακών βαρών, η οποία θα καθοδηγείται από τη βούληση των εποπτικών αρχών χωρίς να λαμβάνει υπόψη κατ' ανάγκη την ιδιαιτερότητα της κάθε τράπεζας. Επιπλέον, έντονος είναι ο προβληματισμός αναφορικά με την εναρμονισμένη υλοποίηση των διατάξεων του δεύτερου πυλώνα από τις κατά περίπτωση αρμόδιες εποπτικές αρχές, ιδίως αναφορικά με τις διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες οι οποίες οφείλουν συχνά να συμμορφώνονται με το κανονιστικό πλαίσιο διαφορετικών έννομων τάξεων.

(ζ) Υποχρεώσεις του τρίτου πυλώνα

Η υποχρέωση δημοσιοποίησης στοιχείων δυνάμει του τρίτου πυλώνα θα έχει ως αποτέλεσμα την κατακόρυφη αύξηση των υποχρεώσεων υποβολής

στοιχείων προς την εποπτεύουσα αρχή αυξάνοντας κατά αυτόν τον τρόπο το κόστος λειτουργίας, ενώ κατά πολλούς σχολιαστές θα συμβάλει ελάχιστα στην ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς. Επιπλέον, θα πρέπει οι συναφείς υποχρεώσεις να εναρμονισθούν στο μέτρο του δυνατού με τις όποιες άλλες υποχρεώσεις υποβολής στοιχείων υπέχουν οι τράπεζες.

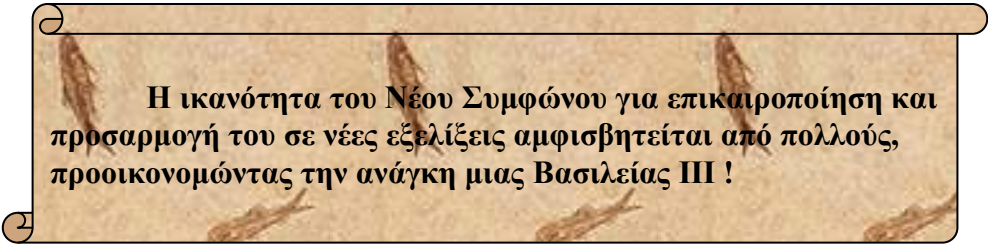
(η) Συνθήκες ανταγωνισμού και διακριτικές ευχέρειες των εποπτικών αρχών κατά την εφαρμογή του Συμφώνου

Έντονος προβληματισμός εκφράζεται για τη συμβατότητα της απονομής διακριτικής ευχέρειας στις εποπτικές αρχές ως προς μια σειρά ζητημάτων με το διακηρυγμένο στόχο του Συμφώνου για τη διαμόρφωση ισότιμων όρων ανταγωνισμού.

(θ) Η δομή κινήτρων του νέου Συμφώνου και η διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας

Η παρούσα βαθμονόμηση του συμφώνου έχει ως αναμφίλεκτο και αντιφατικό αποτέλεσμα οι λιγότερο εξειδικευμένες σε επίπεδο διαχείρισης κινδύνων τράπεζες να έχουν κίνητρο να εξειδικευθούν σε ανοίγματα υψηλού πιστωτικού κινδύνου. Εν αντιθέσει, οι τράπεζες με εξειδικευμένα συστήματα θα αναγκασθούν να συγκεντρώσουν τις δραστηριότητές τους στα υψηλής ποιότητας περιουσιακά στοιχεία.

Μια τέτοια κατανομή αγοράς ασφαλώς δεν ευνοεί τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας τόσο σε επίπεδο αγορών όσο και μεμονωμένων ιδρυμάτων.

Η ικανότητα του Νέου Συμφώνου για επικαιροποίηση και προσαρμογή του σε νέες εξελίξεις αμφισβητείται από πολλούς, προοικονομώντας την ανάγκη μιας Βασιλείας III !

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

➤ Ένα σημαντικό ζήτημα είναι οι δυσκολίες που θα αντιμετωπίσουν οι ελληνικές τράπεζες, κατά τη μετάβαση από το ισχύον σύστημα στο νέο. Το ζήτημα συνδέεται με την αλλαγή που θα σημειωθεί στην τιμολόγηση των δανείων. Η λογική του νέου συστήματος είναι, να ωθήσει τις τράπεζες, να υιοθετήσουν πιο εκλεπτυσμένα εσωτερικά μοντέλα αποτίμησης του κινδύνου, αφού μειώνει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, ανάλογα, με το πόσο λεπτομερή και αναλυτικά εσωτερικά μοντέλα υιοθετούνται. Αυτή είναι η αρχιτεκτονική του συστήματος. Οι ελληνικές τράπεζες είναι, κατά κανόνα, μικρές συγκριτικά με τα διεθνή μεγέθη. Επομένως το θέμα είναι: θα έχουν συμφέρον να υιοθετήσουν εσωτερικά μοντέλα, που σημαίνει κόστος σε ανθρώπινο δυναμικό, οργάνωση, υπολογιστές κλπ; Συνεπώς θα πρέπει να αξιολογήσουν οι ελληνικές τράπεζες ποια προσέγγιση τους ταιριάζει. **Οι ελληνικές τράπεζες ήδη προετοιμάζονται για τη συμμόρφωσή τους με το Νέο Σύμφωνο (μέσω συλλογής δεδομένων, η κάθε τράπεζα έχει ήδη διαμορφώσει το δικό της QIS και μελετά τις επιπτώσεις του Νέου Συμφώνου⁵⁸) – αυτό που έχει αποφανθεί είναι το εξής: μέχρι το 2008 θα συνεχίζεται η προετοιμασία των τραπεζών για να υιοθετήσουν εν συνεχεία την Τυποποιημένη Μέθοδο, και μετά το 2009, αν θέλουν, θα υιοθετήσουν την Μέθοδο Εσωτερικών Αξιολογήσεων (Θεμελιώδης ή Εξελιγμένη, ανάλογα).**

➤ Οι νέες κατευθύνσεις⁵⁹ πλέον αντανακλούν την ανάγκη: για ‘προσαρμογή του εποπτικού πλαισίου στις ταχύτατες εξελίξεις που έχουν μεσολαβήσει και αφορούν τόσο κανονιστικού χαρακτήρα ρυθμίσεις όσο και τη σημαντική διεύρυνση παραδοσιακών ή την ανάληψη από το τραπεζικό σύστημα νέων κατηγοριών κινδύνων’ και για ‘αναβάθμιση των λειτουργιών: (α) Διαχείρισης Κινδύνων, όπως απαιτεί η νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και το αντίστοιχο πλαίσιο της Βασιλείας II, (β) Κανονιστικής Συμμόρφωσης, και (γ) Εσωτερικής Επιθεώρησης’ σε επίπεδο μεμονωμένου πιστωτικού ιδρύματος και σε επίπεδο ομίλου. Μείζονος σημασίας είναι και η τήρηση της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ του καθορισμού γενικών αρχών που θα εφαρμόζονται από τις ίδιες τις τράπεζες και της επιβολής ειδικών διοικητικών ρυθμίσεων. Για το σκοπό αυτό συνεκτιμήθηκε το μέγεθος, η πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων και των κινδύνων που το πιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει, ώστε αφενός να διασφαλίζονται ίσοι όροι ανταγωνισμού και αφετέρου να μην προκαλούνται δυσανάλογες επιβαρύνσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, στους καταναλωτές από υπερβολικές διοικητικές ρυθμίσεις.

➤ Στο πλαίσιο αυτό, οι βασικότερες προσαρμογές που πραγματοποιούνται αφορούν κυρίως τα εξής: (α) καθορίζεται ότι το ΣΕΕ περιλαμβάνει την εσωτερική επιθεώρηση και τις ακόλουθες λειτουργίες I) Διαχείρισης κινδύνων, προκειμένου να παρακολουθούνται αποτελεσματικά όλες οι μονάδες περιλαμβανομένου και του λειτουργικού. Για τον σκοπό αυτό προβλέπεται και η υποχρέωση από όλα τα πιστωτικά ιδρύματα σχετικής ανεξάρτητης υπηρεσιακής μονάδας. Εισάγεται η αρχή της διάκρισης της αρμοδιότητας των υπαλλήλων που υποδέχονται τα όργανα αυτών που τα εγκρίνουν ή αξιολογούν τους αντίστοιχους κινδύνους II) Κανονιστικής Συμμόρφωσης, η οποία θα καλύπτει θέματα συμμόρφωσης του

⁵⁸ Τα QIS των τραπεζών είναι απόλυτα εμπιστευτικά.

⁵⁹ Τράπεζα της Ελλάδος, Δελτίο Τύπου 2005

πιστωτικού κινδύνου με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, τους κώδικες δεοντολογίας και ιδίως της εφαρμογής της νομοθεσίας για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος, χρηματοδότηση τρομοκρατίας) στην περίπτωση μεγάλων πιστωτικών ιδρυμάτων και αυτών των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες σε οργανωμένες αγορές ή διαθέτουν παρουσία στο εξωτερικό θα ασκείται από την Υπηρεσιακή Μονάδα. (β) εισάγεται η υποχρέωση υιοθέτησης και εφαρμογής των αρχών και διαδικασιών εσωτερικών συστημάτων σε επίπεδο ομίλου πιστωτικών ιδρυμάτων. Ειδικότερα, ο επικεφαλής του πιστωτικού ομίλου έχει την ευθύνη για την αποτελεσματική εφαρμογή τους από τις θυγατρικές επιχειρήσεις του στον χρηματοπιστωτικό τομέα. (γ) εισάγεται η υποχρέωση για την καθιέρωση συγκεκριμένης πολιτικής από το κάθε πιστωτικό ίδρυμα που μεταξύ άλλων θα προβλέπει για την υιοθέτηση κανόνων ηθικής συμπεριφοράς από τους υπαλλήλους και τα διοικητικά του στελέχη. (δ) ενισχύεται η σημασία της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πελάτες και διαφάνειας των συναλλαγών ως αναπόσπαστο τμήμα του λειτουργικού κινδύνου.

➤ Βασικό είναι επίσης το συμπέρασμα⁶⁰ που συνάγεται από τη μελέτη του τρίτου QIS: οι τράπεζες με έντονη δραστηριότητα στη λιανική τραπεζική απολαμβάνουν τις μεγαλύτερες μειώσεις των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Ακόμα, η υιοθέτηση εξελιγμένων προσεγγίσεων συμβάλλει στη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Τούτο, όμως, εν πολλοίς εξαρτάται από την ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού δεδομένου ότι με το νέο σύμφωνο οι συντελεστές στάθμισης είναι κατά πολύ υψηλότεροι για τα ανοίγματα υψηλού κινδύνου. Αντίθετα, υψηλή θα είναι η κεφαλαιακή επιβάρυνση λόγω λειτουργικού κινδύνου για ορισμένες τράπεζες που ειδικεύονται στην επενδυτική τραπεζική και έτσι δεν θα επωφεληθούν από την ενδεχόμενη μείωση των απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο.

➤ Αναμφίβολα το Νέο Σύμφωνο θα επιδράσει στην επιχειρηματική λειτουργία των τραπεζών και ιδιαίτερα στην τιμολόγηση των τραπεζικών προϊόντων όπου και αναμένεται εμπέδωση ή επέκταση κατά περίπτωση της τιμολόγησης βάσει του κινδύνου (risk adjusted pricing). Η μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων επιδρά χωρίς άλλο στο κόστος της τραπεζικής διαμεσολάβησης και κατ' επέκταση στο ύψος της τιμολόγησης των χορηγήσεων (μείωση των επιτοκίων χορηγήσεων). Πάντως το κατά πόσο η εν λόγω εξέλιξη θα διοχετευθεί στην οικονομική ανάπτυξη θα εξαρτηθεί από σειρά άλλων παραγόντων.

➤ Υπολογίζεται ότι το κέρδος για τις τράπεζες από τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων ανέρχεται περίπου στα 80 -100 εκ. €. Βέβαια, προκειμένου να αδράξουν τα οικονομικά αυτά οφέλη, θα πρέπει οι τράπεζες να μπορούν πράγματι να μειώσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις κάτι δύσκολο δεδομένων τόσο των εξουσιών των εποπτικών αρχών δυνάμει του 2^{ου} πυλώνα όσο και του παγίως διακηρυγμένου στόχου της Επιτροπής της Βασιλείας για τη διατήρηση του επιπέδου των ιδίων κεφαλαίων σε επίπεδα ίδια με το ισχύον πλαίσιο.

➤ Αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων⁶¹, αξιόλογη αύξηση παρατηρείται τα τελευταία έτη στο συνολικό Δείκτη

⁶⁰ Τασάκου Κωνσταντίνου, Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών, ΕΤΠ(Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005

⁶¹ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Νικολάου Χ. Γκαργκάνα, έτος 2005

Κεφαλαιακής Επάρκειας, ο οποίος διαμορφώνεται σε σχετικώς υψηλά επίπεδα τόσο σε ατομική όσο και σε ενοποιημένη βάση. Το ευρωπαϊκό και γενικότερα το διεθνές περιβάλλον, εντός του οποίου δραστηριοποιούνται και οι ελληνικές τράπεζες, χαρακτηρίζεται τα τελευταία έτη από την περαιτέρω ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών, τις συνεχιζόμενες, αν και με βραδύτερο ρυθμό, εξαγορές και συγχωνεύσεις, τη διεύρυνση του φάσματος των προσφερόμενων υπηρεσιών, τη διεθνοποίηση των εργασιών και τη στροφή προς τη λιανική τραπεζική. Οι τάσεις αυτές παρατηρούνται υπό συνθήκες αυξανόμενου ανταγωνισμού και ιστορικά χαμηλών επιτοκίων.

➤ Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία⁶² για την αναθεώρηση του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, κινούνται σε γενικές γραμμές προς τη σωστή κατεύθυνση. Οι προτεινόμενες προσεγγίσεις του Πυλώνα Ι για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, συγκριτικά με την ισχύουσα, είναι περιεκτικότερες, ακριβέστερες και πιο ευαίσθητες στις μεταβολές του κινδύνου, παρέχοντας ταυτόχρονα αφενός, μεγαλύτερο φάσμα τεχνικών άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου και αφετέρου, ακριβέστερη αποτύπωση της αξίας αυτών. Η έκταση, η πολυπλοκότητα και η λεπτομερειακή διάρθρωση των νέων προτάσεων κυρίως του πυλώνα Ι, και δευτερευόντως του πυλώνα ΙΙΙ ενδέχεται αφενός, να αυξήσουν σημαντικά το κόστος υλοποίησής τους και αφετέρου, να οδηγήσουν σε καταστρατήγηση των βασικών στόχων του νέου πλαισίου (π.χ. αποφυγή κεφαλαιακών απαιτήσεων, συνθήκες άνισου ανταγωνισμού).

➤ Από τη μια πλευρά, η ανταγωνιστική τιμολόγηση των τραπεζικών προϊόντων, η κερδοφορία, η ελαχιστοποίηση του κινδύνου και η ανάπτυξη της τράπεζας αποτελεί μία από τις θετικές επιπτώσεις των νέων κανόνων της Βασιλείας ΙΙ. Γενικά, πάντως, οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας οδηγούν σε μία πρωτοφανή εποπτική αλλαγή, η οποία αναμένεται να επιφέρει πολλαπλές επιπτώσεις σε όλες τις πτυχές της δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, τις σχέσεις με τους μετόχους και με τους πελάτες τους. Και όλα αυτά σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα...

⁶² Μιχαήλ Π. Χαραλαμπίδης, "Το Νέο Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον-Τάσεις και Προοπτικές" Ιανουάριος 2004, Εκδόσεις Σάκκουλα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ⓢ Γκαργκάνας Χ. Νικόλαος, ‘Εκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος’, έτος 2005
- Ⓢ Γκόρτσος Χρήστος, ‘Συνολική θεώρηση του ισχύοντος Πλαισίου Εποπτείας Κεφαλαιακής Επάρκειας και η επερχόμενη αναθεώρησή του’, Δελτίο ΕΕΤ, Β΄ Γ΄ Τρίμηνο 2001
- Ⓢ Γκόρτσος Χρήστος, ‘Το Νέο Πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια: Προτάσεις της Επιτροπής’, Δελτίο ΕΕΤ, Β΄ Τρίμηνο 1999
- Ⓢ Εφραιμίδης Γιάννης, ‘Προϋποθέσεις Συστήματος Μέτρησης και Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου’, Επιστημονικό Μάρκετινγκ, Ιούλιος – Αύγουστος 2006
- Ⓢ Καλφάογλου Φαίδων, ‘Υποδείγματα Μέτρησης Πιστωτικού Κινδύνου’, Δελτίο ΕΕΤ, Α΄ Τρίμηνο 1999
- Ⓢ Κούρτης Γεώργιος, ‘Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης’, Δελτίο ΕΕΤ, Β΄ Γ΄ Τριμηνία 2001
- Ⓢ Κρυσταλλάκος Πέτρος, ‘Τι θα αλλάξει στις σχέσεις τραπεζών με συναλλασσόμενους’, Η Ναυτεμπορική, Οκτώβριος 4, 2004, σελ. 32
- Ⓢ Παπαιωάννου Γ., ‘Περισσότερα κεφάλαια για την κάλυψη των κινδύνων’, Το Βήμα, Κυριακή 9 Μαΐου 2004
- Ⓢ Πάσχας Γεώργιος, ‘Απόψεις για την ενίσχυση του πλαισίου που διέπει την ανάπτυξη του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου στα Πιστωτικά Ιδρύματα – Αναθεώρηση της ΠΔ/ΤΕ 2438/1998’, Δελτίο ΕΕΤ, Β΄ Γ΄ Τρίμηνο 2001
- Ⓢ Πάσχας Ιωάννης, ‘Ο ρόλος των εποπτικών αρχών και η αναγκαιότητα λειτουργίας επαρκών Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου’, Δελτίο ΕΕΤ, Β΄ Γ΄ Τρίμηνο 2001
- Ⓢ Ρούσσου Φλώρα, ‘Μεθοδολογία RAROC στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα: Το επόμενο βήμα μετά το Νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας’, Δελτίο ΕΕΤ, Γ΄ Τρίμηνο 2005
- Ⓢ Τασάκος Κωνσταντίνος, ‘Το Νέο Ρυθμιστικό Πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών’, ΕΤΙ (Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο), Φεβρουάριος 2005
- Ⓢ Χαραλαμπίδης Μιχαήλ, ‘Το Νέο Χρηματοπιστωτικό Περιβάλλον – Τάσεις και Προοπτικές’, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2004

© 'Review of the Capital Requirements for Credit Institutions and Investment Firms', Third QIS (Quantitative Impact Study): European Results, European Commission

© www.bankofgreece.gr

© www.bis.org

© www.hba.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ακολουθώ παραθέτω άρθρο από το περιοδικό Επιστημονικό Μάρκετινγκ: *‘Προϋποθέσεις Συστήματος Μέτρησης και Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου’*, του Γιάννη Εφραιμίδη, Διευθυντή Τομέα Επιχειρηματικής Πληροφόρησης ICAP DATABANK, Επιστημονικό Μάρκετινγκ Ιούλιος – Αύγουστος 2006, σελ. 100-105

Η μέτρηση και διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι σημαντική, καθώς επηρεάζει το κόστος παροχής του χρήματος, την ανταγωνιστικότητά τους και την κεφαλαιακή τους επάρκεια. Στη διαπίστωση αυτή καταλήγουν, μεταξύ άλλων, τόσο η Επιτροπή της Βασιλείας όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Νέο Σύμφωνο της Βασιλείας, Οδηγία CRD της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) μέσα από τις οδηγίες τους για αναβάθμιση του Πλαισίου Υπολογισμού της Κεφαλαιακής Επάρκειας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Η χώρα μας έχει ήδη υιοθετήσει τις συγκεκριμένες οδηγίες μέσω πρόσφατης πράξης του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔΤΕ αριθμ. 2577/9.3.2006).

Το Νέο Σύμφωνο εμπεριέχει δύο κύριες προσεγγίσεις Υπολογισμού του Πιστωτικού Κινδύνου τις οποίες οφείλουν να ακολουθήσουν οι Τράπεζες διεθνώς:

- Την Τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardized Approach), κατά την οποία η μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου βασίζεται σε Εξωτερικούς Οργανισμούς Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας.
- Την Εσωτερική Προσέγγιση (Internal Ratings Based Approach), κατά την οποία η μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου βασίζεται στις αξιολογήσεις οι οποίες προκύπτουν είτε από Συστήματα τα οποία έχουν αναπτυχθεί εσωτερικά από τις Τράπεζες, είτε από Συστήματα τα οποία έχουν αναπτύξει εξειδικευμένοι Οργανισμοί Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας και τα οποία έχουν εγκατασταθεί στο περιβάλλον των τραπεζών.

Για τη μέτρηση και διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, ήτοι την υλοποίηση μιας εκ των παραπάνω προσεγγίσεων, είναι απαραίτητη η λειτουργία ενός Συστήματος Πληροφορικής το οποίο να καλύπτει τις παρακάτω κύριες ενότητες:

- Την Τροφοδότηση του Οργανισμού με τις απαραίτητες Πληροφορίες
- Την Ανάλυση και την Αξιολόγηση των Πληροφοριών αυτών
- Την Ιστορικότητα των Πληροφοριών
- Την Ομαδοποίηση των Πληροφοριών με ακριβή και εύκολο τρόπο

Η λειτουργία του συγκεκριμένου Συστήματος Πληροφορικής στοχεύει, αφενός στην αποτελεσματική υποστήριξη της Επιχειρησιακής Στρατηγικής των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, αφετέρου στην ασφαλή επεξεργασία και αποθήκευση

σημαντικών Επιχειρησιακών Πληροφοριών, οι οποίες αφορούν στη Μέτρηση του Πιστωτικού Κινδύνου.

Χαρακτηριστικά

Το αναθεωρημένο Κανονιστικό Πλαίσιο καθορίζει τις προϋποθέσεις, τις οποίες θα πρέπει να καλύπτει το εν λόγω πληροφοριακό σύστημα. Ένα τέτοιο σύστημα, για να μπορεί να θεωρηθεί λειτουργικό και αξιόπιστο θα πρέπει να ενσωματώνει :

- Τις διαδικασίες τις οποίες ακολουθούν οι Οργανισμοί για την Έγκριση ή Απόρριψη αιτήσεων Χρηματοδοτήσεων καθώς και τις υποστηρικτικές λειτουργίες, οι οποίες θα επιτρέψουν στα στελέχη να αξιολογούν τη δυναμική του πελάτη και την πιστοληπτική του ικανότητα και να παρακολουθούν την εξέλιξη της συνεργασίας
- Την κατάλληλη Αρχιτεκτονική και τις απαραίτητες Διεπαφές (Interfaces) για την αμφίδρομη Ανταλλαγή Δεδομένων.

Λειτουργικές & Διαδικασίες

Ένα ολοκληρωμένο σύστημα μέτρησης και διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου θα πρέπει να διαθέτει τις κατάλληλες υποδομές ώστε να περιλαμβάνονται:

- Οι παράγοντες οι οποίοι αφορούν στα χαρακτηριστικά του πελάτη. Τέτοιοι παράγοντες είναι τα Οικονομικά Στοιχεία του Πελάτη (Ισολογισμοί, Αριθμοδείκτες, Ισοζύγια), Ποιοτικά Στοιχεία (Μέγεθος Αγοράς, Διαδικασίες, Εξοπλισμός, Ικανότητες Ανθρώπινου Δυναμικού, Κλάδος Δραστηριότητας, Έτη Λειτουργίας κλπ), Στοιχεία τα οποία αφορούν στον Κλάδο στον οποίο δραστηριοποιείται ο Πελάτης κλπ.
- Η Πιστωτική Αξιολόγηση. Δηλαδή οι Αλγόριθμοι, οι οποίοι θα αξιολογήσουν τους παραπάνω παράγοντες και οι οποίοι διακρίνονται σε Ποσοτικούς και Εμπειρικούς Αλγόριθμους. Οι ποσοτικοί αλγόριθμοι αξιολογούν τα οικονομικά και τα ποιοτικά στοιχεία καθώς και τα στοιχεία συναλλακτικής συμπεριφοράς του πελάτη και έχουν αναπτυχθεί με διεθνώς αποδεκτές Στατιστικές Τεχνικές. Οι εμπειρικοί αλγόριθμοι επιτρέπουν στα στελέχη των οργανισμών να αποτυπώσουν την άποψή τους για την επιχείρηση με βάση την εμπειρία τους.
- Το αποτέλεσμα της πιστωτικής αξιολόγησης. Με άλλα λόγια τον συνδυασμό της ποσοτικής και της εμπειρικής αξιολόγησης του προηγούμενου σταδίου και την απόδοση πιστοληπτικής διαβάθμισης (Credit Rating).

Τα παραπάνω στοιχεία σε συνδυασμό με τα δομικά στοιχεία ήτοι τους κανονισμούς, οι οποίοι διέπουν την παροχή πίστωσης σε έναν οργανισμό, την πιστωτική και τιμολογιακή πολιτική, οι οποίες καθορίζουν τους όρους με τους οποίους θα δοθούν οι αιτούμενες χρηματοδοτήσεις, κλπ θα μας οδηγήσουν στη λήψη της τελικής μας απόφασης για τη σύναψη ή όχι συνεργασίας κάτω από συγκεκριμένους όρους.

Βασικό στοιχείο της υποδομής του συστήματος είναι επίσης η διατήρηση της ιστορικότητας των πληροφοριών. Η ιστορικότητα θα μας δώσει τη δυνατότητα (α) της τακτικής παρακολούθησης (Monitoring) των χαρακτηριστικών του πελάτη και των τάσεων του κλάδου στον οποίο αυτός δραστηριοποιείται και (β) της συνεχούς ανασκόπησης (Credit Review) για την εξέλιξη της πιστοληπτικής ικανότητας και του ποσοστού ασυνέπειας (Default Rates) των πελατών. Επιπρόσθετα, θα μας επιτρέψει να μετρήσουμε (α) την αποδοτικότητα των πελατών μας, των προϊόντων μας ακόμα και να εντοπίσουμε τις αξίες, οι οποίες βρίσκονται σε κίνδυνο και (β) την ποιότητα των παρεχόμενων διαβαθμίσεων, ήτοι

να μετρήσουμε την αξιοπιστία των αλγορίθμων μας ως προς την προβλεπτική τους ικανότητα για την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου.

Αρχιτεκτονική

Για να είναι δυνατός ο επιτυχής σχεδιασμός όλων των παραπάνω, η αρχιτεκτονική του συστήματος το οποίο θα αναπτυχθεί θα πρέπει να καλύπτει μια σειρά από βασικές λειτουργικές και μη λειτουργικές απαιτήσεις.

Λειτουργικές Απαιτήσεις

Ως λειτουργικές απαιτήσεις χαρακτηρίζονται όλες εκείνες οι απαιτήσεις οι οποίες αναφέρονται σε λειτουργίες του συστήματος και οι οποίες είναι απαραίτητες για την υποστήριξη των καθημερινών διαδικασιών, την υποστήριξη περιφερειακών διαδικασιών, τη διαχείριση του συστήματος και την τήρηση της εύρυθμης λειτουργίας του. Οι λειτουργικές απαιτήσεις χωρίζονται σε δύο βασικές κατευθύνσεις:

A) Απαιτήσεις οι οποίες αναφέρονται σε λειτουργικότητες που αφορούν την αποτύπωση των στοιχείων των πιστούχων, τη λειτουργία των πιστωτικών αλγορίθμων κλπ

B) Απαιτήσεις οι οποίες αναφέρονται σε λειτουργικότητα που τέμνει όλα τα επιμέρους υπο-συστήματα, όπως για παράδειγμα το υπο-σύστημα διαχείρισης χρηστών και το υπο-σύστημα εκτυπώσεων.

Μη Λειτουργικές Απαιτήσεις

Οι μη λειτουργικές απαιτήσεις αναφέρονται κατά κύριο λόγο σε Κανόνες, οι οποίοι θα πρέπει να υποστηρίζονται από το σύστημα ώστε αυτό να είναι σε θέση να προσφέρει στον αποδέκτη μια σειρά από επιθυμητά χαρακτηριστικά, όπως:

1. Ασφάλεια
2. Αξιοπιστία
3. Απόδοση
4. Επεκτασιμότητα
5. Δυνατότητα Κλιμάκωσης
6. Προσαρμοστικότητα
7. Ευχρηστία
8. Οικονομία Πόρων

Ανάπτυξη

Κύριοι στόχοι των πιστωτικών ιδρυμάτων από τη λειτουργία ενός τέτοιου συστήματος είναι η:

- Υλοποίηση της Επιχειρησιακής Στρατηγικής
- Αναγνώριση και αντιμετώπιση των πιστωτικών κινδύνων που αναλαμβάνονται
- Διασφάλιση της πληρότητας, της ενημερότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου και την παραγωγή αξιόπιστων αναφορών
- Συμμόρφωση των τραπεζών με το Θεσμικό Πλαίσιο

- Ορισμός ομάδας έργου

Πριν την έναρξη της ανάπτυξης θα πρέπει να οριστεί Ομάδα Έργου που θα αναλάβει τη διαχείριση του έργου, την κατάρτιση χρονοδιαγράμματος υλοποίησης, την εκπόνηση των απαιτήσεων, τον έλεγχο των παραδοτέων, την εκπαίδευση και την παραλαβή του έργου.

- Αποτύπωση τρεχουσών και μελλοντικών απαιτήσεων.

Κατά την εκπόνηση των απαιτήσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο οι τρέχουσες ανάγκες του οργανισμού αλλά και οι μελλοντικές. Οι ανάγκες αυτές

μπορεί να αφορούν δεδομένα, λειτουργικότητες, ενσωμάτωση νέων οργανωτικών μονάδων κλπ.

- Ανάλυση Κινδύνων.

Κατά τις φάσεις ανάλυσης των απαιτήσεων και του τεχνικού σχεδιασμού θα πρέπει να καθορίζονται με λεπτομέρεια οι απαιτήσεις ασφαλούς λειτουργίας του συστήματος, οι τεχνικές προδιαγραφές του, ο έλεγχος και η συμφωνία των δεδομένων και η δομή των αρχείων καταγραφής ενεργειών.

- Σχέδιο ελέγχου.

Κατά τη φάση παράδοσης θα πρέπει να υπάρχει αναλυτικό Σχέδιο Ελέγχου της λειτουργικότητας και των προδιαγραφών για την αποδοχή του συστήματος με όσο το δυνατό πιο πιστή προσομοίωση των συνθηκών παραγωγής.

- Σχέδιο διαχείρισης αλλαγών.

Για την επιτυχή αποδοχή και την αποτελεσματική λειτουργία του νέου πληροφοριακού συστήματος θα πρέπει να εκπονηθεί σχέδιο διαχείρισης των λειτουργικών αλλαγών που θα επιφέρει η ανάπτυξη του συστήματος.

- Σχέδιο μετάπτωσης.

Πριν τη θέση σε παραγωγή του νέου συστήματος θα πρέπει να έχει προηγηθεί λεπτομερής σχεδιασμός για τη διαχείριση των υφιστάμενων δεδομένων. Ο σχεδιασμός αυτός θα πρέπει να περιλαμβάνει θέματα εκκαθάρισης παλαιών δεδομένων, μετατροπής δεδομένων στη μορφή του νέου συστήματος και μετάπτωσης δεδομένων στο σύστημα παραγωγής.

- Σχέδιο εκπαίδευσης.

Για την επιτυχή ενσωμάτωση του νέου συστήματος στο περιβάλλον και τις διαδικασίες του οργανισμού θα πρέπει να έχει εκπονηθεί αναλυτικό σχέδιο εκπαίδευσης των στελεχών με σενάρια τα οποία να προσομοιώνουν τις πραγματικές λειτουργίες μιας καθημερινής ημέρας.

- Τεκμηρίωση.

Το σύστημα, πριν ακόμη τεθεί σε λειτουργία, θα πρέπει να διαθέτει πλήρη τεκμηρίωση που θα ακολουθεί συγκεκριμένα ποιοτικά πρότυπα.

- Διαδικασίες αλλαγών.

Για τη σωστή και απρόσκοπτη λειτουργία αλλά και για την υποστήριξη του συστήματος θα πρέπει να έχουν αποτυπωθεί με αναλυτικό τρόπο οι διαδικασίες (α)ελέγχου των αλλαγών (β) ελέγχου των εκδόσεων του συστήματος (γ) ελέγχου της απόδοσης του συστήματος (δ) λήψης και φύλαξης εφεδρικών αρχείων, κλπ

Εκτός από τα παραπάνω θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και μια σειρά από θέματα τα οποία αφορούν στην αποτελεσματική λειτουργία και οργάνωση και των λοιπών επιχειρήσεων του τραπεζικού ιδρύματος π.χ. ασφαλιστικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης – Leasing - , επιχειρήσεις είσπραξης επιχειρηματικών απαιτήσεων – Factoring - κλπ.

Τα συστήματα και οι διαδικασίες που εφαρμόζουν οι παραπάνω επιχειρήσεις, θα πρέπει να είναι συμβατά μεταξύ τους και να είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες της οργανωτικής δομής του ομίλου.

Επιπρόσθετα, οι επιχειρήσεις αυτές θα πρέπει να διαθέτουν τα κατάλληλα εργαλεία για την παραγωγή και διάθεση των πληροφοριών και στοιχείων που είναι απαραίτητα για την Εποπτεία σε ενοποιημένη βάση και για την εφαρμογή των διατάξεων του Νέου Πλαισίου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων (Βασιλεία II).

Άρθρο από την εφημερίδα ‘Ναυτεμπορική’ αναφέρει σχετικά με την Βασιλεία II:

‘Το Basel II⁶³ ορίζει ότι, οι κίνδυνοι απέναντι στους οποίους οφείλει να προστατευθεί μια τράπεζα – με μεθόδους ελεγχόμενες από τον αρμόδιο εποπτικό φορέα – είναι οι εξής: (α) ο πιστωτικός (β) λειτουργικός και (γ) αγοράς.

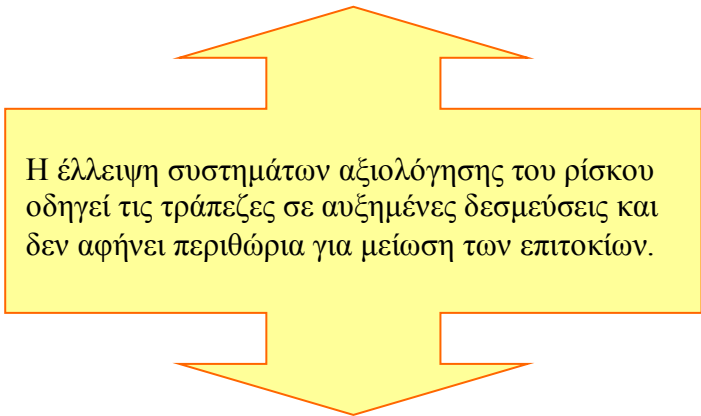
Ξεκινώντας από τον τελευταίο, η νέα προσέγγιση υπολογισμού του κινδύνου αγοράς που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες δεν διαφέρει σημαντικά από τις τρέχουσες σύγχρονες πρακτικές που έχουν ήδη αναληφθεί ακόμα και σε κάποιες ελληνικές τράπεζες (π.χ. Value At Risk). Για το Basel II, ο λειτουργικός (operational) κίνδυνος περιλαμβάνει την εκτίμηση τυχόν επιπτώσεων π.χ. από ενδεχόμενες μεταβολές του νομοθετικού πλαισίου ή από ανεπαρκείς εσωτερικές διαδικασίες, αλλά αποκλείει τον υπολογισμό πιθανότητας εκδήλωσης συμβάντων που δύνανται να επηρεάσουν τη φήμη και την πελατεία των τραπεζών ή την εκτίμηση της ορθότητας της αναπτυξιακής στρατηγικής μιας τράπεζας. Τους δανειολήπτες ενδιαφέρουν κυρίως οι αλλαγές που επιβάλλει το Basel II στις τράπεζες, όσον αφορά στη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειάς τους.

Για τον πιστωτικό κίνδυνο, το Basel II επιτρέπει τρεις διαβαθμισμένες μεθόδους υπολογισμού του : 1) την τυποποιημένη προσέγγιση 2) την θεμελιώδη προσέγγιση εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης (IRB Foundation Approach) και 3) εξελιγμένη προσέγγιση εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης (IRB Advanced Approach). Σύμφωνα με εκτιμήσεις τραπεζικών στελεχών, οι ελληνικές τράπεζες αναμένεται ότι θα ξεκινήσουν την εφαρμογή του Basel II κάνοντας χρήση του IRB Foundation Approach και ενδέχεται να μεταπέσουν στο IRB Advanced Approach μετά το 2010. Τον τελευταίο λόγο στη μέθοδο που τελικά θα αναληφθεί θα έχει φυσικά η Τράπεζα της Ελλάδος....’

⁶³ Πέτρου Κρυσταλλάκου, <<Τι θα αλλάξει στις σχέσεις τραπεζών με συναλλασσόμενους>>, Η Ναυτεμπορική, Οκτώβριος 4, 2004, σελ. 32

Ενώ άρθρο από την εφημερίδα ‘Το Βήμα’ αναφέρει σχετικά με το Νέο Πλαίσιο (Μάιος 2004):⁶⁴

ΕΝΙΣΧΥΣΗ της κεφαλαιακής βάσης των ελληνικών τραπεζών κατά 1,3 δις. Ευρώ συνολικά θα απαιτήσει η μετάβαση στο νέο κανονιστικό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αν οι εμπορικές τράπεζες δεν υιοθετήσουν εγκαίρως ανεπτυγμένα συστήματα αξιολόγησης των κινδύνων. Αυτό επισημαίνεται σε μελέτη της εταιρίας Price Waterhouse Coopers που εξετάζει τον αντίκτυπο τον οποίο θα έχει στις τράπεζες η εφαρμογή των νέων προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας και η οποία διενεργήθηκε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον Αύγουστο του 2003 ως τον Απρίλιο του 2004 με τη συμμετοχή των εποπτικών αρχών, των τραπεζών και των επενδυτικών εταιριών των κρατών – μελών της Ε.Ε.

Η έλλειψη συστημάτων αξιολόγησης του ρίσκου οδηγεί τις τράπεζες σε αυξημένες δεσμεύσεις και δεν αφήνει περιθώρια για μείωση των επιτοκίων.

Οι ελληνικές τράπεζες εμφανίζεται ότι δεν έχουν κάνει σημαντικά βήματα για την υιοθέτηση σύγχρονων συστημάτων αξιολόγησης των κινδύνων που αναλαμβάνουν όπως η μέθοδος IRB και θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους. Για το λόγο αυτό οι υπολογισμοί για τα κεφάλαια που απαιτούνται για τη μετάβαση στο νέο κανονιστικό πλαίσιο γνωστό ως ‘Βασιλεία ΙΙ’ βασίστηκαν, όπως και τα στοιχεία που δόθηκαν από τις ελληνικές τράπεζες για τους σκοπούς της μελέτης, στην τυποποιημένη προσέγγιση, η οποία γενικά απαιτεί μεγάλες κεφαλαιακές υποχρεώσεις. Πάντως στη μελέτη επισημαίνεται ότι ένας αριθμός ελληνικών τραπεζών θα προχωρήσει στην εφαρμογή της IRB και ειδικότερα οι τράπεζες που διαθέτουν μεγάλα χαρτοφυλάκια τόσο στην

⁶⁴ Γ. Παπαιωάννου, ‘Περισσότερα κεφάλαια για την κάλυψη των κινδύνων’, Το Βήμα, Κυριακή 9 Μαΐου 2004

καταναλωτική όσο και στη στεγαστική πίστη καθώς θα έχουν σημαντικά οφέλη από την εφαρμογή της.

Η αξιολόγηση των κινδύνων.

Από το πέρασμα στο νέο σύστημα στην Ελλάδα δεν θα ευνοηθούν οι πελάτες των τραπεζών, όπως συμβαίνει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Και τούτο διότι η έλλειψη συστημάτων αξιολόγησης του κινδύνου που αναλαμβάνουν οι τράπεζες υποχρεώνει τις τράπεζες να δεσμεύουν περισσότερα κεφάλαια για την κάλυψη των κινδύνων και δεν αφήνει περιθώρια για μείωση των επιτοκίων και του κόστους των υπηρεσιών που προσφέρουν. Για τον λόγο αυτό άλλωστε οι ελληνικές τράπεζες εμφανίζουν το μεγαλύτερο καθαρό επιτοκιακό περιθώριο, που διαμορφώνεται πάνω από το 3%, σχεδόν διπλάσιο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Με το νέο κανονιστικό πλαίσιο το ύψος των κεφαλαιακών απαιτήσεων διαμορφώνεται ανάλογα με τα συστήματα υπολογισμού του ρίσκου που έχουν δημιουργήσει και εφαρμόζουν οι τράπεζες. Όσο πιο ανεπτυγμένα και σύγχρονα είναι τόσο λιγότερα κεφάλαια δεσμεύονται. Σύμφωνα με τραπεζικούς παράγοντες στην Ελλάδα, το πέρασμα στο νέο καθεστώς αντιμετωπίζεται ως μια διαδικασία συμμόρφωσης προς τους νέους κανονισμούς και όχι στρατηγική επιλογή των τραπεζών. *‘Οι νέες προτάσεις της Βασιλείας’* αναφέρει ο **κ. Αιμ. Γιαννόπουλος**, υπεύθυνος για τις συμβουλευτικές υπηρεσίες του χρηματοπιστωτικού τομέα της PWC Ελλάδος, *‘αποτελούν για τις διοικήσεις των ελληνικών τραπεζών μια καλή ευκαιρία να αποδείξουν ότι κατανοούν τις πραγματικές προκλήσεις που αφορούν τη διοίκηση ενός τραπεζικού ιδρύματος. Η διαχείριση των κινδύνων και των κεφαλαίων αποτελεί τον πυρήνα του τραπεζικού επιχειρείν και επομένως πρέπει να υπάρχει ξεκάθαρη επικοινωνία τους μέσα από τη στρατηγική των χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Το νέο καθεστώς αποτελεί ένα πλαίσιο που απαιτεί μια συνεχή προσπάθεια βελτίωσης της εφαρμογής του και επομένως οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειες αξιολόγησης του λειτουργικού και οικονομικού οφέλους της υιοθέτησης της IRB’*. Σύμφωνα με τον ίδιο, σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις που αφορούν την ελληνική αγορά αναμένεται να διαδραματίσει και η Τράπεζα της Ελλάδος, που είναι η εποπτική αρχή του χρηματοπιστωτικού συστήματος, σε ότι αφορά τον τρόπο εφαρμογής της εσωτερικής αξιολόγησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Νέες τεχνικές μέτρησης.

Το νέο καθεστώς κεφαλαιακής επάρκειας που προωθείται στηρίζεται στη χρήση νέων τεχνικών μέτρησης, ανάλυσης και διαχείρισης του κινδύνου που είναι περισσότερο ευαίσθητες στον κίνδυνο και έχει ως στόχο την ενίσχυση της οικονομικής σταθερότητας των τραπεζών. Από τα συμπεράσματα της μελέτης προκύπτει ότι η αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των ελληνικών τραπεζών για το σύνολο του κλάδου συνδέεται κατά κύριο λόγο με τον λειτουργικό κίνδυνο. Πρόκειται για μια νέα παράμετρο στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών που εισάγεται με το νέο κανονιστικό πλαίσιο και αφορά τον κίνδυνο που ενδέχεται να προκύψει από ανεπαρκή ή αποτυχημένη εσωτερική διαδικασία της τράπεζας, ανθρώπινο λάθος, δυσλειτουργία συστήματος ή από

άλλους εξωγενείς παράγοντες. Ο κίνδυνος αυτός αναμένεται να αποτελέσει σημαντική πρόκληση για τον τραπεζικό τομέα τα επόμενα χρόνια. Σύμφωνα με τις νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, οι τράπεζες θα πρέπει να διακρατούν εποπτικά κεφάλαια και για τον λειτουργικό κίνδυνο. Για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων οι τράπεζες έχουν ξεκινήσει την εφαρμογή διαφόρων μεθόδων υπολογισμού. Στο πλαίσιο αυτό π.χ. έχουν ξεκινήσει τη δημιουργία βάσης δεδομένων καταγραφής ζημιών από λειτουργικό κίνδυνο, καθώς επίσης και τη διαμόρφωση ενός συνολικού πλαισίου διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου στην τράπεζα και στον όμιλο.

Πάντως οι συντάκτες της μελέτης εμφανίζονται καθησυχαστικοί για τις επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα της ΕΕ από την εφαρμογή των προτάσεων της Βασιλείας II καθώς εκτιμούν ότι θα υπάρξει μια πτώση στις κεφαλαιακές υποχρεώσεις της τάξεως του 5%, που σημαίνει πρόσθετες χορηγήσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια αύξηση του ΑΕΠ της τάξεως του 0,1%. Ευνοημένες θεωρούν τις τράπεζες που ειδικεύονται στα στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια, καθώς και στις χορηγήσεις μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

ΤΕΛΟΣ

